

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Nezihe Meriç

BÜTÜN YAPITLARINA DOĞRU

Yandırma

ÖYKÜ

NEZİHE MERİÇ • YANDIRMA

YANDIRMA

Nezihe Meriç 1925'te Gemlik'te doğdu. 1942'de Eskişehir Lisesi'ni bitirdi. Bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne ve aynı fakültenin Felsefe Bölümü'ne devam etti.

Diğer yapıtları; *Bozbulanık* (öyküler, 1953), *Topal Koşma* (öyküler, 1956), *Korsan Çıkmazı* (roman, 1962) *Menekşeli Bilinç* (öyküler, 1965), *Sular Aydınlanıyordu* (tek kişilik oyun, 1969), *Alağün Çocukları* (Çocuk romanı olarak tasarlanan ırmak romanının birinci kitabı, 1976), *Dumanaltı* (öyküler, 1979), *Sevdican* (tek kişilik oyun, 1984), *Çın Sabahta* (oyun, 1984), *Bir Kara Derin Kuyu* (öyküler, 1988), *Küçük Bir Kız Tanıyorum* dizisi (ırmak roman, 1991, bu diziden altı, yedi, sekiz, dokuz, on ve on bir yaşlar yayınlanmış bulunuyor), *Dur Dünya Çocukları Bekle* (öyküler, 1992), *Ahmet Adında Bir Çocuk* (öyküler, 1998)

Nezihe Meriç'in öyküleri Amerika, Almanya, Fransa ve Rusya'da yayınlanan çeşitli öykü antolojilerinde yer almıştır.

Nezihe Meriç'in
YKY'deki öteki kitapları:

- Küçük Bir Kız Tanıyorum Altı Yaşında (1992; 3. baskı, 1995)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Yedi Yaşında (1992; 3. baskı, 1995)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Sekiz Yaşında (1993; 2. baskı, 1995)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Dokuz Yaşında (1994; 2. baskı, 1997)
Küçük Bir Kız Tanıyorum On Yaşında (1995)
Küçük Bir Kız Tanıyorum On Bir Yaşında (1996)
Ahmet Adında Bir Çocuk (1998)

NEZİHE MERİÇ

Yandırma

ÖYKÜ

Edebiyat - 258
ISBN 975-363-888-4

Yandırma / Nezihe Meriç

1. baskı İstanbul, Nisan 1998

Kapak Tasarımı
Faruk Ulay - Kaan Savul

Baskı: Şefik Matbaası

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 1998

Tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi, No: 285 Beyoğlu 80050 İstanbul
Telefon: (0-212) 293 08 24 Faks: (0-212) 293 07 23

İÇİNDEKİLER

Yandırma • 7
Bir Yunus • 24
Oya • 34
Kadın Aşk Deniz • 39
Çiçek Balı • 57
Balıklar da Acı Çeker • 71
Ünlemleri Kökertmek • 88

Yandırma

Şimdi, bu öyküyü yazmak için, masanın başında oturmuş düşünüyorum. Düşünüyorum da, bir öykü ne şaşırtıcı, ne garip oluşumlarla başlıyor, geliyor, kotarılmaya hazırlanıyor.

Günlerden bir gün, herhangi, sıradan, hiçbir özelliği olmayan bir gün, uyanıyorum. Büyük kentte yaşayan bir kadın olarak, başlıyorum günlük yaşamımı sürmeye. Yüzünü yıka, giyin, çayını demle, kâküllere iki kıvrırcı tak, kapıdan gazeteni al, telefonlarını et, yatağını düzelt, ortalığın gecedan kalan dağınıklığını toparla, öğle sonu yapacağın işler için, gereken hazırlıklarını tamamla vb... Derken bir telefon! Eskiden oturduğun apartmandaki kapı komşun; bir ahabap. Yüzü güzel, elleri güzel, tırnakları pırıl pırıl, boyu bosu yerinde, bakımlı bir kadın. Saçları hep iyi taranmış, iyi biçimlendirilmiştir. Yanaklarını, gözlerinin üzerini iki eli kanda olsa renklendirir. Dudakları hem güzeldir, hem yüzüne çok yakışan bir dudak boyası rengiyle boyar onları. Genellikle çok güleçtir. Güldüğü zaman dişleri tümüyle ortaya çıkar: sedef gibi parlar. Gülmek ona çok yakışır; yüzü daha da güzel görünür. Bu kadar tanımlama neye? Şu: Onun böyle güzel, bakımlı, güleç oluşu insana güven verir. Onun sesini, canlı, neşeli konuşmasını duymak insanın içini rahatlatır. Ne dese inanılır. Ayrıca, bilinir ki, araştıran, öğrenen, her şeyin iyisini, olumlusunu seçmesini bilen bir akıllı vardır. Üstüne bir de sevecen ve iyi niyetli oluşu konursa, eh!

Yakın arkadaşlarımdan birinin kızı evleniyordu. Anayla kızın zevkleri pek uyuşmuyor. Oğlan evi paralıymış. Biraz da görgülü. Kız, gelinliğini ucuza elde etmek istiyor. Sade, ama

görkemli bir görünüşü olacak. İlk bakışta ince bir zevk ürünü, özel bir çizim olduğu anlaşılacak. Asla, adı sanı olan bir terziye diktiremez. Hele öyle, damadın annesinin istersen dediği gibi, Avrupa'dan mavrupa'dan hayır! Arkadaşları ayıplar onu. Hepsi ne olsa altmışsekiz kuşağının çocukları bunlar. Üstelik okuyan, sözleri olan çocuklar. Anadan babadan geçme, parçalanmış da olsa, hâlâ geçerliliği olan birtakım inanışları, onlarca geliştirilmiş bir yaşam biçiminden kalma davranışları var. Kız bir tek bana güveniyor bu konuda. Ben de "Elimden geleni ardıma koymam, yaparız bir şeyler, üzülme sen" diye yüreklen-dirdim onu. İşte telefon çaldığında, arkadaşımın kızıyla buluşmak için, kapıdan çıkmak üzereydim. Gidip kumaş bakacaktık.

Telefonu kapadığımda, her zaman olduğu gibi, bir dolu akıl almıştım. Bunlardan biri, çok güzel ipek işleyen Zümrüt hanımın adresiydi. Bu anlattıklarım, benim yaşama biçimimden, insanlarla, çevremle olan ilişkilerimden bir parça. Bunlar bir yana, ben bir sanatçıyım. Kafamın içinde dönüp duran imgeler, düşler, öykü konuları, başlanmış, yarım bırakılmış, başlangıç tümcelerinden öte gidememiş romanlarım, hemen hemen bitmiş olanlar, oyunlarım, insanlar, durumlar, betimlemeler... Ama şu gelinliğin peşine düştüğümüzde, bunlar çok derinlerdeydi. İçlerinden ayrılıp öne çıkmış bir öykünün, bir oyunun sezgisi falan yoktu kafamda. Avare bir zaman parçasını sürüklüyordum. Onun için dört elle sarılmıştım gelinlik işine. Bir süre oyalar beni bu çizim, bu, kumaşı, ipeği, tülü, nakışı biçimlendirme falan diye...

O adrese ilk gidişimi, algıladığım gibi anımsıyorum:

Bu, bir korkudan donmuşluğun varlığını duymaktı sanki; bir şey çökmüştü evlerin ve insanların üzerine; üç ay önce, o çığlık duyulduğunda, onun dalga dalga inişinin, fısıltıya benzeyen son titreşimi tüm canları ürpertmişti ya, bu haber de onun gibi iç eziyordu... Dudak ucundaki sigarayı bilinmez kokusuyla titretiyordu.

"Adam ölmemiş!"

"Adam kurtulmuş!"

"Rasim usta sağlamış!"

Birinin ölmemiş olması, sevinç yerine dehşet salmıştı ortalığa. İnsan şaşırıyordu, meraklanıyordu. Bu da ne demek?

Kent merkezine oldukça uzak olan bu gecekondu semtini iki üç otobüs değiştirerek zorlukla bulmuştum. Yukarda kalan ana yoldan, bayır aşağı dereiçine inmiş, ummadığım bir anda çevremi saran tavukları, üzerime havlayan köpekleri, keskin ahır kokusunu yadırgamıştım. Artık buralar da kente kavuştu sayılır çünkü. Ahbabımın adresi sormam için salık verdiği kahve hemen orda, yolun az yukarısında, bayırın üzerindeki düzlükteydi. İki büyük çınarın altında. Çardakta oturanlara sorabildim aradığım kimseyi ama, içimden gelen ses beni durdurmuştu. Bir ağacı siper ederek, bütün dikkatim kırpışan gözlerimle, çatık kaşlarımda toplanmış, öylece izliyordum onların heyecanlı konuşmalarını. Algıladığım doğrudu: Ortada korkulu, gizemli, şaşkınlıkla dolu bir şeyin ürpertisi dolaşıyordu. Omuzlar düşük, gözler yanlara doğru kaçamak bakışlar atarak, dudaklarda bir solma, sigara yakan ellerde, görünmeyen titremeler... Seslerini de indiriyorlardı konuşurken:

“Üzerine nah şu kadar kalm, nah burdan oraya, koca kalas düşsün de...”

“Kaburgaları neyi hep ezilmiş dediydiler”

“Gözümle gördüm lan oğlum, kanlar içinde götürdülerdi, sen ne diyor un!”

“Kanlar içinde?”

“Tabi yau! Biz, öldü dedik, görünce. Tövbeler olsun.”

“Allahın işi be kuzum.”

“Ben abi, şaştım bu işe.”

Sonunda benim orda olduğumu gördüler, birini arayıp aramadığımı sordular. Ben öyle yumuşak bir sesle, öyle, içi duydukları korkuya eş titreşimlerle, onlarla bir olup endişelendiğimi anlatan ürpertilerle dolu bir sesle konuştum ki, bana yakınlık duydular, altıma sandalye çektiler, çay söylediler, “bak abla ben anlatayım” deyip konuştular. Doğru gelmişim, üstelik konuştukları, benim aradığım ipek üzerine ipekle sarma işlemekte eşi bulunmayan Zümrüt hanımın üç ay önce evlendiği ustabaşı Rüstem’miş. Yukardaki inşaatın ustabaşısı. Üzerine kalas düştüğü, hastaneye kaldırıldığı haberi geldiğinde... Herkes bir-

den konuşmaya başladığı için, anlatılanlar da karmakarışık oluyordu.

Günlerden bir gün, gün, kendi başına yaşayıp giderken her günkü gibi, birden tüm kenti, tüm çevre yollarını, tüm yeni yapıları, hele hele artık kentin dış mahallesi sayılmayan, kente kavuşmuş dereiçindeki bu gecekondu semtini derinden sarsalayan bir çığlık kopmuştu.

“Yooooo! Olmaaaaaaaaaz! Beni koyup gidemez Rasim usta! Kurbanlar olurum onun yoluna ben. Beni ona götürün, yüzünü göreyim, adamım, adamımadamımadamımadamımadamımadamımmmm!”

Ortalık anında karışmıştı. Her kafadan bir söz çıkmaya, her adamdan bir koşturmaca telaşı dört bir yana. Bir toplaşıp toplaşıp dağılma şaşkınlığı kalabalıkta; heyecan patlayıp şişirmişti havayı:

Ağzına su verin, kolonya yok mu kız, kolonya koşturun, vay vay bu da burda ölecek, bayıldı mı ne, çeneleri kitlendi, vay bu ne iş, kalas düşmüş üstüne, parçalamış adamı, orda can vermiştir o...

“uyyyyyyyyy!”

Yavaş olun, duymasın. Kendinde değil be kuzum nerden duyacak. Vay vay, hastaneye koşturmuş mühendis bey, yaşıyormuş daha, her yanı parçalanmış diyorlar gider o.... Ne adamlar be yahu! Kesin şunu! Daha yolda gitmiştir o, ölür yaşamaz. Bi şey olmaz. Çıkmadık candan umut kesilmez, sağlam adamdır o. Sağlamı mı kalmış bilader, kalas diyoruz, yook, ondan hayır gelmez artık...

Kaynamıştı Dereiçi mahallesi. Ölümün karanlığı fır dönmüştü, konup konup kalkmıştı çatıların, yüreklerin üstüne. Oysa şimdi! Olmazın olmuşu, ölümün yenilgisi, öldürmeyen Allahın gücüne karşı bilinmez, korkunun, şaşkınlığın yürek ezişi, kıyım kıyım edişi...

“Bir de kadınlara danış abla” dediler. “Onlar daha iyi bilir. Hem evin yolunu bir güzel gösterirler sana, boşa dolanmazsın.” “Sağolun” deyip, gösterdikleri kestirme patikadan, evlerin başladığı yana doğru yürürken, içimde beni heyecanlandıran duygular kaynaşmaya başlamıştı. Bir öykünün başlayışını,

onun tüm duygulardan, duygulanışlardan ayrı olan titreşimlerini bilirim ben. Bunca yılın deneyimi.

Kadınlar beni gördüklerinde, bir yaz öğle sonunun akşama dönüşmeye hazırlanan son dakikalarıydı. Çocuklar uykudan kalkmış, kadınlar çay demlemiş, simitçinin sesi uzaklarda da olsa duyulmaya başlamıştı. El işlerini, örgülerini alıp kapı önlerine oturup laf üretmeye başlamadan az önce. Sıcak bir günün sonunda, terli, yorgun, tam aymamış bir mahmurluğun, tekdüzeliğin getirdiği durgunluğun içinde beni, umulmadık bir değişiklik, bir canlılık olarak karşıladılar. Uzun uzun öten vakitsiz horozu da anımsıyorum. Onlar hiç aldırmasalar da ben, duygulanmıştım. Hani sanki kentten kurtulup köylere, kırlara çıkmışım gibi bir duygu. Hemen kapıdan pencereden "kimlerdensiniz?", "kimi aradınız?", "birini mi aradınız" diye birer ikişer çıkıp toplastılar. Gene, erkeklerde olduğu gibi, her kafadan bir ses çıkmaya başladı ama, ben hepsini şöyle gözucuyla bir çabuk düzenleyip bölümlere ayırdım. Bir, eliyle ağzını örtüp, öylece seyredenler; bir, geleneği, göreneği hiç sorgulamadan, hiç düşünmeden, olduğu gibi alıp uygulamakta olanlar, ki en çok onlar konuşuyordu; bir de, onlara katılmadığını açıkça belli etmekten çekinen, ama duruşlarıyla, bakışlarıyla, bazı ünlemler, bazı küçük cümle parçalarıyla konuşmaya katılıp, düşüncesini sezdirenenler. İşte bu üçüncülerden en acarı, kaşlarını çatarak, konuşanlara kızdığını belli eden ters bakışlar fırlatanı katıldı bana; Zümrüt hanımın evine kadar yol gösterici olarak. Az önce, gözucuyla, ivedi gözden geçirdiklerim konuşurken, bunun hapisten çıktığını da duyuvermişim nasıl olduysa. Dostunun karısını bıçaklamış. Efe bir görünüşü vardı. Yanakları al al parlıyordu. Ela gözlü, ağzı burnu çok biçimli güzel bir kızdı. Kumral saçlarını kulaklarının arkasına atmıştı, çiçekli başörtüsü omuzlarında, öylece duruyordu. Elleri hırkasının cebinde, sert adımlarla yürüyordu. Daha ilk bakışta, öbür kadınlardan ayrı, değişik bir kişiliği olduğu ayırt ediliyordu. Bana, "Sen gazteci falan mısın?" diye sordu. "Yok değilim" dedim. "Bak hanımabla" dedi, başladı konuşmaya. Bu kadınları, şu arkamızda bıraktığımız, gecekondularda yaşayan kadınları, hele hele o çok konuşanları "aptal karılar" diye niteliyordu. Onun konuşma biçi-

miyle söylersek, bu karılar ne aşk bilirlerdi, ne sevda. Allahın dağındaki odun bile yeşerir icabında da, bunlar, bi... Tövbe olsun, kusura bakma hanım abla, bildikleri bir heriflerinin altına yatmaktır yat dedimiydi herif... herifin canı istemiyorsa... İşte o kadar.

Oysa bu sevmiştii. Âşık olmuştu. Görür görmez vurulmuştu ona. Yanakları daha da kızarmıştı. İnce kumral kaşlarının altında ela gözleri insanı şaşırtan garip bir ışıkla içinden aydınlanıyordu sanki; çakmak çakmaktı. Dinlerken gözlerinin içine bakmak istemiyordu insan. Tuhaf bir çekingenlikti bu. Allahtan genellikle yere doğru, ya da dağlara bakarak konuşuyordu. "Ben sevdim onu" deyip, çabuk çabuk, hafiften Karadeniz ağzına çalan bir konuşmayla anlatıyordu. "Tövbe o benim dostum değil. Kızım ben." Karısına da dedim diyordu, dedim ha, ben senin adamını almam elinden, korkma dedim. Bu Allahtan gelme bir şeydir, aptallık etme, anla bunu dedim. Sevdalandım abla ben ona bir kez. Ta şurada canevimde onun bakışı, onun terli terli su içişi şişeden, şöyle güzel boynunu arkaya verip, onun gülüşü beni görünce, yan sokaktan geçerken boynunu uzatıp bizim pencerelere doğru bakışı, köşe bakkaldan sigara aldığıında, kapının ağzında durup, bir sigara yakışı, sonra bizim eve doğru üfürüşü dumanını gecenin karanlığında..." Ben kızım diye, kıyamıyordu bana, öyle haber yollamış. Hani adım neyim çıkmasın diye..."

Sesi insanı heyecanlandıran renklerle, bir inip bir çıkıyordu. Soluk soluğa kalıyordu hırsından konuşurken. Bir ara gözücuyla baktığıında, boynuyla, kürek kemiğinin bitiştii yerde pıt pıt atan bir nokta ilgimi çekti. Çok acı çektiği belli oluyordu. O kendi dünyasında, düşleriyle, yaşadığı somut dünyanın imgeleri arasında anlatıp duruyordu. Çok üstüme varamıyordu, diyor, içini çekiyordu. Üç çocuk yapmış karıdan. Benim de istediğim bir şey yok. Ben ona sevdalandım sadece. Ölene dek ben onu çıkaramam yüreğimden. Benim ondan başka kimsem yok bu dünyada. Bir ona, onun insanlığına inanırım. Bir de sevdasına. "Günün birinde evleneceğim, isteyenlerim var. Ama onun sevdası hep benim na şuramda duracak." Bu karılar anlamaz bunu. Karısı, bir üç beş gelmez mi üstüme. Git derim anlamaz,

uğraşma derim anlamaz, ben istemem senin kocanı, korkma derim anlamaz. Bir de kalkıp orospu diye üzerime üzerime düğünde, ben kendi havamda oynarken güzel güzel ortada, herkesin içinde, kaptığım gibi bıçağı... Neyse, Allah korudu, ölmedi! Bu Zümrüt hanımı da anlamazlar. Hem korkarlar ondan hem... Rasim ustanın haberi geldiğinde, Zümrüt hanım çığlığı basıp bayılmış. "Beni koyup nerelere gidiyorsun Rasim usta! Ben sensiz nasıl yaşarım, senden başka kimsem yoktur" diye kendini yerden yere atmış. Dedim ben sana diyordu, dağdaki odun bile yeşerir de... Ne anlarlar sevda nedir, aptal karılar, ayıpladılar, şurada üç aylık kocası, vay vay şuna bak diye, onlar bilebilirler mi hiç Zümrüt hanımın göğüs kafesindeki sevdayı... "Abla, ben sana evi göstereyim, bir dahaki gelişinde zorluk çekmezsin" dedi. "Zümrüt hanım, hastanede, Rasim ustanın başında. Sağalmış Rasim usta. Zümrüt hanım gece gündüz yanında. Hiç uyumazmış. Arada bir içi geçermiş o kadar. Kimse başedememiş, ayrılmamış Rasim ustanın yanından. Hiç bırakmamış elini."

Zümrüt hanımın evi sonradan bizim, arkadaşımın kızı küçük Selmin'le benim, bir çeşit sığınağımız oldu gide gele. Bir zamanın birinde Şamlı Fatma diye bir kadın varmış. Çok esmer, ufak tefek, çenesi çukur, kıvrak bir kadın. Şimdi o, biçim değiştirip Zümrüt hanım mı olmuştu. Bazan karıştırıyordum. Şamlı Fatma anladığım kadarıyla, birtakım kirli, karanlık işlerin kadınıydı. Ama o, Zümrüt hanımın anası olmuştu. Zümrüt hanımı küçük bir kızken alıp büyütmişti. Çok sevmişti. Onu çok iyi yetiştirmişti. Bir hanımefendiydi o, eski yıllardaki o mahallede. Zümrüt hanım da, böylece, bir hanımefendinin eğitiminden geçmişti. Şamlı Fatma'nın yaşamının öbür yüzü ne mahalesinde bilinmişti, -bilinse de, insan kişiliği ağır bastığından, pek kurcalanmamış, üstü örtülüvermişti- ne Zümrüt hanıma en ufak bir gölgesi düşmüştü. Şamlı Fatma'yla, konak yavrusu evi, o mahallenin koruyucu gücüydü. Yetimlerin dulların, dar da kalanların imdadına yetişen, güvenilen, mahalleden zararlı bir rüzgârın geçmesine bile izin vermeyen bir güç.

Sonradan öykü beni sarınca, gidip gördüm evi, o eski mahallede. Şamlı Fatma'nın ölümünden sonra satılmış. Yıllar geç-

miş zaten aradan. Ağaçların çoğu kesilmiş, eski güzel evler kötü yapılmış apartmanlara dönüşmüş, sokaklar çamur gibi bir asfaltla sıvanmış, yer yer çatlamış, kırılmış... Sevimsiz bir yerdi. Beni şaşırtan şuydu: O geçmiş yılları, o köşebaşındaki büyük evi, bahçe duvarlarından taşan sümbülleri, ortancaları, leylakları, sokağın iki yanında hışıl hışıl dalgalanan ağaçları, o mahallenin evlerini, o zamanlar yaşananları, komşuları, simitçileri, sebzecileri, hemen arka sokaktaki çarşının içindeki bıçkın balıkçıları, yoğurtçuları, düğünleri, dedikoduları, hepimizin iyi kötü bildiğimiz, okuduklarımızdan, anlatılanlardan aklımızda kalmış da olsa, pek üzerinde durmadığımız o yaşamı nasıl anlatmış ki bize Zümrüt hanım, gidip gelmelerimizde, çay sofrasında, onun bize hazırladığı, humuslu, muhammaralı, şam baklavalı yemek sohbetlerimizde, birden, sanki bir film seyderiyormuşum gibi, o eski mahalle her şeyiyle canlandı gözümün önünde. İçimi her zaman duymadığım, onun için anlayamadığım, anlayamadığım için de ürperdiğim duygular sardı. Hep böyle bölük pörçük birtakım duygularla vardım ben Zümrüt hanımın aşkına, sevdasına. Ama tüm bu anlatılanların arasında, benim içimi buran, o küçük, kavruk kız çocuğuydu. Hep korkmuştu. Bazan o beyaz elbiseli adamlarla tartışırdu Şamlı Fatma. Arapça konuştukları için anlayamazdı ama, onların kızıdıklarını, bağırıklarını görünce ödü patlardı. Şamlı Fatma da onlara bağırırdı, dizlerine vura vura bir şeyler söylerdi. Onlar gidince başı tutar, girer yatağa yatar. Bazan ağlardı. İşte o zaman korkudan dişlerini sıkar, titrerdi bu küçük kız. Yıldızlı, büyük, kadife koltuklardan birine büzülür otururdu. O zaman, kız korkmasın diye, ağlamasını unuttur, kalkar, giyinir süslenir, yemekler yapar, konuklar çağırırdı Şamlı Fatma da. Ut çalar şarkı söyler, fallar bakar, gülüşür, bozacıyı çağırırlardı. Ya sonra? Şamlı Fatma hiç beklenmedik bir zamanda ölüverince... Küçük kızı burada bırakıyorum şimdilik. Zümrüt hanıma geçiyorum.

1990'lı yıllarda, Türkiye'de, büyük bir kentin kuzeyinde, yeni yeni kurulmaya başlayan, dış mahallelerden birinde, bir kadınla bir erkek yaşıyorlardı. Ne kadın erkeği tanıyordu, ne erkek kadını. Ama, akşam olup da ortalık karardı mıydı, ikisi

de birbirinin ışığına bakıp, rahatlatıcı bir duygu kırıntısı alıyorlardı. "Orada birisi var", "o da ışığını yaktı", "hah ışık yandı" diye düşünüp, iç geçirmek, derin bir soluk almaktı bu. Kadının evi aşağıda, vadide, kurumuş dere yatağının yamacında, ağaçların arasındaydı. Çok eski yıllarda, buralar kentten çok uzak, cehennemin bir ucuyken, bozkır bomboş, uzaklara, erişilmesi olanaksız gibi görünen ufka doğru yayılıp giderken, Şamlı Fatma'nın diktirdiği ağaçlar bunlar. Şimdi hepsi, iki adam boyu, üç adam boyu. Evin damının üzerinde, yeşilin bin çeşidini, güneşin ışığında yeşillendirip hışıl hışıl dalgalanarak, kadını, çevresindeki dünyadan çok korkan bu ufak tefek kadını korurlar. Kadın öyle kara kurudur ki, iyice bakılmayınca, güzel gözlerinin gölgeli su yeşili rengi ayırt edilmez. Evin temizliğinin, döşenişindeki özenilmişliğin, titizlenilmişliğin hemen ayırt edilmediği gibi. Ne uzağı gören, ne akıllı bir kadınmuş şu Şamlı Fatma; iyi ki yaptırmış bu evi, küçükten alıp büyüttüğü bu yetime.

Adam tepedeydi. Yukardan bakıyordu dere içindeki yaşama. Kadının çatısı muhkem, bahçesi bakımlı, pencereleri demir parmaklıklı evini bir kenara ayırmak gerekir. O zaten, daha buralara az önce de denildiği gibi, inler cinler uğramazken vardı. Şamlı Fatma da ne yapsındı! Artırabildiği para, ancak, dağ başında, ucuza kapatılmış bir arsada, böyle küçücük bir ev yaptırmaya yetebilmişti. Kızlarından gizli. İşler eskisi gibi değildi. O beyaz elbiseli arap adamlar pek sık gelmiyorlardı artık. Arada bir büyük evin önüne koca bir Kadillak gelip, alıp Şamlı Fatma'yı gitmiyordu. Aracı kambur arap da yok olmuştu ortadan. Şamlı Fatma, kızlarından biraz çekiniyordu. Ne oldukları belli olmayan damatlarından da. Birtakım karanlık işler, karanlık adamlar vardı onların çevresinde. Şamlı Fatma'yı da aşan. Çirkin kızlarının büyük kemikli elleri elmas yüzüklerle, onbeş de bir ağda yaptıkları esmer kolları altın bileziklerle donanıyordu. Kürk mantolar giiyorlardı. Ayakkabıları çok yüksek topukluydu. Onlarla bir örnek, parlak yılan derisi, krokodil çantalar kullanıyor, ağır, pahalı kokular sürüyorlardı. Kara dudaklarını koyu kırmızı boyuyorlardı. Kavgacıydılar. Edepsizdiler. Kumar oynuyorlardı. Şamlı Fatma zaten çok küçükken doğurduğu bu

kızları pek sevmiyordu. Onlar da, bu küçük, garip yetimi çekemiyorlardı. Nüfusuna geçirttirmemişlerdi. İçten içe çekiniyordu onlardan. Eski yıllardaki korkusuzluğu, atıp tutması dıştan anlaşılmasa da, biraz pısmıştı. Çünkü, o beyaz elbiseli adamlar...

Evin içinde şarkılar mırıldanarak, topuklu terliklerinin pomponlarını hoplatarak dolaşan o ince, esmer, insana derin derin bakan kara gözleri ışıklı kadın, gene de köşebaşındaki konak yavrusu büyük evinde, mahallenin buyurganı, hatırı sayılanı, zengini olarak...

Bozkırın ortasında, bir otobüsün ya da herhangi bir arabanın içinde yarı uykulu yolculuk ederken, her yanım bozkır, bitip tükenmez bozkır, diye düşünür, dalgın dalgın bakınıp dururken, birden uzakta bir ağaç görürsünüz. Tek başına. Bozkırın ortasında. Öyleydi bu ev işte o ilk yıllarda. Az korkulu, karlı kışlar yaşamadı, kurt inerse diye; ayaza kesmiş buzlu kuru soğuklarda üç yorganın altında tir tir titreyerek, ah! Tek başına kalmıştı, o zayıf -veremmiş meğer- ayakları ve soluğu kokan delikanlılık ölünce. İlk gece bile doğru dürüst... Termosifonu yakmış, kurnalar dolusu suyla yıkanmıştı Zümrüt hanım. O yatağa girmedi bir daha. Doktor geldiğinde de, ayrı yatacaksınız kızım dediydi zaten. Üç aya varmadan...

Mahalleli şaşırp kalmıştı Şamlı Fatma ölüverince. Ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Damatlar, kızlar evi basmadan... Dayalı döşeli evi var garibin, bir de kocası olursa diye... Sokağın başındaki kocakarının işiydi bu. Aslan gibi delikanlı demişti. Hoş, sessiz, ince yüzlü genç bir çocuktü. En ufak esintide eğilen ince bir dal örneği. Düş gibi girdi çıktı yaşamına Zümrüt hanımın. Hep yatakta, ateşli, hasta, öksürerek sabaha dek.

Sonra kalıvermiş tek başına bu Allahın dağında Zümrüt hanım. O hep yalnız, güvencesiz, korkarak yaşamış. Anlıyorum.

Gecekonduların başlaması çok sonra: Bir bahar sabahı, insan seslerine karışan kazma kürek, at kişnemesi, tavuk gıdaklamaları, koyun melemeleri duyulmuştu; Tanrım, bir de, uzun uzun öten horozlar... Evler uzaklardaydı önceleri. Bir iki derken, kısa zamanda tüm dereiçini sardı. Olsun! Gecekondu me-

cekondtu. Issızlıktan iyiydi. Işıklar yandı, bacalar tüttü, çocuklar ağladı, insanlarla doldu ortalık. Bu yeni gelenler onun hanımlığına uymuyordu, doğru. Şimdi sanki o da onlar için bir Şamlı Fatma'ydı. Bu, köyden gelenler, onu öyle saydılar. Çekindiler ondan; beyaz iş işlenmiş perdelerinden, kroşe sehpa örtülerinden.

Adam yukardaydı, evet. "İnşaat sahası"nda. Akşamın inmesine az kala, güneş kızarıp, havanın içinde gökçül renkler dalgalandığında, büyük tahta iş masasının üzerindeki rendeyi, testereyi, çivileri, çekiçleri bir yana iteleyip, kenarına rakı sofrasını kurdu muydu, ışığı da yanardı; iri iri doğradığı soğanlarla eti kavurmaya başladığında. Acı biberle, domatesi ete koymazdı. Söğüş doğrardı. Ete, bir tek bol kırmızı biber katardı; o kadar. Öyle severdi.

Kenti öbür kentlere bağlayan büyük çevre yollarından birine yakın bir araziydi bu yukarsı. Büyük blok apartmanlar, gele gele gelmiş, vadinin tepesine konmuştu. Bunlar sondu, gidecek yer kalmıyordu böylece. Ama, belli olmaz, vadiye de inerler mi inerlerdi. Böyle bir şey çalınmıştı kadının kulağına. Buraları tüm yıkacaklar deniyordu. Tüm varlığı ateş olup yanıyordu, dili damağı kuruyordu. Olur olurdu. Para kimdeyse beylik ondaydı. Ödö patlıyordu. İyi haberlerden biri genç mimarla ilgili olandı. Ağaçları kesmemek için elinden geleni yapıyor, deniyordu. Arkadaki kavaklarla, üç büyük çınarı olduğu gibi bırakmıştı. Avluların içine almayı düşünüyormuş. Öyle deniyordu.

Ana yol az aşağıda kalıyordu. Geçen arabaların, otobüslerin, kamyonların hiç dinmeyen karanlık uğultusu yukarı, sokak lambalarının ışığına doğru, azalarak yükselirdi. Yapım alanının girişine dikilen büyük tabelada, yapımcının, mimarın, elektrik, su firmalarının adları, numaraları, yapım izinleri vb boydan boya yazılıydı ama, bu iri yarı, güçlü kuvvetli, dalgalı kır saçları, iri burnu, kuvvetli pazıları ve yüzünün kırışıklıkları içinde derinlere gömülmüş açık renk gözleriyle, insana çekinme duygusunu, güven duygusunu, bir anıt karşısında duyulan garip ürpertiye veren adamın adı yazılı değildi. O, şirketin en eski, en güvenilir, en hatırı sayılır ustabaşısıydı. Sonraları, kadını gecenin bir vaktinde terler içinde uyandıran "eşkiya", -Şamlı Fatma

hep anlatırdı ailesinin bu eşkıyalardan çektiklerini, bir de Ermeni kıyımını. Küçücük bir avuca sığacak denli küçük bir kızmış, hiçbir şey anımsamıyor elbette, dedesi, topladığı gibi onları, kızlarını, torunlarını, damatlarını, gelinlerini doğru Şam'a kaçırmış- korkusuna, evin dışındaki dünyanın acımasız kıyıcılığına, polise, jandarmaya, hırsızlara, ursuzlara, televizyonda gösterilen her türlü belaya karşı öyle, iri yarı dimdik duran, onu koruyacağına inandığı adam oldu. Bu sonralarıydı. Başlangıçta kadının ondan haberi bile yoktu.

Kadının ondan haberi bile yoktu elbet; nerden olsun! Yukarılara düşmezdi yolu. Dereiçinde oturanlar, aşağı toprak yoldan işlerler. Yolum sonu, bir süre sonra, ağaçlıklar bitip de yangın yeri arsalarına geldiğinde, yokuş yukarı vurur, bir ucundan caddeye kavuşur. Kadın zaten, her zaman hava kararmadan evine döner, -Şamlı Fatma, öyle derdi: kadın dediğin, hava kararmadan evine girer, lambasını hazırlar, tenceresini mangalına koyar, sofrasının bezini serer...- hemen kapısını kapar, kilidi üç kez çevirir, ışığı yakmadan önce de, perdelerini sıkı sıkı kapardı.

Kadın perdeleri kapatıp ışığını yaktığında, adam ilk duble-yi bitirmiş olurdu. Pos bıyıklarının ucunda bir su damlasıyla, tahta sandalyesinde kaykılıp oturmuş, inşaatın içinden yola doğru bakan bir adam. Tanrı bir konuk, konuşacak bir insan yollasa da, şu mis kokulu rakıyı beraber yudumlasalar, kavrulmuş, suyunu salıp çekmiş, acı biberli, yağına kalmış ete ekmek bansalar diye. Belki!

Güneş yanığı kırıksık yüzündeki anlamı çözmek, bakışlarını yakalayıp anlamak olası değildi. Yeryüzünün kimsesizlerinden biri. Erzurum köylerinin yetimi. Yüzlerce yıldan beri yetim. Bir dikili ağacı bile yok. O kız şarkısında ne diyor? "Bir kedim bile yok!" O şarkı hoşuna gidiyor.

Kadını ilk gördüğünde, onun için de böyle düşünmüştü, "kimsesiz garip!" Kendini kimsesiz saymaz. Kendi var kendisi için. Ne özgüven! "Kış gelince nerelerde yatar kalkarsın a garip?" "Allah Kerim!" Hep kerim Allah tuttu diyelim elinden şimdiye dek, ama yaşlılık geliyor artık. "Ne olacak bunun sonu?" "Allah Kerim!" "Allah benim içimde" demeye mi geliyordu bu? Pekiyi!

O ilk gün, Zümrüt hanımın evine doğru yürürken, o güzel yüzüyle –Halime miydi adı– bir şey anlatmıştı. Aklımdan çıkmış. Sonradan anımsadım. Zümrüt hanım oraya, yukarıya gidişlerinden birinde, “Otur iki lokma yiyelim” deyiverince Rüstem usta, oturuvermiş, bayılacak gibi olup. Onun verdiği bir kadeh rakıyı, hiç sesini çıkaramadan içip de, başı dönüverince de ona, “Rüstem usta, şu dünyada bir sana güveniyorum ben. Gündüz gece ışığına bakar da yaşarım. Sen kıy benim nikâhımı, benim evim ikimizi de barındırır” deyivermiş. Bir güzel boşanıp ağlamış sonra. “Senden başka kimsem yoktur. Bir Allahım, bir sen” diye. Bunları Zümrüt hanım anlatmıştı çok sonra. Ahbaplığımız dostluğa dönüştüğünde. Halime’nin anlattığı şu: Rüstem usta, uzun geceler boyu düşündükten sonra, bakmış ki, bir iş var. Nedir o? Ne olsun; her akşam üzeri gözü yolda Zümrüt hanımı bekliyor. Zaten ilk gördüğünden beri de, rakısını onun ışığına karşı içer olmuştur. İnce, esmer elleri var, gül tırnaklı diye düşünerek. Onu alıp, bağrına basmak isteyerek. Sonra ahbaplık ilerleyip, artık neredeyse hemen her akşam gidip gelmeye başlayınca Zümrüt hanım, “O dediğin, şu geçen akşam dediğin olur” deyivermiş bir akşam, beşinci dubleden sonra. Şıkır şıkır olmuş Zümrüt hanım. Emekli maaşı da var. O işi de düşünüp becermişti zamanında Şamlı Fatma. “Allah taksiratını affetsin. Allah gani gani rahmet eylesin.” Bu dua, her an Zümrüt hanımın ağzındaysa da, o eski mahalleden hâlâ yaşamakta olanların da hiç eksik etmediği bir dua olmuş. O şıkırdım, badana boya demektir, minder yüzlerinin yenilenmesi, televizyonda reklamı yapılan tencerelerden tavalardan almak, evin her köşesini ovup parlatmak...

Rüstem usta nikâhtan önce elbet traş olacak berbere gidip. Elbet hamama gidecek. Eline ayağına çocukluğundan beri düşkündür zaten. Ne yapar yapar tırnaklarını dibinden keser. Bunlar tamam da, bir de kendine iç çamaşırı, pijama, terlik alması gerektiğini düşünmüş; bu yıllardır çimento, kireç, toz toprak arasında yaşamaya alışmış adam.

Genç mühendisin ressam karısı pek severmiş onu. Bazı akşamlar kocasıyla inşaata gelirler, oturur, Rüstem ustayla beraber rakı içer, konuşurlarmış. Et getirirmiş gelirken, kavurup

yerlermiş. Rüstem usta, tutuk tutuk söz açınca bu evlenme işinden, delidolu, durmadan su şırıltısı gibi gülügülüveren bir kız olduğu halde, öylece susmuş kalmış. Gözleri dolmuş. Kalkıp Rüstem ustanın boynuna sarılıp öpmüş onu. Çok sevinmiş. Onunla gitmişler çarşıya. Oysa bir bilseydiler ki, Zümrüt hanım Rüstem ustasına ne pijamalar, ne çoraplar, ne fanilalar almıştı. Hepsini yılların özlemi, yılların birikmiş hevesiyle, kullanılmamış sevdasıyla, yıkamış ütölemiş, öpe seve bohçalamıştı. Ateş gibi yanıyordu tüm vücudu, aklı fikri, düşüncesi hep tutuşmuştu. Biri ellisini biri altmışını aşmış diyemiyordu insan.

İkinci gidişinde yukarı inşaata, hani zeytinyağlı sarma yapıp götürdüğünde, tam rakı şişesini açarken, Zümrüt hanımı görüverince, az kalsın şişe elinden düşecekti Rüstem ustanın. Öylece bakakalmıştı. Sonra, "Nerelerdesin hanım sen?" deyivermişti. Acele lafı çevirip, kendini bulup, o kalın güzel sesiyle eklemişti "Hani yani iyi haberlerim vardı da sana..." Oradan aralıksız bir sandalye bulmuş, koca eliyle üstünün tozunu silmiş, "Buyur otur" demişti. Bir de ilk gelişi var Zümrüt hanımın yukarıya, inşaata, bir akşam üzeri, hava menekşelenirken:

Kadın, çekingen, ürkek, usul usul gelivermişti bir akşam üzeri inşaata. Onun yaşamına da. Nazlı bir sesi vardı. "Rüstem ustayı aramıştım" diyordu. Adam eline aldığı rakı şişesini koyuvermişti hemen oraya, tahtaların arasına, görünmeyecek biçimde. Doğrudan bakmamıştı kadına, şöyle ortaya doğru, ellerine bakarak. Esmer, gül tırnaklı ince elleri görmüştü ilk kez.

"Rüstem usta, size bir şey danışmak istemiştım. Münasip bir zaman değilse eğer..."

"Mesele nedir?"

"Diyorlar ki... Efendim, diyorlar ki, bakın ben şu aşağıda, ağaçların arasındaki ev, orası benim evim. Gecekondu değil. Tapulu. Kendi evim. Yani..."

O ilk akşam üzeri, hava yeni renk atmaya, akşama dönüşmeye başlamışken, "akşam oldu bile" dendiği o vakitte ilk kez görmüşlerdi birbirlerini. Biri, büyük iş masasının bir ucunda, öbürü bu ucunda dikilerek, ayaküstü, tedirgin, üç beş laflık bir konuşma.

"Olmaz öyle şey, kolay mı canım. Ben sorup soruştururum.

Bir iki gün sonra uğra sen bakalım” demişti Rüstem usta. Bunlar konuşmanın en sevindirici sözleri olduğu için mi, yoksa şu akşam vaktinin beş on dakikası Zümrüt hanımın ömrüne bedel bir heyecan, bir sevinç yarattığından mı bilinmez kuş olup uçmuştu evine doğru, bayır aşağı.

Işık, ilk o akşam başladı algılanmış olarak varolmaya. Kadın yemeğini yiyip tepsisini kaldırdıktan sonra, kahvesini alıp kanapedeki köşesine oturunca, perdesinin ucunu kaldırıp dışarı bakardı. Yıllardır hiç aksatmadan yapardı bunu. Perde açılınca, ışık dışarı vurur, duvarın üzerindeki, yavruağzı sardunya saksısını aydınlatırdı. Çok hoş bir görünümdü. Karanlığın içinde, üzerine vuran ışıkla daha güzel, hatta gizemli görünen bir saksı yavruağzı sardunya.

O akşam ne oldu? Perdeyi gene sardunya için açtı, ama, çiçekten gelen duyguyu ivedi içine çekip, hemen, bayır yukarı “inşaat” a baktı. İşte ışık yanıyordu. Bir çarpıntı geldi yüreğine, ence kökünden doğru bir ateş, saç diplerinden boşanıp tüm vücudunu saran ince bir ter. “Bismillahirrahmanirrahim! Tövbe tövbe! Uyyyhh!” dedi.

Orada bu ışığı yakarı tanıyor. “Aslan gibi maşallah!” düşüncesi tüm vücudunu sarsalayıp titretiyor. Perdeyi örtüyor. Çözülen elini ayağını toparlamak için hırkasının önlerini kavuşturup, ayaklarını altına alıp büzüldü. Ne televizyon, ne bir şey. Kalkacak gücü olsa, ışığı bile kapatacak. İçi dışı aydınlık zaten. Kimsesiz değil artık. Orada yukarda, ışığın altında dimdik duran o güçlü kuvvetli adam var. Ters, sert bir adam gibi görünüyor ama, değil. İnsanın yüzüne bakmazmış gibi duruyor ama, bakıyor. Hem, çatık kaşlarının altından, yukardan aşağı görüyor insanı bir bakışta. “İki üç gün sonra uğra bakalım, öğrenirim ben durumu. Korkma, yapamazlar bir şey. Gecekondu değil o ev. Biliyorum senin evini ben. Buradan görüyorum onu. Güzel ev.” dememiş miydi? Alıp bu sözleri, başını yastığa gömüp tellendiriyor Zümrüt hanım. Binlerce ince parlak iğne batıp batıp çıkıyor yüreğine. İçinde öyle sevinçli sızılar. Az önce, akşam üzeri yaşadığı o zaman parçası işlediği ipek sarmaların en güzeli. Kapalı gözlerinin arkasında bin kez baştan alıp yaşıyor onu. Her şeyi keyfince değiştiriyor, sözleri, ba-

kışları... En küçük imi bile abartıyor. Tüm vücudunda büyük bir gülümseme. Çok küçükken söylediği bir şarkının kendini tam ele vermeden duyulup duyulup kayboluşu gibi. İki üç gün sonra hemen gel. Gene gel. Gecikme. İki üç günü geçirme. Ben duruma el koyarım. Ben varken korkma, kimse senin kılına dokunamaz. Ben senin evini biliyorum. Seni biliyorum. Bahçede, pencerede hep görüyorum seni. Güzelsin, incessin, narinsin sen. Seni inciteni, sana dokunanı... Gel gel gene gel, iki üç günü geçirme..."

Gidip akıl sormuştu elin adamına. Şimdi yanıt almak için giderken, ona bir şey götürmek gerekmez miydi? Onun için götürmüştü yaprak sarmasını o ikinci gidişinde. Zaten onu gördükten sonra hiçbir yediği onsuz boğazından geçmez olmuştu. Onu düşünmediği bir an, bir soluk alış yoktu. Sırtı kavileşmiş, üşümeleri geçmiş, kaygılı, sıkıntılı uykuları rahatlamıştı. Sabahları uzun uzun esneyerek uyanıyor, uzun uzun geriniyordu.

O küçük kavruk kız çocuğu, evin dışındaki dünyadan ödö patlayarak, tek başına, güvenecek bir kimsesi, tutanacak bir dalı olmadan...

Uzun geceler, uzun acılı ağrılar çekerken elele, tırnakları dibinden kesilmiş, üzerleri kıllı, koca ellerini gözyaşlarıyla öperek Rüstem ustasının kulağına sihirli sözler söylemiş, afsunlamıştı onu. Hastasının eli ellerinin arasında gözleri kapalı bıkmadan usanmadan onun başında oturduğunu görenler, oynayan dudaklarını görünce onun dua ettiğini sanıyorlardı. Duaydı. Durma yineleyerek anlatıyordu ki, Rüstem usta onu bırakıp gidemez. Akşam o gelecek diye ballı börekli sofralar hazırlamıyacaksa, Rüstem ustası için sobayı harlandırmıyacaksa, Rüstem ustasının fanilalarını öpe koklaya ütülemeyecekse, kulağı kapının zilinde bir acele et kavurmayacaksa bol kırmızı biberli, yaşamak neye yarar? Al Rüstem usta, Zümrüt hanımın mis kokan soluğunu çek ciğerlerine, al Zümrüt hanımın ince ellerini, dolaştır kırılan kemiklerinin üzerinde... Aç gözlerini gör Zümrüt hanımı, kapa gözlerini gör Zümrüt hanımı. Bırakıp gidebilir misin?

Sonradan bir hemşire söylemiş: Gece, sabaha karşı, hastanenin o uzun koridorundan geçerken görürmüş Zümrüt hanı-

mı, orada öyle, hiç bitmeyen bir mum gibi. Tüyleri diken diken olurmuş. “Ben” demiş, “kocasını seven çok kadın gördüm bunca yıl şu hastanede ama, böylesini görmedim.”

Ne demekmiş bırakıp gitmek Zümrüt hanımı! Bırakır mıydı Zümrüt hanım! Onun ateşi, onun duyulmayan ağıtları dere-içini de sarmamış mıydı! Onun için öyle davullu zurnalı karşıladılar Rüstem ustanın dönüşünü. O ne zaman kahveye girse, herkes ayağa kalkıp buyur ediyorsa, o tanımlayamadıkları ürperten saygıya, sevgiye, sevdaya benzeyen duyguyu çok yoğun olarak duydukları için.

Beyaz kâğıda, önce, “yandırma” yazıyorum. Egeli bahçıvanlardan bir deyim bu. Çapalanacak yerleri bir güzel çapalar, dört beş gün bırakırsın güneşe, yansın toprak. Sonra suyu bir boca eder, bir göllendirirsin. Uuf! Gör nasıl fışkırır haftaya varmadan, yaprak, çiçek.

Sonra bir Orhan Veli:

Bilmez yalnız yaşamayanlar

Nasıl korku verir sessizlik insana

Fuzuli de var aklımda:

Gözüm, canım efendim, sevdiğim, devletlü sultanım,

Hadi bir de Metin koyalım. Altıok –:

Önceleri bir kuru daldım ama,

Tuttum yapraklar açtım

Seni görünce dünyaya

Masanın başına oturmuş düşünüyorum da...

Bir Yunus

Sürekli bir hüznü yaşıyor
İskelenin altındaki deniz*

“Yaşayamıyorum abla, bunalıyorum” dediği bir gece yarısı var.

“Ben bu İstanbul’da yaşamayı beceremedim. Sıkıntım var. Yüreğim çok daralıyor abla. Konuşacak bir kimsem yok. Sefere çıkmak da, yok, artık eski şavkım kalmadı. O zamanlar çok gençtim. Olmaz. Değiştim ben abla. Şöyle söyleyeyim: Yani, hani, bizim orada da kimse yok, şöyle oturup konuşacak, hani şu seninle tutturduğumuz şu konuşmayı, ne bileyim, orada da yapamıyorum. Atlayıp tekneye çıkıyorum. Tek başıma. Bir o zaman, eh, biraz işte... Tek başıma, bir o zaman, bir de şu rakımı içerken işte, akşam olmuş, deniz kenarı, kalabalık, insanlar falan, çok şenlenmiş bizim oralar. Da, gürültü çok, benim yüreğim artık... Of be abla oof! Hadi içelim...”

Bu bir.

İkincisi, abla denilen yeşil gözleri koyu sürmeli kadının gözlerindeki ürperti veren o koyuntu.

Bunlar, şimdilik burada dursun.

Bu yakınmanın, bu perişanlığın öncesi vardı; her işin bir öncesi olduğu gibi.

Yazılmak isteyen bu “önce”ler.

Belki, günün birinde “sonra”lar da yazılabilir.

Sözümüz adı Yunus olan bir genç adam üzerine.

Bu adı ona bir süngercinin koyduğu söylenirmiş.

* Çağrışımlar: Turgay Gönenc

Bilge bir adammış süngerci. "Derviş" derlermiş ona o kıyı kentinde bir zamanlar. Çok önceleri. Yunus'un, denizin dibine dibine daldığı gibi, büyük kente dalışından önce; cesur, pervasız. Be cahil çocuk desen, hiç mi türkü dinlemedin, hiç mi masal anlatanın yoktu. Şunu duymadın mı, ne demiş kadın: Benim yarım gurbet ilde küçüldü.

Zaman geçiyor, pek çok şey unutuluyor. Küçükler büyüyor; geçmişte kalan anılar, masala dönüşüyor.

Yunus'a bu adı koyarken süngerci istemiş ki, o da deniz gibi gizemli olsun; anlatılması da anlaşılması da büyük ustalık istesin.

Bu genç adam,
bu öykünün zamanında bir akşam,
bir İstanbul meyhanesinde çok içmişti.
Rakı.

Hiçbir şey yememişti.

"Hep böyle mi içersin evlat?" demişti, o adını bilmediği ama yüzünü sevdiği adam. Koyu mavi gözlü, beyaz bıyıklı meyhaneci. Yanına gelip, masasına ilişip, kadehini tokuşturarak. Meyhane dediğin meyhane işte. Izgara balık, kızarmış et kokusu, piyaz kokusu, rakı kokusu, sigara dumanı, dumanlı ışıklar. Ama meyhanecinin boncuk mavisi gözlerinde, o vardı; çocukluğunun cenneti. Onu kimse bilemez. Yüreğinin çok derinlerinde. Bir giz; kaybedilmişin acısıyla örtülü, basılı.

"İçme" demişti gene o meyhaneci bir ara. "İç, ama adabıyla. Bu işi senden önce çok kişi yaptı. Bunun bir usulü kaidesi var. Bunu onlar deneye deneye buldular. Rakı mezeyle içilir. Yemekle demiyorum. Dikkat isterim. Mezeyle. Yok öyle işkem-beyi doldurmak. Çatalının ucuyla alacaksın. Ağzının içinde bir lezzet, bir rayiha. Sirkeyle dereotu; çiroz yani. Biraz, şöyle belli belirsiz, sarımsak kokusu duyacaksın, ekşili patlıcandan mı, cacıktan mı gelir belli değil. Dişlere sıvaşmış beyaz peynirin dille, diş arasında halledilen o eşsiz tadı, bir gıdım ekşili patlıcan ve rakı! Rakı kendisini anlamayanı, kendisine itibar etmesini bil-meyeni hiç dinlemez vurur yere. Kaldırır vurur. Ama, ondaki sohbet, ondaki sevgi pınarı, ondaki eşsiz dostluk duygusu! Yeter ki anlayasın onu. Anladın mı benim dünkü çocuğum. Toy-

luk etmeyeceksin! Zıyan olursun. İyİ çocuksun sen. Ben adamı, baktım mı anlarım. İyİ ocuksun.”

Genlikten, delikanlılıktan önce, o ocuk yaşında da anacı-ğı, narenciye bahçelerinin, portakal, mandalina kokuları arasın-da eğıle doğrula koşardı peşinden. Bağırırdı.

“Yunuuuuus, Yunuuusuuuuum, yavrusuuu, beni bekle, bak gitme dedim denize, bak yüreğim ağrıyor, koşturma beni Yunuuuuus!”

Ama Yunus küçüktü. Dağların ceylanıydı. O küçücük ya-şında bile, bir yakışıklıydı, bir göze görkem ocuk, bir erkek adamdı ki!

Hiç küçük oğlan çocuğu olmadı.

Onbeşine geldiğinde de, tam bir genç erkek.

Bu anlatılması, tanımlanması zor, gizemli bir oluşumun y-ksdr.

Tanrı bu çocuğa güzel ol demiş.

Kafasının biçimi, kestirmese bukle bukle omuzlarına inecek olan gr ipek saçları, güldüğü zaman güneşli dişlerinin parıltısı, sarı ela gözlerinin baktığı yeri aydınlatan ışığı, boyu bo-su, pazuları, biçimli bacakları...

şöyle bir şey olmuş olabilir mi: Daha yedi sekiz yaşların-dayken denizin dibinde yzmyor muydu bu ocuk?

Dul anacığının, kimsesiz anacığının ödünç patlatırdı –ha-ni– korkudan.

Yüzerken yüzerken, hani anacığı da sivri kayaların eteğine oturur, ayaklarını diz kapağına dek suya sokar, sessiz sessiz tentenesini rerdi ya, işte o zamanlarda, nasıl birden dalıverir, dalıverir de yok olurdu ortadan.

Anacığı bir süre sonra, ayağa fırlayıp, “Yunuuuuus!” diye bağırmaya başlayınca, çok uzaktaki küçük adanın üzerinden glşl ocuk sesi ıngırdamaz mıydı:

“Anaaaa, buradayım kız anaaaa, korkma.”

İşte o denizin dibinde yüzdüğü zamanlar, o denizin dibin-deki ışıklarla kamaşan, birbirine karışıp karışıp açılan, toparla-nıp toparlanıp koyulan, o renk cümbüşünün, hani koyu mavi-lerin, tirşe yeşillerin, tanımlaması olanaksız pembemsi yavru-ağazlarının arasında, eski zaman tanrılarının bir yakışıklısıyla

karşılaşmış, ondan bu güzelliği, armağan olarak ya da herhangi bir nedenle almış olamaz mı?

Anacığı ona bakar bakar, bu oğlanı verdiği için Tanrısına şükrederdi.

Hemen evin arkasına dolanıp ot toplamaya giderken hafiften bir türkü tutturuyorsa bu yüzdendi. Sevincinden. Bu gözünün önünde gelişip serpilen, bu denizlerin dibinde yaşayan güzel çocuk onu gönendiriyordu. Kimsesi yoktu ama, bu oğul biricik Tanrısının bir armağanıydı ona.

Dememiz o ki, o anacık da hep öyle derdi:

“Çok iyi çocuk bu benim oğulcuğum.” Sürdürürdü duasını. “Allah bahtından güldürsün”

Güldürmedi.

Bu da dursun. Sonra, -bu “sonra”, aşkı bulamayışın, yarım kalmışlığın öyküsü. Bir kara yazgı. Kolay mı onu söze dökmek!-

Yağmur birden bastırınca mı binmişti taksiye, otobüslerin kalabalığına dayanamadığı için mi? Bu kapalı, dumana benzeyen hava...

Dolmabahçe’den yukarı doğru çıkıyor araba. Şoför konuşkan değil, öyle ki, aralarında bir sözcüklük bile konuşma olmuyor. Sigarasını atıp oturmuştu şoförün yanına.

“Taksim” demişti, olmamış Trabzon hurması yemiş de ağzı kamaşıp yapışmış gibi bir sesle. Duyulur duyulmaz. Şoförden hiç yanıt gelmemişti. İyi.

Herkes kendi kendine.

Doğruca yukarı bakıyor. Duman rengi bir gökyüzü. Soluk alamıyor. Tıkanıyor. Dayanamıyor bu renk bir gökyüzüne.

Sabah açan gün yüzüne vurup da uyandı mıydı çocukken -delikanlıyken de- ışığın içinden geçer, zeytinliklerin, portakal kokusu tüten yeşilliklerin üzerinden süzülür, dalardı maviye. İster gökyüzü olsun ister deniz. İkisi de mavinin tanrısal çeşitliliğini barındırmıyor mu; derinliklerinde sakladığı gün ışığıyla parıldamıyor mu? İçi, kanat çırpışların hışıltısı, kıyıya çarpıp yayılan denizin kumlu sesi, çok uzaklardan zeytinliklerin ardındaki dağlardan, yakın bahçelerden gelen, vurup geçen, çınlayıp uzayan, esinti gibi yayılan seslerle dolu değil mi?

Ezan sesleri.
Civıltısına ara vermeyen kuş sesleri.
Köpeklerin uzak uzak havlamaları
Yusufçuklar
Eşekler de girer devreye. O masal kokan ai ai'ler uzar, zillendir.

Gün açarken bu erken vakitte, ah!

Yolun iki yanındaki ağaçlar kara çalı.
Kadınlardan biri demişti ki,
Genç, güzel, bakımlı kadınlar var yaşamında. Abla gönderiyor onları.

Abla onu anlıyor. Abla onu koruyor.

Yamaçta Kızkulesi'ne bakan bahçe meyhanelerinden birinde oturuyorlardı. Rakı içiyorlardı. Kadın,

"Ben yemek yemeden içerim" demişti başta. "Az bir şey. Beyaz peynir, roka, kavun, sarı leblebi. Bunlar bana yeter. Sen ye."

Ne demesi, nasıl davranması gerektiğini bilemediğinden, şaşkınlığını örtmek için gülmüştü.

"Bana..." demiş, susmuş, garsona bakıp gene gülmüştü.

"Bana..."

"Sen balığını ye. Ben babamdan böyle gördüm, böyle alıştım. Ben de senin balığının ucundan alırım biraz."

"Oh be!" Anlayışlı kadın budur işte. Abla ona birini yolladıysa, ona sonuna dek güvenebilirsin. O seni hiç incitmez. Akşam üzerinin o güzel menekşeli vaktini, yumuşacık, sakın bir konuşmayla, birbirinize dostça anılarınızı, acılarınızı, isteklerinizi anlatarak, düşler kurarak, güzel gülmeler, küçük sevinmelerle geçirirsiniz.

Gecenin bir saatında, vücudundaki dirimin önüne geçilemez şahlanışını, kadınlığının en istekli, en kıskırtıcı sevgisiyle karşılar. Apaçık, kötülüklerden uzak, iki taze, diri öz suyunun birbirini bulmasıdır bu. Bunu anlatır sana, hiç konuşmadan, öpüşleriyle, sarılmalarıyla. Bu, doğanın en olağan, en güzel yasasıdır. Ama asıl o, iki insanın, biraraya gelince, en küçük soluk

alıştan başlayarak, zamanı en küçük ayrıntılarda bile buluşarak yaşaması var ya, asıl aranan o işte. Abla der ki:

“Ben senin dërdini anlıyorum Yunusçuğum” der. “Ama, bunlarla olmaz. Bu, bu kadar güzel oğlum. Buraya kadar. Onlarla sen sadece ahbaplık edersin. Güzel güzel içer, konuşur, gezer tozar sonra da yatarsın. O kadar. Bütün bir ömür olmaz. Aklını topla. Kendini kaptırma. Sen birine, senin gibi birine sevdalanmalısın. Bulursan ne âlâ. Bulamazsan... Bak benden ibret al. Ben bulamadım. Kavruldum kaldım. Yıllardır üzerimden geçmeyen kalmadı. Ne yazar. Ama hiç sevdalanmadım. Yangınım budur. Senin bir de kıcındaki takanaklar!”

Yaa, bir de bu var...

Var da, o beraber içtikleri, kadının söyledikleri de buraya yazılmalı. Akıllı, bilgili bir kadındı. Yüzüne hiç boya sürmemiş, saçlarını iki üç tokayla tepesinde toplayıvermişti. Elleri güzeldi. Dışleri, gülerken ağzının aldığı biçim, bir de biraz kısarak baktığı gözleriyle güzel olmasa da hoş bir kadındı. Rakısı doldurulduğu zaman, hiç sesi çıkmıyordu. Dayanıklıydı. Sessizce, ağır ağır, alkolün getirdiği boşvermişliğin dünyasına bırakıyordu kendini.

“Sen” demişti, “ne diye ayrıldın denizinden? Keşke... Ne aradın bu İstanbul’da? Ne bileyim, ben de öyle, beni ilk isteyen o teğmenle evlenseydim, iki kız bir oğlan doğursaydım, bi bok sandığım bu İstanbul’u, bu yaşadığım dünyayı da, fotoromanlarda okurdum işte, yaşam dediğin de nedir ki zaten... Şimdi ne oldu? Nereye dek gider bu böyle? Bazan kendimi öldürüp kurtulayım diyorum. Ne bileyim işte. Doldur bakalım, en iyisi bu.”

Abla’nın dediği takanaklara gelince.

Evet.

Yaşam öyküsü.

Buna, bu burada dursun diyemeyiz, örgüsü çözülür öykünün. Onun için sürdürmeliyiz.

Süngerci bunu, delikanlı olur olmaz, büyük vapurlara koyup, dünyanın denizlerine salıvermiş. Çünkü onu çok seviyordu. Bu kıyı kentte, bu fakir kentte ziyan olmasın, vurgun yemesin istedi. Bir daha doğuramaz analar böyle bir yiğiti derdi.

Anacık da bağına taş bastı, o da, süngerci doğru söylüyor diye düşündü.

Uzun yıllar sonra döndüğünde, denizler şahini genç bir adam olarak, süngerci de yoktu, anacık da.

Serüvenler dolusu insan tanımıştı; iyisi, kötüsü, alçağı namussuzu, dertlisi, boşvermiş, alkoliği, sevdalısı, yaşam kaçığı, delisi, efendisi, bozguncusu... Denizler, koylar, kıyı kentler, fırtınalar, kayalıklar, çılgın denizciler, çılgın kaptanlar tanımıştı.

Yorgundu. Ne yapacağını bilemiyordu.

"Seni everelim" dediler. Ne olsa oraların adamıydı. Delikanlıydı. Yalnızdı, garipti. Olur sandı.

Olmadı.

Şimdi kocaman bir ev var bu kıyı kentte. Yunus'un evi diyorlar. İçinde birçok Egeli kadın. Yaşlısı, genci, dulu, baldızı, nişanlısı, eltisi, kocaninesi... Bunlardan biri Yunus'un karısı. Üç tane de küçük çocuk. Onlar da Yunus'un çocukları.

O duman rengi gökyüzünün önünde, yolun iki yanına sıralanmış kara çalı ağaçlar. Ağaçlarda kara kargalar. Yukarı doğru çıktıkça kirli hava ve sis tütüyor. Genzini yakarak insanın.

Parayı verip iniyor Taksim'de. Sıraselviler'e doğru yürürken.

"Ablaya lahmacunla baklava yaptırayım" diye düşünüyor, "Ne olsa Urfa'lı."

Bu gece az içecek. Kaçıyor. Gece yarısı, basacak gaza, maviye doğru. Bir mavi için gidiyor. Bu kente dayanamıyor. Bunu da en iyi abla anlıyor. Çünkü o da Urfa'yı anlatıyor; acı biber katıyor her anlattığının içine; eşkıyalar, dar sokaklar, taş avlular, gelenek görenek.

İçiyorlar rakıyı.

Bu da denizin dibini anlatıyor. İçindeki özlemi, yaşamasızlığı, doyumsuzluğu.

Para?

Para çok. Narenciye bahçeleri satıldı satıldı para oldu. Yalı evi satıldı, fırın satıldı. Her yer, merdiven altları bile para ederken...

"Ben bir gidip, geleyim abla" demişti. "Bir gidip bakayım.

Mıstık, bizimkinin hala oğlu, haber etmiş, bir gideyim, bakalım işte, ne bileyim...”

Mıstık’ın deniz kenarındaki lokantasına geldi; gece otobüsünden, iner inmez.

İner inmez değil,

Önce, atlayıp minübüse, koyun ta öbür ucuna. Mustafa’nın moteline.

Mustafa’nın şamatasından kurtulup denize.

Denizden çıkıp, duşta yıkanıp,

çay, kahve içip,

“Gelip iki gün kalacağım” diyerek Mustafa’dan kurtulup,

Mustafa’nın sevgisini, şenliğini yanına alıp,

yeni yeni uyanan kahveleri, yolları, motorları doldurmaya

başlayan yaz kalabalığının içindeki kıyı kente

öğleye doğru.

Mıstık’ın deniz kenarındaki, bugenvillerin gölgelediği lokantasına vardığında, küçük çırak onu görünce, ağzını açıp, öylece unutarak nasıl bakakalmıştı bu güzel adama. İçeri, Mıstık’ın yanına koşup,

“Bi adam geldi, seni istiyο” demişti. Güneş çarpmış gibiydi. Mıstık ona şöyle bir bakıp, terslendi:

“Kim lan?” Çırağın yüzündeki garip şaşkınlık, huylandırmıştı onu.

“Polis molis, mafya mufya mı?” diye, hızla bir şeyler geçti aklından. Küfür, sıkıntı, inanmazlık, saniyenin binde birinde birbirine karıştı.

“Vaaaaay!” diyene dek, “Abim hoşgeldin abim!”

Sarmaş dolaş oldular. Mıstık abisini en güzel masaya oturttu.

“İbiş’in oğlan az önce haber salmış, balıktan gelmiş, iyi balık olmuş, motor arıza, geç kalmışlar. Hemen alıp geliyorum abim. Taze balık, şimdi, otur sen, ufak ufak içe dur” deyip bir koşu gitti. Yan sokağa sapınca, neredeyse uçacaktı. İbrahim abisinin kahvesine varıp, İbrahim abisini bahçenin bir köşesine çekip, soluk soluğa anlattı:

“İbram abi, bizimki gelmiş. Gözünü seveyim gel. Bahçede. İçmeye başlamadan iki laf et. Beni takmaz ama, sana hürmeti büyüktür. Dalmış İstanbul’da bilmem ne, orada karı kız, bili-

yorsun perişan buradakiler, yok para ney değil dert, biliyorsun erkeksiz kaldılar, gelip sahip çıksın çocuğa boncuğa. Yani, İstanbul'da, o biçim karıların elinde, ne bileyim, gözünü seveyim İbrahim abeyim, ben balığı, şimdi alıp gelirim..."

"Nedir bu be?" diyor Yunus o sırada garsona? "Nedir bu oğlum? Nerede görülmüş rokanın doğranıp böyle küçük bir tabağa konduğu. Götür bunu. Peynir getir, bir büyük getir, köpoğlu getir, rokayı da bir koca kayık tabakla getir, şöyle bol yeşillik, limonu herbir şeyi bir tamam olsun anladın mı? Bu işi yapacaksanız adabıyla yapın." Garson çekinerek soruyor:

"Balık ne alırdınız?"

"Bırak şimdi balığı. Sonra. Dur bakalım Mıstık gelsin, getirsin balıkları..."

Tam o sırada görünüyor İbrahim abi. Yunus da on on beş yıl sonra aynen onun gibi olacak, kalırsa bu kıyı kentte; kalsa, yerleşse, çoluk çocuk everip, torun falan sahibi olarak... Ne demişti o akıllı kadın.

"Yaşam da bu değil mi zaten!"

Bu mu?

Peki ne?

İçtiği zamanlar yaşamanın ne demeye geldiğine çok takıyor aklını Yunus. Ama şimdi, o güzel gülüşüyle gülüyor İbrahim abisine. Bir zamanlar o da bu kıyı kentte kraldı. Kral derlerdi zaten. Boy pos, gür bıyıklar, yeşil gözler, vurdu mu yıkan yumruklar. Ağarmış az biraz saçı bıyığı şimdi. Bir kalantorluk gelmiş üzerine. Gülüşü gene o gülüş. Sarılıyorlar birbirlerine. Ne ikram edeceğini şaşıyor Yunus.

"Oğlum dur. Sen konuksun" dese de İbrahim abi,

"Yooooook!" diyor Yunus, "Yooooook İbrahim abim, ne demek! Estafurullah!" koşturuyor garsonları, buyuruyor, donattırıyor masayı, ta gece yarısını bulana dek.

Zamandır bu geçer. Gece yarısı da olur, gece yarısını da geçer. Alkol kanı yenip, kendi dolanmaya başlar damarlarda. Yoğun, ağır bir gam sisi inmiştir iki adamın üzerine; biri öbürünün gençliği, öbürü berikinin geleceği; kıyı kentin iki çaresi kesik adamı, öylece susarlar, sigaralarının dumanına dalıp. Esrar içeri gibi peşpeşe ulayıp içerek.

“Abi” demiştir o güzel söyleşinin sonlara doğru bir yerinde Yunus, “Abi, ben o işin peşinde değilim. O... Onu boşver. O kolay. Benle konuşacak, şu rakıyı, böyle bir yerde karşılıklı içecek, beni, nasıl söyleyim, şöyle söyleyeyim, bana yaşamak denen bu şeyi, ne bu yaşadığımız abi, benim çok kafama takılıyor, nedir bu yaşamak denen hani anlatabildim mi, bakma güldüğüme, çok düşünüyorum bunu abi, hani işte bunu benimle düşünecek biri gerek abi. Çocuk da olsun, peki, öbür iş zaten var abi, genciz bugüne bugün, o tanrı vergisi bi şey, ama benim demem o değil. Getir bizim Selime’yi buraya, olur mu abi? Getirebilir misin. Diyelim getirdin, iki çift konuşamazsın abi. Susar oturur. Şu sofrayı, şu söyleşiyi onunla nasıl bölüşürsün? Biliyorum bir günahı yok. Ama yapamam. Senin için de öyle değil mi? Kızlar oğlanlar büyüdü, gelin damat, torun ney, iyi, ya kral ne oldu abi? Artemis’e ne oldu? Ne oldu o güzel kırmızı saçlarıyla, çilli yanaklarıyla, sana vurgun, sen ona... Of be abi... Ben ne yapayım?”

Mıstık, kasada oturmuş yorgun, dalgın sigarasını içiyor. “İki büyük içtiler” diyor kendi kendine. “Vay anam be, iki büyük. Üstüne de bira isterler neredeyse.”

Sokaklar boşaldı. Sokak köpekleri daha rahat dolaşıyorlar şimdi ortalarda.

“... Sen söyle İbrahim abim, ben ne yapayım? Ben nasıl yaşayayım? Ben... Ben şaşırılmışım yaşamamanın yolunu İbrahim abim. Sen bir şey söyle, ben ne yapayım?”

İbrahim abi, susuyor.

Susmak!

Yoğun, derin, gamlı...

Oya

Üçbuçuk yaşındaki Oya'ya göre en güzel dondurma deniz kenarındaki Palmiye Bahçesi'nin dondurmacısında. Zaten orada her şey "en güzel" Masa örtüleri mavi olduğu için –diyor anne– denizin mavisiyle örtülerin mavisi birbirine karışıyor, bahçe sanki denizin üzerindeymiş gibi oluyor. Oranın bugenvilleri de yerini çok sevmiş. Kapıların üzerinde, çardaklarda, parmaklıklarda her yerde eflatun, mor, kırmızı fışkırmışlar. Bu deniz kentine, bu Ege bölgesine Tanrının büyük armağanı bu bugenviller. –Anne öyle diyor–.

Anne masada oturuyor. Konuşmalar, gülüşmeler, dondurma, pasta yiyenler, bugenvillerin resmini çeken turistler, yoldan geçenler, herkes solmuş mavi bir sıcağın, uçuk mavi bir akşam üzerinin içinde. Anne de öylece, kendini çakılların arasında bir şeyler arayan Oya'nın görüntüsüne bırakmış, gülümseyerek oturuyor. Oya denize doğru koştuğu zaman, heyecanlanıp bağıyor:

"Oyaaaaaa! Koşmaa, gel burayaa..." Bu Oya'ya oyun gibi geliyor. Ağzını açarak gülüyor. Anne kaşlarını çatıyor –şakacık-tan. Oya bunu biliyor–

"Hani ne söz vermiştin sen bana? Hani böyle koşmayacaktın? Çakılların üzerine bir düşersen görürsün. Bacakların çok fena acır. Koşmadan oyna." O minicik taşları çok seviyor Oya. Onların adı çakıl. Oya, bu çakıl sözcüğünü de çok seviyor.

"Çakkıllı çikkılı çakkılı çikkılı" diye, seke seke geliyor annesinin yanına. Kara gözlerini açarak diyor ki:

"Ben düşmem ki. Ben kocamanım. Ben ablayım. Ben üç tane yaşıdayım."

"Yok canım! Peki öyleyse, söyle bakalım deniz ne renk?"

"Dondurma." Anne gülüyor.

"Ne istiyorsun demedim. Bak ne diyorum, bana bak, yüzüme bak..."

"Bak, abi onlara dondurma getirdi."

"Dinliyor musun sen beni? Bak ne söylüyorum ben sana. Söyle bakayım, deniz ne renk?"

"Deniz mi? Şey, deniz şey rengi, bundan işte..."

"Peki bu masa örtüsü ne renk?"

"Immmmh, mavi."

"Peki o zaman deniz ne renkmiş?"

"Bak, o kardeş de dondurma yiyor."

"Deniz ne renk diyorum ben sana?"

"Bak onlar bulut."

"Hangileri?"

"Bak gökyüzünde, bak işte onlar."

"Ee? N'olmuş bulutlara?"

"Onlar beyaz." Anne Oya'nın saçlarını karıştırıp gülüyor.

"Sen ne bilmiş Raziye'sin sen." Oya tepsiyle dondurma götüren garsonu izliyerek sürdürüyor sözünü:

"Bak, annecim bak, dondurma var ya, bak abinin elindeki tepside..."

"Evet görüyorum, ne olmuş?"

"Dondurma da beyaz. Amaaa, çukulataları kara." Anne gülüyor. Yan masadakiler de gülüyor. Anne diyor ki,

"Kara değil. Ona kahverengi denir. O elindekiler ne? Aç bakayım avucunu."

"Bak ne güzel. Gazoz kapağı."

"At onları elinden. Yerlerden topladın değil mi? Pistir onlar, at."

"Yaaaa! Onlar güzel. Bak parlak."

"Üzüyorsun ama beni sen. Peki söyle bakalım o ne renk?"

"Bu mu? Bu, bu sarı mı?"

"Eh onun gibi bir şey."

Gene bir garson geçiyor yanlarından. Onun elindeki tepsi

de renk renk dondurmalarla dolu. Oya'nın içi gidiyor. Annesi-
ne sokuluyor. Yan masadakiler duymasın diye, sesini indirip
diyor ki:

"Annecim, acaba abi dondurmamızı getiriyor mu diye gi-
dip bakayım mı?"

"Ama biz daha getirmesini söylemedik ki abiye. Nasıl ge-
tirsin şekerim?"

"Ama neden, 'bize de getir' demedin sen ona? Neden?"

"Çünkü daha baba gelecek, Işık abla gelecek. Barış gele-
cek."

"Bebek de gelecek mi?"

"Elbette. Onsuz olur mu?"

"Bebek de dondurma yiyecek mi?"

"Eh ona da yalattırız biraz." Anne gülüyor. Oya da gülüyor.
Gülüyorlar, çünkü denizin, gökyüzünün, havanın, güneşin ma-
visi çok güzel mavi. Çeşit çeşit mavi. Açıklı koyulu, hafif esinti-
li, ışıklı, menevişli, çiçekli... Her yanda mavili, pembeli, don-
durmali çocuklar var. Oya buraya bayılıyor. Hele çocuklar! Her
yan çocuk dolu. Oya onları çok seviyor. Hep peşlerinde dolaşı-
yor. İşte denize doğru koşan Danyel! Onun da annesi bağıyor:

"Danyeeeeeeeeelll!" Sonra gene bağıarak bir şeyler söylü-
yor. Oya hiçbir şey anlamıyor. Anneye soruyor:

"Anne o kadın ne dedi?"

"Gel de dondurmanı ye" dedi.

Danyel çok güzel bir çocuk. Yedi ya da sekiz yaşında olma-
lı. Güneşte iyice yanmış. Saçları sarı mı sarı, gözleri mavi mi
mavi. Deniz kenarından koşarak geliyor. O da bağıarak bir
şeyler söylüyor annesine. Aa! Oya onun da ne dediğini anlaya-
mıyor. Gene soruyor:

"Anne o çocuk ne dedi?"

"Dondurmasını yedikten sonra sandala binmek istiyor-
muş. Onu söyledi." Oya birden, nedensiz huysuzlaşıyor.

"Yaaa! Ya be yaaaa!" Anne kaşlarını çatıyor.

"Ne oluyor? Ne istiyorsun?"

"O çocuk ne dedi?"

"Söyledim ya."

"Yaaaa!"

“Şımarma! Hadi git oyn.” O sırada Danyel Oyaların masasına doğru bakıyor. Gülererek bir şeyler anlatıyor. Oya’nın anlayamadığı bir şeyler.

Danyel çok sevimli bir çocuk. Oya yerden, çakılların arasından bulduğu o güzel, parlak iki gazoz kapağını ona vermek istiyor. Çünkü Danyel hoşuna gidiyor. Onun yanına gitmek, onunla konuşmak, onu sevmek istiyor. Hem o güldü Oya’ya. Onun saçları sapsarı. Oysa Oya kara saçlı. Onun gözleri mavi. Oya’nın gözleri kara. Işıl ışıl ama kara gözlü o.

Oya, dudaklarında belli belirsiz bir gülümseme, ağır ağır yola çıkıyor. Yavaşçacık bir adım öne, yavaşçacık bir adım yana, bir zıplama tek ayak üstüne, sonra gene bir adım öne, bir adım geriye, Danyellerin masasına doğru bir yol tutturuyor. Danyel dondurmasını bitirir bitirmez fırlamıştı masadan az önce. Denizle masa arasında koşup duruyor.

Sonunda Oya, gözü Danyel’de, onların masasına üç adım kala yaklaşıyor. Gazoz kapakları iki avucunun arasında. Onları göğsünün üzerinde sıkı sıkı tutuyor. Danyel’in annesi de ona gülüyor. Eliyle “gel gel” diye işaret ediyor. O sırada koşarak gelen Danyel onu görünce duruyor. Bir annesine bir Oya’ya bakıyor. Bağırarak bir şey söylüyor annesine. Oya gene anlamıyor ama, ona gülüyor. Danyel de gülüyor. Aman Tanrım! Ne hoş bir şey. Danyel gülüyor. Danyel Oya’ya gülüyor. Oya’nın içi sevinçten kıyılıyor. Gazoz kapaklarını sağ avucuna koyuyor, gülererek uzatıyor Danyel’e.

“Al!” diyor. Danyel mavi gözleriyle bir an gazoz kapaklarına, sonra Oya’ya bakıyor. Gülüyor.

“Alılllll!” diyor o da. Hep öyle gülererek, elini uzatıyor. Oya’nın küçücük eline alttan bir vuruyor, gazoz kapaklarının biri bir yana, biri öbür yana fırlıyor. Danyel’in annesi bağırıyor:

“Danyel!” Danyel hep öyle gülererek, denize doğru koşuyor. Koşarken bağırıyor:

“Alılll alılllll alılllllllll!”

Oya arkasından bakıyor. Danyel’in annesinin gülererek söylediklerini anlayamıyor. Boğazı acıyor. Ağlamak istiyor. Annesine koşmak istiyor. Eli çok acıyor –acıdığı falan yok da, çok acıyor işte-. Dönüp annesine bakıyor. Baba gelmiş, bebek gel-

miş, gülüşüyorlar masada. Midesi de acıyor Oya'nın. Geldiği gibi yavaşçacık yola çıkıyor. Çok üzünçlü. Çok kırgın. Deniz gene masmavi, bahçe gene çok güzel ama, Oya'nın içinden ağlamak geliyor. Ağır ağır bir adımı sağa sürükle, bir adım öne, zıplamayı geç, bir adım yana, bir adım sola sürükle... Canı dondurma bile istemiyor.

Ah Danyel! Neden böyle yaptın!

Kadın Aşk Deniz

I

Onu, yıllar sonra, yeniden gördüğümde, gündelik bir tanımlamayla, çarpıldım diyebilirim.

Biz onunla gençken de tanışıyorduk.

O pahalı kulübe üye olmadığımız için, denize de ille oradan girmek istediğimizden, sandal kir alıyor, koyu boydan boya geçip kulübün önüne geliyorduk.

Çocukluktan yeni çıktığımız, genç, gökçek günlerimiz.

Çevremiz kalabalıktı. Analarımız, babalarımız, kardeşler, komşular, akrabalar, öğretmenler, okul arkadaşlarımız, yakın arkadaşlarımızla çevriliydik.

Günlük yaşamı onlarla birarada sürdürüyorduk.

Daha ayrılmamıştık İstanbul'dan, Boğaziçi'nden.

Yalnızlığımızın, yüreğimizde birikmeye başlayan, sonra sonra katılacak, bizi uçlarımızdan uğrun uğrun yiyip bitirecek, usangın, uçar akıllı yapacak dünya acısının ayırdaında –bi-le– değildik.

Onca yıl sonra döndüğümde, görmüş geçirmiş, orta yaş üstünün pır pır eden ısıltılarını taşıyan bir ateşle parlamakta olduğumuz yıllardı.

“Tanrım! Ben onu hiç anlamamışım. Değerini hiç seçip ayıramamışım. Gençlik işte! Oysa tanımlamalara sığmaz o, ancak bakılır, karagüze girmeye çok az kalan bu yılların son ateşiyle ona âşık olunur” diye düşünmüştüm.

Yaşamak denen büyük serüvenden geçtikten sonra, şimdi artık onunla karşılıklı, başbaşa, orta şekerli bir kahve kıvamında geçirilecek günler, ongun günler olabilir miydi günlerimiz? Tasasız. Hele de tasasız.

Yok canım!

Benim için evet.

Ona hiç uymuyor.

Boğaziçi! Bu Boğaziçi, başka bir tansık! Onunla gün gün, gözgöze, beraber soluk alıp vererek yaşamayana anlatmak olası değil bu beraberliği. Zorlanır insan.

Saçları kırlaşmıştı, doğal olarak. Çok yakışmıştı. Gençliğinde de olduğu gibi, girdiği her yerde dönüp bakılıyordu ona.

"Oo! Kim bu? Ne hoş bir adam!" diye düşünülüyordu. Bunları anında algılıyor, ayırdında bile değilmiş gibi yürüyüp geçiyordu. Ne özbeğeni be!

"be" benim. İkimizin uygun düşmediği daha başlangıçtan belliydi.

Onu yıllar sonra gördüm dediğim o ilk günler, bahar aylarından biriydi. Kıştan, yürek daraltan boz karanlıktan, soğuktan, yağlı, bol ekmekli, pilavlı, börekli, koyu, sıcak çorbalarla sağlamaştırılmış, helvalarla tatlandırılmış beslenmelerin getirdiği gevşeklikten çıkılmıştı.

İnsan kendini mavi gökte kanat çırpın kuşlarla bir tutabiliirdi.

Dudaklardan ıslığın eksik olmadığı, yolda giderken, kaldırımdaki sarı gözlü, sırtını kamburlaştırmış küçük kediyle gü-lüp konuşulan ilk bahar günleri.

Güneş, ışığının tüm gücüyle, aydınlatıp parlatmıştı onu. O koyu mavi gökyüzü, bulutsuz açık maviydi. Hareket, canlılık karşı kıyılarda, üstü sıra sıra arabalarla dolu köprüde, balıkçı kayıklarındaydı; güvercin boynu bir renklilikle yanıp sönen on-lardı.

Paketlenmiş, kutulanmış, denk yapılmış bir eşya kalabalığı içindeydin. Camlara sıçramış, jilet ucuyla ince ince kazınması gereken badana, boya lekeleri, her şeyin, özellikle parkelerin üzerini kaplamış olan ince toz, tellenecek lavabolar, evyeler, açılıp, kâğıtlarından, iplerinden, yapışkan bantlarından kurtul-

muş, ortalara karmakarışık üstüste yığılmış koltuk kanape, mutfak eşyasının akla ziyan karışıklığı içinde, onunla gereğince ilgilendiğim söylenemez.

Bakıyordum, görüyordum ama, algılayamıyordum.

İçinde bulunduğum karışıklık beni tek bir duyguya bağlamıştı: Evime yerleşmeliyim.

Tek başıma yaşayacağım günlerimi bir an önce kurmalıyım.

Yerleştikten sonra uzun uzun, derin uykular uyuyarak yorgunluğumu atmalıyım.

Sıra ancak o zaman onunla yeniden tanışmaya, anlamaya gelebilir.

O nasıl olsa orada; genelde hep mavi.

Kıyıları, yalıları, korulukları, köşkleri, bol ışıklı gazonları, "cafe"leri, "bar"ları, "disko"ları, kıyılarında durmadan giden gelen otobüsleri, arabalarıyla.

Asıl, Karadeniz'den gelip, Akdeniz'e, Akdeniz'den gelip Karadeniz'e geçen koca yolcu vapurları, yük gemileriyle, motorları, balıkçı kayıklarıyla canlı, kıpır kıpır, göze görkem orada duruyordu. Nasıl olsa tanışacak, uzun uzun halleşecektik. Güzelliği beni çarpmıştı ama, beni tanımıyordu. Bakmasını, görmesini, güzellemesini, bu güzelliğin tadını çıkarmasını, üretmesini bilen bir yüreğim olduğunu daha bilmiyordu.

Bir bozkır çocuğu olsam da, bozkırı hiçbir şeye değişmem de.

Günün hemen her saatinde başka olduğunu ayırt etmişim ilk günler. İşin gücün arasında şöyle bir göz atarak baksam da.

Duygularımın durulması, anılarımın belirginleşmesi, çağrışımlar, geçmişimin, yaşamıma biçtiğim anlam biçiminin özelleştirisi, ben ayırdına bile varmadan o zamanlar çoktan başlamış bile.

"İkizler burcudur o. Günü gününe uymaz. İşin zor senin. Onu sevmek ateşten gömlektir. Çünkü anlayamazsın. Değişkenliğini izleyemezsin. Zor adamdır" demişti arkadaşım. Şimdi artık çok uzaklarda kalan o eski yıllarda.

Sabahın bir erken saati var; bu, caddenin gürültüsünün daha başlamadığı vakit.

Arada bir, çok erkenci, ya da gecikmiş bir araba geçiyor.

İlk otobüs geçti geçecek. Ortalık aydınlık oysa. Güneşsiz, ışısız, dupduru bir aydınlık.

Göz ille güneşi arıyor.

Karşı kıyılarda her şey, ağaçların koyu yeşili, çatıların solmuş kahverengimsi, pembemsi, kiremidimsi rengi, beton yüzeylerin kum rengi, pencereler o kadar belirgin ki, bu ancak güneş ışığında böyle açıkça görülebilmemiş gibi geliyor insana.

"Ben de" demiştim. "Ah ben de ikircimliyim bu konuda. Onda tam anlayamadığım, sadece sezinlediğim bir şey var, ama çıkaramıyorum. Oysa öyle aydınlık ki her şey. Biliyorsun çok temiz bir adam. Pırıl pırıl mis kokulu. Babası bunun annesinden ayrıldıktan sonra bir Alman kadınla yaşamış uzun yıllar. Beatris der ona. Çok sever onu. O eğitmiş bunu. Çok disiplinli, çok uygar. Ama işte bilemiyorum. Sanki hani nasıl söylesem, o kadar dik yürümese, kravatının düğümü o kadar düzgün, gömleğinin yakaları o kadar temiz, ütülü, yani ne bile-yim anlatamıyorum işte. Ben de düzenliyimdir bilirsin ama, onunki... Kestiremediğim bir şey var ama ne!"

Güneş kendini en önce pencerelerde belli ediyor. Hemen her seferinde başka görünümüler olsa da genellikle böyle. Ama bu, hemen olmuyor. Pencere önüne oturup, sabırla seyretmek gerekiyor. Önce karşı kıyıda, benim penceremin tam karşısına düşen yukarı koruluktaki beyaz apartmanın, en üst katından üç pencere ışıklanıyor. Bir ışık parçası da aşağıda, pembe yalının önündeki motora düşüyor. Kıyı öylece, güneşsiz, aydınlık, belirgin dururken, yukarda, korulukta yeşilliklerin arasında bir başka nokta ışıklanıyor. Parlak bir tek ışık.

"Bir anten belki. Orada ne olabilir ki?" diye düşünürken, bu kıyının çatılarında pırpırlanan kuşlara bakarken, karşı kıyıdan otobüsler geçmeye başlıyor. Kırmızı, yeşil belediye otobüsleri. Işık alan yalının önünden geçerken, onlar da bir an parlıyorlar.

Pek az sonra,

"Yukardaki ışık kayboldu. Ne oldu ki!" demeye kalmadan, üç beş yalı, birden camlarından tutuşuyor.

"Güneş doğuyor" denemez, çünkü ortalık güpegündüz şimdi.

“Onu en başta, yüreği açık, gıllığısız dürüst biri olarak kabulendim.

Beni hep şaşırttı.

Ama hiç aldatmadı.

Ben onu tam anladığımı söyleyemem; bunca yıllık beraberliğimize, sevgimize karşın.

O daima kapalı, gizemli biri oldu benim için.

Belki bu yüzden hep aşkım olarak kaldı.

Ortalarda görünmeyen güneş yükseliyor olmalı.

Suya ışığı düştü sanki; dipten aydınlanıyormuşçasına.

Kendini hiç açmadı. Ben sezmeye, ona sızmaya çalıştım hep.

Onunki saklanmak değildi. Doğuştan böyleydi.

Beni seviyor/muy/du?

En uzun, en sevgili öpüşmelerimizde, can cana seviştiğimiz, yürek yürek üstünde bir ben olduğumuz zamanlarda bile bunu anlayamadım.

Bir vapur geçiyor. Burnunda beyaz bir köpük. Ardında koyu mavi bir çizgi. Süzölmek sözcüğünün tam karşılığı: Süzölüyor.

Hiç değişmez Boğaziçi’nde bu. Hep böyle olur. “Ah sabah oluverdi” diye sevinilemez. Çünkü büyü bozulmuştur.

Başlayan herhangi bir gündür.

O benim için hep kapalı, gizemli bir adam oldu. Büyüsü hiç bozulmayan. Çekip gidişi bile.

Artık geçmiş, denizin karşısına oturup, uzun uzun düşünerek bir kez daha...

Bu şimdiyi kurmak, geleceği kurtarmak mı oluyor?

Tam bilemiyorum.

II

Dedim ya, gençtik. Günün getirdiğini yaşamının tadını bildiğimiz günlerdi.

Zaman daha geçip gitmemişti.

Akşam üzerlerinden bir akşam üzeriydi; –şimdiymiş gibi gözümün önünde– masamız, çevremizdeki öbür masalarda oturan, şakalaşan, konuşan, gülüşen arkadaşlarımız, içtiğimiz

cin tonikler, yediğimiz taze cevizler, her şey çok keyifli bir akşam üzeri oluşturunuyordu bizim için.

Saçlarını kabartarak dağınık bırakan, memelerini daha da büyük gösteren daracık elbiseler giyip, yürürken kalçalarını sallayan, ağzı boş olduğu halde, hep sakız çiğniyormuş sanılan bir arkadaşımız, masamıza gelerek, görünüşüne hiç benzemeyen, kalın, güzel sesiyle, haberi ayaküstü verip geçti.

Bana dedi ki, –şimdiymiş gibi duyuyorum–

“N’oluyor anlayalım. Mösyö le Kont gözünü sana dikti ve öylece bıraktı. Kızım sezgi diye bir şey yok mu sende. İnsan kendine böyle bakan birini nasıl ayırt etmez. Ayağını denk al yanarsın. Tüm karıların gözü onda.”

Kısa bir süre sonra belli etmediğimi sanarak, dönüp baktım ona.

Dipteki masada, hafifçe kaykılmış, kendi kendine oturuyor, bana bakıyordu. İçimi tanımlaması zor –şimdi bile duyuyorum– bir sevinç sardı. Sanki bunca yılı, bu an için, onun bana baktığını görüp sevinmek için yaşamışım sandım.

Gecenin koyu karanlık olduğu bir saatte uyanıyorum. Vakit sabaha yakın ama, sabah değil. Denize bakıyorum; yok! İlk bakışta görmüyorum. Gecenin koyu dediğim karanlığı onu görünmez kılmış. Karşı kıyının ışıkları yanıyor.

Bir uçtan bir uca bakıyorum. Sokak boyunca sıralanmış olan sokak lambaları en belirgin olanları. Bir de kıyıya dikey olarak, yukardan aşağı inenler var. Onlar da sokak lambaları. Ayrıca pek çok ışık var yamaçlarda, benek benek görünen. Sabaha dek oturanlar mı var, yoksa diskolar, barlar bu denli çok mu.

Çoğu zaman kıyı boyunca arabalar geçer, ışıklı noktalar halinde. Onlar kalmamış. Bu bizim kıyıda, caddeden, arada bir homurtu halinde hızla geçenler oluyor.

Karşı kıyıdaki ışıkların suya vuran izleri olmasa, denizi seçmek olası değil.

Şenlikli bir günümüdü o gün, –bugünmüş gibi anımsıyorum–, durmadan konuşup anlatıyordum. Örneğin, yolda iki üç yaşlarındaki küçük oğlanın, çantamı çekiştirerek,

“Abılam bana paya vey” deyişı, ne yapacağını sorduğum zaman,

“Yaaağ, bak oydan ondan alıcam” diye, dönerciyi göstermesi. Cilveli ünlemlerle, kıkır fıkır küçük seslerle ne çok gülmüştük. Komik mi? Yoo! Sadece gençtik. Gerekli gereksiz gülüyorduk. Çünkü içimizden geliyordu.

Gülmek diye bir şey!

Konuşmalarımızın arasında, vitrinler, alışverişler, okuduğumuz kitaplar, tartışmalar, yeni alınan ayakkabılar, ‘V’ yakalı yeni giysiler, filmler, artistler, daha pek çok, günlük yaşamı ören küçük ayrıtılar vardı.

Ben, önüme mi bakıyordum, gözücuyla onun bana bakıp bakmadığına mı?

Kesin olan şuydu: Takılmışım.

Artık günlük yaşamın dışındaydım. Anlatamayacağım, çok hoşnut olduğum için anlamaya çalışmayacağım bir hoş vaktin içinde, çözülmüş oturuyordum.

Sonradan anlatılanlara bakılırsa, durumumda, dış görünüşümde hiçbir değişiklik olmamış. Kırmızı iki yanak, baktığı yer tam belli olmayan par par bir çift göz.

Onun en küçük devinimini görmeden görüyordum.

İçkisini ağır ağır içiyordu. Bir yudum alıyor, çukurlaştırdığı dilinin üzerinde biraz tutuyor, sonra yutuyordu. Yuttuktan sonra avurtlarını içine çekerek tadı ağzına yayıyordu.

Çevresiyle ilgilenip ilgilenmediği belli değildi. Birini bekleyip beklemediği de.

Çevresindeki genç kızlar, genç kadınlar sanki orada değillermiş gibi bir yok sayış.

Ne kendini beğenmişlik be! – evet, söylemişim, ‘be’ bendim.

Garsonu çağırıyor, bir şeyler söylüyor, bir sigara yakıyor, ağzına bir taze ceviz atıyor; az önce kabuklarını ince ince soyduğu bir ceviz parçası.

Masamızdaki gülüşmelerin, konuşmaların arasına ikide bir giren “Aa! gözü hep burada”, “Yok yau! Nereye baktığı belli bile değil”, “Hadi yağ! Hiç de değil. Bal gibi akli bizim masada, bizimkinde”, “Ay n’olur yapmayın.” “Sahiden de hoş be!” “Üf!

Anlayacak. Valla giderim ha!"lar olmasa, oradaymış da, orada değilmiş gibi.

Böyle dalmış bakarken, birden, denizin kendi ışığı olduğunu keşfediyorum.

Denizin, dibinden yüzüne vuran bir aydınlığı var. Çok uzun zaman bakınca sezilebilen.

Derken bir motor sesi. Tam 'pata pata' diye tanımlanacak o ses. Ve, direğin ucundaki ışığın karanlıkta kayışı. Görünmeyen denizi görüp algılıyorum.

"Ben gidiyorum" deyip kalkıyorum. Gene küçük sesler, görüşmeler, karşı koymalar.

"Gidiyorum!"

İçimde bir esintiler, bir telli kavaklar, bir uzun havalar var ki anlatılamaz.

Ben bozkırda büyüdüm. Uzun havalar bana yakışır.

Üstelik,

Uzak uzak bir topuklama duyar gibi oluyorum.

Oyun havalarının en güzeli.

Çok zaman geçti aradan.

Ne kadar gençtik.

III

Yirmi dört yaşındaydım, babamı akladığımda.

İçimden,

"Babacım beni bağışla" dedim. "Seni ancak anlayabildim. Çocukluğuma ver."

Yaşasaydı, gider, somurtmalarım için, onun gözlerinin dolmasına neden olan susmalarım, tek sözcüklü yanıtlarım için özür diler, boynuna sarılır, 'babam' der, yanaklarından öperdim. Nasıl sevinirdi, nasıl mutlu olurdu. Bana neler alacağım, nerelere götüreceğini şaşıırırdı.

Âşık olmuştu.

Annemi bırakmıştı.

Ben bırakmadım. Ölünceye dek beni kararttı.

Babam bir gün arabuluculuk yapmak isteyen arkadaşına demiş ki:

“Ham demir gümüş mü olur yahu” demiş. “Değişmez o kadın. Zaten ben eşimi bulmuşum. Olmazı oldurmaya kalkma gözünü seveyim.” Tıpatıp böyle demiş, – olduğu gibi aklımda yıllardır. Arkadaşı da zaten bana anlatırken, “babam tıpatıp böyle dedi, olduğu gibi aklımda” demişti.

Beni varsaymamış diye kızgındım babama. Aşk onu aydınlatırken, çevresini gözü görmemişti. Öyle düşünüyordum.

Şimdi anlıyorum onu.

Öyle oluyor insan.

Günlerden biri.

Pencereleri açıyorum. Esnerken,

“Deniz ne kadar ışıklı, ne tanımlanamaz, çelik mavisine yakın bir gri” diye düşünüyorum.

Köprü, Beylerbeyi sarayı, uzaklardaki üç küçük gemi...

Hepsi bildik, her gün gördüğüm gibi.

Başımı çevirip, Ortaköy sırtlarıyla bakıyorum.

Ah! İçimden gelerek gülüyorum. Güneş, daha mavi gökyüzünü dolduran köpük köpük bulutların arkasında. Ama bir yolunu bulmuş, küçük bir aralıktan bir tutam ışık salmış. Işıksız, koyu renkli evlerin, ağaçların arasında, ta tepede üç apartman, kıyıda bir kayık ve denizin tam ortasında bir nokta, pırıl pırıl ışık içinde.

İnsan bunu, böyle bir görüntüyü uydurmaya kalksa uyduramaz.

Bizim aşkımız, hep gündeliğin dışında, hep erişilmezmiş gibi bir duygu yarattı ikimizin arasında.

Ben, bir ev istedim.

Onun ne istediğini hiç bilemedim.

Ben o evin içinde, yaşadığımız kültürün tüm ayrıntıları bulunmalı diye düşündüm.

Öylesi hoşuma gidiyordu. Öylesi beni coşturuyordu.

Ben bir bozkır çocuğu olarak, içime işlemiş olan gelenekten, görenekten gelen her rengi, her kokuyu hem sevdim, hem yaşatmak istedim.

Evimde hamurlar açılınsın, mantılar yapılsın, sarımsak kokusu tüm kokuları bastırınsın, tarhana çorbasının yanında ille de acı biber turşusu olsun, kapuskanın kokusu dünyayı sarsın, kırmızı biberi bol olsun diye düşündüm.

Üç çocuk doğurmak istedim. İlki oğlan, öbür ikisi kız.

O zaman da seviyordum Rize bezini, Şile bezini, sonra da sevdim.

Ben de Fransız keteniyle Hint ketenini kıyaslamayı biliyordum elbette.

O, cevizli sucuğun pekmez kokusuyla, dut pestilinin kokusunu ayırt edemiyordu. –Böyle şık olan, böyle çizgileriyle Batı dünyasını sarsalayan, moda dünyasında seçkin yeri olan bir kızın, Dinek’bağa gittiğinde, üzüm çiğnemeli, inek sağmalı bir yaşama tutturmasını tuhaf, işe yaramaz, yerini bulamamışlık olarak görüyordu. Fantazimsi, gereksiz, gösteri gibi bir şey.–

O Fransız konyağı, somon füme ve...

Hep söylenen bir söz vardır, “olmuyor” denir. “Söylenince basitleşiyor” doğru.

Kestirmeden şöyle demek gerekir. Ayrı ayrı dünyalarda yaşamıştık. Bizi belirleyen o dünyalar birbirini tutmuyor. Yanlış bir işti evliliğimiz.

Yazdı.

Ağustos’un içinde bir yaz akşamı.

Denizden belli belirsiz bir serinlik getiren bir yaz akşamı. Yemek masasının örtüsünü –çiçekli, ifil ifil keten– topladım, pencereden denize doğru silkelenmek için. Üzerinde tuz ve ince ekmek kırıntılarından başka bir şey yoktu.

Bu her akşam yinelediğim, benim için oyunumsu bir el alışkanlığıydı.

Denize bakarak, karşı kıyının ışıklarına bakarak, bir örtüyü bir pencereden çırpma!

Her akşamın denizi başkadır. Her çırpış da.

Ama o akşam başka bir şey oldu.

Kendikendime, ‘ah’ dedim, bakakaldım.

Bir yukarı gökyüzüne, bir aşağı denize baktım. Sonra uzaklara, ışıkların tek tek parladığı karşı kıyıya.

Deniz kapkaraydı. Parlak kara. Katran karası.

Gökyüzü de. Ama, o, deniz kadar parlak değildi. Dumanlı gri-
lerden kararmış bir kara.

“Daha önce görmüş müydüm böylesini” diye, geçmiş yirmi yılı
hızla baştan sona taradım, hayır!

“Peki bu ne demek şimdi?”

Kıyılardaki ışıklar olmasa, kör kara kuyu, derin derin derin...

Böyle bir duygu getiren bir kara bu.

Uzaktan, köprüünün altından doğru bir motor geliyordu.

Pencerenin önünde dikilip, yaklaşmasını bekledim.

Tenteli, küçük, renkli ampullerle süslenmiş, Karadeniz yapısı bir
eğlence motoruydu.

Ağır ağır, sanki duruyormuş gibi süzülerek geliyordu.

Ağladığımı hiç göstermedim ona. Önce ağlayamamıştım
zaten. Ondan ayrılmak karanlık demekti.

O, aşk denilen duyguydu benim için.

İyi tanımlayamadığımı biliyorum. O karanlık olmayandı.
Işıktı.

Gözyaşları çok sonra gelmişti.’

...Ne oldu böyle? Yağmur öncesi mi? Lodos mu? Havadan da hiç
anlamıyorum ki!

Koyu yeşille, koyu griyi karıştırırsa bir ressam, bu rengi mi elde
eder?

Bana öyle geliyor.

Bir bakıyorsun, tanımlamalara sığmaz bir koyu yeşil, bir bakı-
yorsun yeşile çalar bir gri.

Yer, gök, köprü, köprüünün direkleri, hepsi aynı renk.

Bu nasıl olabiliyor!

Bir karşı kıyıdaki ağaçlar, bu ışıksız, kararmış yeşili biraz belir-
ginleştirip öne çıkarıyor.

Işık yok.

Hava gittikçe kararıyor.

Evler bembeyaz bu kararmışlığın içinde.

Kıyının orasında burasında –bir ressam, sanki özellikle çalışma
yapmış gibi– bir iki mavi çizgi.

Biri kara bir kum teknesinin baş ve kık direkleri olacak, öbürü uzakta. Köprünün Ortaköy ayağında. Uzak.

Anlaşıldı! Yağmur inecekmiş meğer.

*Rakı beyazı bir yağmur, incecikten bir duman gibi indi.
Serinledi ortalık.*

Boğazda yağmuru seyretmek!

Geçti gitti yıllar, gözyaşlarıyla birarada.

Ek

Eksik olan neydi? Bende olmayan, benim beceremediğim, akıl edemediğim.

Şey, o şey neydi acaba?

Şöyle de söylenebilir, o kızda bende olmayan ne vardı da, onu kendine böyle bağladı. Bunca yıldır mutlu oldular.

"Mutlu"yu çiziyorum. Bu öyküde mutluluk sözünün pek yeri yok..

Şöyle denebilir: Yıllardır, bir arada, yüzlerinde hep rahat, dingin bir anlamla, yaşayıp gidiyorlar. Bu görünümü bozacak hiçbir söylenti duymadım. –Mutluluk böyle bir şey mi? Peki ne?

Onları, hiç belli etmeden, hep izledim. Acı duyuyordum ama –zamanla azaldı, sadece azaldı– bu acı onu unutmanın, onu düşünmemenin getireceği acıyı bastırıyordu.

Bu Boğaziçi anlatılamaz.

Nerede akşamki o renkler!

Menekşe rengi seçilmişti dün akşam.

Menekşenin her tonu.

Denizde, gökyüzünde açık menekşe, hareli, karşı kıyılarda koyu menekşe, mor.

Bugün, havada duman var. Hafif, sisimsi bir duman.

Karşı kıyılar, bir tül arkasındaymış gibi duruyor

Zaman, aydınlık bir akşam üzerine doğru.

Güneş parlak, koyu sarı; halesi turuncu.

*Karşıda, yamaçta, üç beş cam, güneşle aynı renkte parlıyor. Me-
tal bir parlaklık onlarınki..*

Denizin ilgi çeken hiçbir yanı yok. Sıradan, renksiz renkli bir su.

Küçük, vapur yavrusu motorlar, gezi motorları geçiyor.

Korulukta, günün bu saatinde bile yeşiller karanlık.

Yeşil benim imgelemimde. Yeşil meşil yok.

Evler, ışısız, donuk, kum rengi.

*Güneş halesini toparladı, onun turuncusunu kendine katıp koyu-
laştı.*

İyi bir günde değil Boğaziçi.

Ayrıldıktan uzun bir süre sonra onu ilk görüşümü anımsı-
yorum.

Vapurdaydık.

Önce elim ayağım çözülmüş, vücudumdan ter boşanmış,
çarpıntı ağrıya dönüşecek kadar hızlanmıştı ama –artık orta
yaşlardan geçiyoruz– dumanımı toparlayıp duruldum.

Saçları kırlaşmıştı.

Yorgun, düşünceli, dudağının kenarındaki tiki belirgin,
ağır ağır sigarasını emiyordu. İyi bir gününde değildi.

Bu, –sanki mutsuzmuş gibi– görünüş beni sevindirmişti.
Elimde olmayan, -içinde kıskançlıkların, özlemlerin ezikliği
olan bir sevinme. Bırakılmışlık, unutulmuşluk duygularını hız-
la çalkalayan bir sevinme.

Bu, beni biraz utandırdı.

Bacak bacak üstüne atıp bir sigara yaktım. –Ben güzel değil
miydim! Bana aşık olmamış mıydı? Yoksa? Sadece beğenip sev-
mek miydi? Olamaz! Aşk odunda yanan sadece bendim demek
ki! Bu aşk odunda yanmak, bizim kapıcının genç karısından.
Köyüyle ilgili anlattığı sevda öykülerinin çoğunda geçiyor. Be-
nim çok hoşuma gidiyor.–

Beni görmediği için, içimden Tanrıya sevgilerimi ilettim.
Yüceliğine inandığımı yineleyen durmadan, bir dua gibi.

Ben iyiydim. Son çizdiğim modeller günün konusuydu.
Rahat, korkusuz, ‘fıttırık’ çizgiler.

Biliyorum beğenmiştir. Biraz şaşarak, kaşını kaldırıp,
“Bak sen! Değişmiş” demiştir.

Çok değiştim.

Benim, o gençlik yıllarında özlediklerim, ondan ayrıldıktan sonra gerçekleştirmeye çalıştıklarım, benim özüm için ağır sorumluluklar demek olmadı mı?

Bir ev istiyordum. Oldu.

Bir evim oldu.

Tam istediğim gibiydi. Parkelerinden, kahverenginin en güzel tonları, cilalı olarak çevreye yayılıyordu. Perdeleri, duvardaki tabloları, mutfağındaki tıkr tıkr işleyen elektrikli aletleri, kapağı açıldığı zaman, içinin bereketle, yemekler, tatlılar, peynirler, meyveler, sebzelerle dolu oluşu insana güven veren buzdolabı, yatak odasının keten perdeleri, rahat geniş yatağı, giysilerle dolu elbise dolabı, eşarpların dolup taşıdığı, kazakların deste deste istif edildiği çekmeceli dolabıyla, vb vb vb'yla tam istediğim gibi bir ev.

Yaşamını, ölçüp biçip, kendince doyurucu bulduğu amaçlamalara göre düzenleyebilmiş, akıllı, uslu, eylemlerin içinde, sağlıklı, parasal durumu iyi, kendinden hoşnut, beni beğenen, seven, beğenilerimizin uyuştğu bir genç adamla evlilik.

Üç çocuk. İki kız bir oğlan. –Bunu istememiş miydim. Her ne kadar bir oğlan iki kız dediysem de...–

Vapur iskeleye yanaşınca dek gözümü hiç ayırmadım ondan.

Kocamın öldüğünü, çocuklarımla büyüüp evlendiğini, Boğaziçi'ne taşındığımı bilsin istedim. Çok istedim. Çok heyecanlandım.

Ona hâlâ aşık olduğumu bir kez daha –dibe dalındığında insanı, en genç, en diri balığın çarpıp geçişi gibi– duydum, ben'im varolan tüm hücrelerinde.

Sonra duydum ki, iyiymiş. Yaşamı, keyfince sürüp gidiyor-muş.

Daha doğrusu, iyiymişler. Keyifleri yerindeymiş.

Onların, ikisinin.

Boşuna sevinmişim. Zaten ayıp bir sevinmeydi. –Elimde değil.–

Deniz, gene şaşırtıcı. Hep şaşırtıcı. Bu Boğaziçi anlatılamaz.

Koyu koyuluk.

Koyuluk var, evet ama, neyin koyusu?

Cıvaya benzetilebilir.

Çok derinlerinde, tanımlamalara sığmaz karanlık mavi olan bir cıva rengi.

Ya ağaçlar? Onlar yeşilden hiç iz taşımadan, kara desen kara olmayan bir koyu.

Bugün, deniz için yapılan tanımlamalar, ağaçlar için de geçerli.

Sabahın bu çok erken saatlarında, oradan buradan bozarmış, benek benek ışıklı bir karanlık.

Gökyüzü, boz rengin açık tonlarında. 'Ben hemen mavileşeceğim' diyor sanki.

Açıklı koyulu, anlatılması zor ışıklanmalar içinde, dumanlı pembeler, –insan inanmıyor– tirşe yeşiller var yer yer.

Köprüden, ağaçların karasına benzeyen, karanlık arabalar, otobüsler geçiyor, soluk ışıklı.

Şu caddenin gürültüsü olmasa, bu görünüm tam bir masal.

O zamanlar, o kız –şimdi o da orta yaşlara geliyor– sekiz on kişilik ailesini “terk” edip, evinden ayrılmış. Çok az, azdan az bir parası varmış; çeviri yapıp kazandığı.

Ege demiş. “Oh be güzel Ege, oh be sonsuz mavi deniz, sonsuz mavi gök.”

Sonra bir ev istemiş.

Çalıdan, çırpıdan.

Olsun.

Kendinin olan bir ev.

Yamacın ta tepesinde, gökyüzüne, denize, rüzgâra “nazır” bir eski taş ev kiralamış.

Yazlıkçılar varken de, yokken de, oraların ece’si olmuş.

Tatile gelen yazlıkçılar, yazlıkçıların içinde bulunan ozanlar, onun denize, rüzgâra, gökyüzüne karışmış kara, sırim gibi, balık kokulu vücuduna, sert adımlarla yürüyüşüne, inanılmayacak beyazlıktaki dişlerine, denizden, gökyüzünden, rüzgârdan başka hiçbir şeyin üzerinde durmayan, kara kara parlayan gözlerine bakıp ona, “yamaçtaki büyücü” demişler.

Tüm kıyı köyü şaşmış, kimselere yüz vermeyen o benbenci yakışıklı ‘beyzade’nin onunla ilgilenişine. Onları çın sabahta

deniz kenarında uzun konuşmalara dalmış gördüklerinde, inanamamışlar.

Birlikte balığa çıkışlarına da, uzakta, kayalıklarda ateş yakıp balık kızartmalarına da.

Kız biracıymış.

Birayla, Fransız konyağı, somon füme, nasıl bağdaştıysa!

Her gün değiştirilen, Amerika'dan getirtilmiş 'tişört'lerle, kızın yırtık paçalı şortu da...

Balığı elle yemek de,

Damda açık havada uyumak da,

Kırlarda, dağlarda yaşamak,

denize dalıp dalıp çıkmak,

duş yapmadan günü tüketmek,

günün nerede başlayıp nerede bittiğine aldırmamak,

içinde bol kitap, bol şiir, her an şiir bulunan...

Kız zaten daha o ilk günlerin birinde şöyle demiş: -arkadaşım, "ben yandaki masadaydım. Şimdiki gibi aklımda demişti, konuşmayı bana anlatırken-

Kız demiş ki,

"Geçen gün, Memedali'nin yerindeydiniz. Kalabalıktınız. O sakallı şairle tartışıyordunuz. Ben ondan yanayım. Bak, hemen orada ezberledim o şiiri. Dur bakayım nasıldı, ha,

"Bir masa olsam diyordum,*

geceleri dışarda bırakılan

bir eski, yaşlı masa

deniz kıyısında bir yazlıkta,

bir kahve masası olsam

dört ayaklı, çam ağacından.

Sabahları çiğ ve nem olur

üzerinde kuşlar için

ekmek kırıntıları, birkaç susam

* Özdemir İnce (Yazın Sesi)

ve dört beş sarı yaprak
düşmüş, bana gölge olan
dut ağacından

Arkadaşımın dediğine göre, şiir okunduktan sonra, uzun
bir süre susmuşlar.

Kız birasını içmiş.

O, düşün ekalmış.

Bakışları kızın yüzünde, konyakla bira arasında gidip gel-
miş düşüncesi.

Sonunda bira demiş.

Gene bir süre sonra o,

"Sonu da var" demiş.

Kız, gene, bir zaman susup, sonra, ağır, düşünceli yanıtlamış:

"Biliyorum. Sonunu almıyorum.

Bildiğim şu,

ben o masayı seviyorum.

Belki de ben o masayım."

Gene uzun uzun susmuşlar.'

Oysa o, insan elinin, insan zeykinin, insan ustalığının, ya-
ratışının ortaya çıkardığı, işlenmiş, inceltilmiş, parlatılmış "za-
rif" bir masadır.

Hep bu, en güzelden yanaydı benimle birlikteyken.

Eksik olan neydi? Bende olmayan, benim beceremediğim,
akıl edemediğim?

Şey, o şey neydi acaba?

Şu insanoğlu ne bilinmez bilmece. -Bunu da bizim kapıcı-
nın güzel karısı söylüyor-

*Ay ışığı olmadığı için, bu geceyarısı vaktinde, gökyüzü karanlık
bir boşluk. Deniz de öyle. Onu değişikmiş gibi gösteren kıynın ışıkla-
rı. Denizin yüzeyinde, uzunlu kısalı yansıyorlar.*

Öylece, karanlık gece deniziyle ben karşılıklı oturuyoruz.

Sigara içiyorum. Birini söndürüp birini yakıyorum.

*Çok uzun bir zaman sonra, caddeden hızla geçen son otobüsler-
den birinin gürültüsü, şoförün uykusuzluğunu, benim uykusuzlu-
ğummuş gibi duyumsatıyor.*

Uykusuzluğumun bulanıklığı içinde, şoförün uykusunu yaşıyorum, uzak çağrışımlar içinde.

Bir eve doğru yürüyor, karanlıkta, yokuş yukarı. Sokak lambasının altında durup sigarasını yakıyor.

Sigarasının ışığı gecenin karanlığında yanıp sönüyor, yıllardır.

Çiçek Balı

Sabah,
erkenden,
güneş ışığını ortalığa yeni salarken,

Kale Meydanı'ndaki kahvede oturmayı kim sevmez; rıhtımda yan yana yan yana dizilmiş, denizin dibinden gelen gizemli bir uğultuya uyarak hafif hafif sallanan, gökyüzüne uzanan ince uzun direkleriyle duyduklarını bilinmeze ileten –hani sanki– tekneleri seyrederek; uyku mahmuru yaz kentinin bu erken vaktinde, meydanda tek tek çınlayan sesleri duyarak,

–Hello!
–Hello abem!
–Bir kahve ben.
–Ahmeeeeet! Buraya bir kahve.
–Yusuuuuuuf!
–Kim lan bu?
–Oğlum, nerde bu kaset?
–Hah hah ha!
–Gelmiş mi? Deme!

Başlangıçtaki tanımlamayı tam tadıyla duyumsar Nemide hanım. Duyumsar da anlat desen anlatamaz.

Şu anda, kahvede oturuyor. Akşam üzeri ama, o sabahın tadını çıkardığı için, şimdinin kalabalığı, gürültüsü, onu etkilemiyor.

Zaten dalıp gitmiş, düşünüp kalmış.
Durmuş, dinlenmiş, dingin bir anlam var yüzünde.

Kısaca anlat bunu derseniz, -bana da- yaşama sonsuz bir hoşgörüyü bakış derim; insan ve yaşam üzerine edinilmiş bilgilerden damıtılmış bir hoşgörü.

Geçmiş yılların bir yerinden tutturmuş; belli.

"Bizim ev bayırdıydı. Arka kapısı dağa açılırdı. Önümüz zaten deniz" demişti gecenin bir vaktinde. Çocukluklarından konuşuyorlardı. Birden...

Birden... O neydi o? Birden değişen, birden oluşuveren?

Gecenin ilerlemiş bir vaktinde, uyku çevrelerinde dolaşıp dururken, hepsi oturduğu yerde kaykılmışken, gözler yarı açık, esnemeler üstüste, ondan ona geçerken...

Şaşıp kalmıştı.

"Bizim evin arka kapısı dağa açılırdı..." Ne var bunda?

Hamdı o zamanlar. Delikanlıları böylesine sevindiren, hepsini dipdiri yapıp, sohbete yeniden başlatan şeyin ne olduğunu anlayamamıştı. Doğru doğru dosdoğru; hamdı ham.

Sonraları, gençlerle ahbaplığı ilerleyince, kafasının çalışması değişti. Bilgili çocuklar. Onlar konuştukça, tartışıkça, bilgi gizemli bir geçişle geçiyor ona. Bunu seziyordu da, açıklamaya gücü yetmiyordu. Değişiyordu. Eskiden anlamadığı birtakım şeyleri, artık anlar gibi oluyordu. Bunu hep söyler.

Gibi!

Anlar gibi olmak.

Bak bu da doğru.

Gene de tam değil ama, seziyor. Onların konuşmalarını izleyebiliyor hiç olmazsa. Sorular sorabiliyor. Bazan şaşırtır bile çocukları.

En üst katta, yaşama sıkıntıyla katılan, insana kendi ürettiği hiçbir sevgiyi, hiçbir sevinci getirmeyen, sadece ahlayıp puf-layan, yakınmalarla dolu bir zamanı sürükleyen bir kadın var. Cimri. Paranın, şefkatin, tatlı sözlerin, yardımlaşmanın cimrisi; yaşamı renklendirmenin, günü tekdüzeliğinden kurtarıp, yaşamı kılmanın, özveri isteyen, fedakarlık isteyen ayırtılarının cimrisi. O demiş ki,

"Bu genç çocukları dolduruyor eve, etler kızartıyor, yemekler yapıyor, pastalar, kekler, çörekler...

Yedirip içiriyor.

Gece yaralarına dek bir konuşmadır, bir gülüşmedir gidiyor.
Bir menfaati olmasa, ne zoruna değil mi ama!
Anlayamıyorum.
Var bir çıkarı ama ne?
Yaşını başını almış bir dul kadın!
Çoluğu çocuğu yok.
Kimi kimsesi de yok galiba.
Gelirinin de öyle aman aman bir şey olduğunu sanmıyorum.
Emekli maaşı var tabii, bir de başında bu daire işte.
Bu zamanda!
Efendim!
Değil mi ama!"

Acıyor o kadına. "Bak şimdi" diyor. "Gidi nursesuz" diyor. "Zavallı işte; başı kara. Yaşamdan hiç nasip almamış. Güneş hiç onun için doğmamış. Ne diye yaşadığını sorsan, bilmez." Karşı çıkan arkadaşları olur:

"E n'apsın canım. Allah da onu öyle yaratmış."

"Hadi" der. "İ"yi uzatır, sonuna duyulur duyulmaz bir "h" ekler. "Allah bizim içimizde. Onu bilmek gerek. Ona ermek gerek. Onu buldun muydu, her işin üstesinden gelirsin. Ağzını aç, bacakları yay , otur bekle: Allah bana yardım etsin. Hadi!"

Gecenin bir saatında helva kavurmaya kalkıvermiyor mu, bir şenlik koparıyor çocuklar.

Çok gençler.

Ne olacak daha hepsi üniversite öğrencisi. Eski âdetleri bilmiyorlar. Ama, eve girerken ayakkabılarını çıkarmaya alıştılar; zaten kimi anneannesinden, kimi halasından, teyzesinden aşına bu âdete. Pek yadırgamadılar.

Helva kavrulurken, geceyi silkeleyip, uykuya doğru giden vakti yenilemenin sevinci dolduruyor evin içini.

Ev kentin orta yerinde. Sokağa bakan büyük ön oda, cad-denin gürültüsünü, korna seslerini, çarşının uğultusunu, ansızın, çığlıklı bir hızla geceyi biçip geçen tren düdüklelerinin getirdiği kavuşmaların, ayrılmaların iç titreten çağrışımlarını unutup, açık denizlere açılıyor pupa yelken.

Buraya denizcilerin kullandığı coşkulu bir sevinç haykırışı gerek.

Nasıl bağırır bir denizci acaba kıyıdan uzaklaşıp, iyice açılınca?

Belki de öyle bir âdet yoktur.

Belki de sigarayı yakıp, uzun, derin, bir ufka bakıştır o haykırış; bir susuşun duyulmayan çınlaması, çok uzaklarda. Belki de!

Nemide hanım, yavaş sesle "aganta" diyor, çocukların birbirine karışan gülüş çığırış konuşmalarının arasında kendi kendine; gülümseyerek. Ne olsa deniz kenarında büyümüştür. Rıhtımda, teknelerin, balıkçıların, gemicilerin arasında. Bahçede hep balık kızartmıştır annesi, tepsi dolusu. Bol limon, bol yeşillik; iki taş arasında, ya da yumrukla vurup sulandırarak kırılmış soğan. Çoluklu çocuklu balıkçı evlerinde, kadınlar hep balık kızartmışlardır, tavada çevire çevire, nar gibi. Bilinçaltından çıkıverir bir sözcük işte. "Aganta". Anlamını bilmez.

O bir sözcüktür belki ama, içi anlamlarla doludur. Burada, "Aman!" demeye gelir. "Aman! Yalnız yaşayamam ben.

Zaten bahtımdan gülmedim; Tanrı bana, şenliğime uyan bir koca vermedi. Kendi halinde, sessiz bir adamdı. Çakmak çeşitlerini, saat markalarını çok iyi bilirdi.

Ensesine vur, lokmasını al.

Allah rahmet eylesin. Gıkını çıkarmadan ölüverdi. Öldü gitti.

Benim dumanım hiç tütmedi onunla.

Komşu oğlu Çakır ela Rasim de çok uzaklarda kaldı artık.

Babasına iğne yapmaya geldiğinde, o erkek bedeninden gelen çelik mavis, kurşun ışıltısı ter kokusu, tüm vücudunu titreten. -Bu benzetmeyi, şövalyeli, prensesli bir filmde duymuş ve hiç unutmamıştı. Çocuklar o filmin berbat bir şey olduğunu söyledikleri zaman, içi sızlamıştı ama, çekindiğinden, sesini çıkarmamıştı. Oysa, o ince yüzlü prenses, nasıl âşıktı o prense, ah nasıl âşıktı. Sabaha kadar, yağmur altında, ormanda beklemişti onu, ödü patlayarak. Çocuk bunlar. Aşkı bilmiyorlar diye düşünmüştü-

Binde bir düşünce giren, solmuş bir hayal şimdi komşu oğlu Rasim.

Ekincizadeler'in küçük kızına âşıktı zaten. Bilmeyen yoktu.

“Binde bir düşüme giren, solmuş, belirsizleşmiş bir hayal.

Evim kalabalık olsun isterim. Kapım hep çalınsın, gelenim gidenim, arayanım soranım eksik olmasın.”

“Manyak karı!” diye ekliyor sözüne sözü sonra.

Pek aldırıyor.

Apartmanın giriş katında genç bir çocuk oturuyor. Öğrenci. İnerken çıkarken, kapıda, sokakta karşılaştıklarında, üç söz, bir gülümseyiş, bir paketlerini yukarı çıkarıvermesi derken, o da tam anımsamıyor nasıl oldu, bu aşinalık bir arkadaşlığa dönüşüverdi. Yaz oldu, iki arkadaşıyla balkona çay içmeye geldi, kış oldu, bu onları çorba yapıp çağırdı. Üçken beş oldular, böylece kuruldu “meclis” “Meclis” derdi rahmetli yengesi. İstanbul kızıydı o. “İçki meclisi, dost meclisi...”

Çocuklar gülüyorlar bu sözcüğe; üç sözün arasına yerli yersiz bir “meclis” katıyorlar.

Laf çocukluktan açılmıştı o akşam.

“Ben deniz kenarında büyüdüm” demişti. “Balık gibi yüzerdim çocukken. Bakmayın böyle kısa boylu, tombul oluşuma. Girdim mi suya, alır başımı açılırım. Kulaç atmam. Köpekleme yüzerim, ama iyi yüzerim. Hâlâ bu yaşta...” Laf sürdü gitti. Sonra o –sanki– gizemli, büyümlü sözü söyledi:

“Bizim ev dağın yamacındaydı. Arka kapısı dağa açılırdı...”

İşte bu, “Evin arka kapısı dağa açılırdı ” sözü, tüm havayı değiştirdi. Balkona yağmurkuşağı gelmiş, ışıldayıp hepsini rengârenk boyamış gibi oldu. Şiirler döküldü ortalığa. Şimdi çok iyi sezdiği, ama o zamanlar pek bir şey anlayamadığı konuşmalar havada çınlamaya başladı. Bulutlanıp bulutlanıp açılan, tam güneş açmışken kararıveren ilkbahar havasına, güneşli bir güz yağmuruna, uçarsuya bakarken insanın içinin baymasına benzeyen, –tam öyle– insanın ta içinden aydınlandığı, yüreğinin titrediği bir vakit oluştu.

İşte yeni bir yıl, yeni bir gün. Kale meydanındaki, o çok sevdiği kahvede oturuyor gene.

Kafası karışıyor. Anılar, çağrışımlar üşüşüyor. Oysa, tatilin her zerresinin tadını çıkararak yaşayacaktı; sindire sindire. Öyle karar vermişti.

“Dünya yıkılsa” demişti...

Ama olmuyor işte.

Akıllıysan, duyarlıysan, insansan...

Geçen yıldan ağzı yanık.

İç burkan ince bir sızı oldu kış boyu onun için.

Dün akşam üzeri de bu masada oturuyordu. Alışık olduğu yerden başkasına oturmak onu tedirgin eder.

Yan masada, şenlikli kalabalık bir aile vardı. Dondurmalarla, pepsilerin, partilerle, milletvekillerinin, bakanların, demokrasinin, şeriatın, pizzaların, biraların birbirine karıştığı neşeli gülüşmeler arasındaydılar. Kendilerini yarı çıplak, sıcak bir akşam üzerinin batmakta olan güneşinin sarı ışıklarına bırakmışlardı. Keyifleri yerindeydi doğrusu. Masanın rıhtıma bakan yan tarafında, yerinde duramayan kırmızı saçlı, güzel bir kadın oturuyordu. Bir ara ona, hep birden karşı çıkmaya başladılar. Kadın demişti ki:

"Ay nerde kaldı bu kız? Vallahi ne tatil yaptığımı anlıyorum ne bir şey. Öldürecek bu kız beni. Ben şunlara bir bakıp geleyim" Nemide hanımın yüzünü göremediği, kalın, güzel bir erkek sesi yanıtladı onu:

"Bırak da şu biramızı tadiyla içelim yahu. Bak hayal hayal oldu karşıda dağlar." Başka bir ses düzeltti:

"Karşımda..."

"Ben 'karşıda'yı yeğlerim"

"Kimindi yahu bu?"

"Karacaoğlan."

"Peki bu kimin: Gök urmuş dağlara duman duman..."

"Şeyin, dur söyleme, şey yahu!"

"Ben bir dolaşıp geleyim. Bakayım şunlara."

"Otur be canım! Bırak çocuğun peşini. Burnundan getirme şu üç günlük tatili."

"Senin gamsızlığın da evlere şenlik. Kaç saat oldu gideli. Saat dörtte burda ol, dedim ben ona. O çocukların çoğunu tanımıyorum. Esrarcısı var, bilmemnesi var."

"Ne bu yau. Amma baskı. Saati saatına... Benim kızım akıllıdır. Kimse ona zarar veremez."

"Aman sen de Allah aşkına, seninle uğraşamam ben. Ben gidiyorum."

"Git bakalım ne geçecek eline."

"Yau Mübiş, gelirler şimdi. Çocuk bunlar, kah kah kih kih derken, tatil şenliği işte... Gelirler şimdi."

"Vallahi bayılacak gibi oluyorum. Elimde değil. Çok korkuyorum."

"Korkunun ecele faydası yok kızım."

"Ama dayıcım, ben..."

"Çocuğunu iyi yetiştireceksin. Sonra sal ordunun içine, bir şey olmaz anladın mı."

"Öyle deme Sabri abi, bu gençler..."

"İyi yetiştirmek için, yetişkin olmak gerek. Yahu, nerede bu oğlan, nerede kaldı biralar?"

"Tatili ziyan etmek istemiyorum. Yoksa alırsın ağzının payını. Anladın mı? Benimle uğraşma. Benim yetişkinliğim bana da yeter..."

"Senin yetişkinliğin tedavülden kalktı kızım. Mahmure hanım annenle öbür tarafa gitti."

"Zevzek sen de. Tülay, Zerrin hadi bir dolaşıp geelim."

"Anlaşıldı senin için rahat etmeyecek. Hadi bari."

Zamanı bol Nemide hanımın. Kendini, gevşekce, akla gelmedik sevinçlerle doldurabileceği bir gecenin öncesine, akşam üzerinin menekşelenen havasına bırakmış oturuyor. Kale meydanını, çoğalmaya başlayan akşam üzeri kalabalığını, tekneleri, dağları seyrettiği düşünülebilir o dalgın bakışları izlenirse. Değil oysa. Bir akşam önceyi, yan masadaki konuşmaları düşünüyor. Geçen yıl aynı yerde yaşadığı, -yinelemek gerek, bütün bir kış, aklına geldikçe yüreğine gölge düşüren, onu çok üzen- olayı, o çocukları, Tuna'yı, o durumla bütünleşen dün akşamki konuşmaları...

"Az buçuk değişse de hep aynı şey. Çocuklar baskı altında. Analar babalar da haklı. Çocuklar da haklı. Devir değişiyor. Ne olacak bu memleketin hali. Her şey bozuluyor. Hiçbir şey... Ah!" diye düşünüyor.

Kendi başına mutlu olamıyor ki insan. Olsa bile, onu birileriyle bölüşmek istiyor. Bir iki arkadaşı olsa şimdi şurada, çevrelerini izleyip, gelene geçene bakıp, bazan gülünçlü, bazan 'vahvah'lı, ama çoğu zaman rahat, dingin, büyük kentin dağ-

dağasından uzak bir tatil zamanının rahatlığı içinde; insanlar, yaşamak, dünyanın halleri üzerine konuşsalar. Geceyi sürdürmek üzerine, en güzel dönerci, en güzel pizzacı, balbademi en güzel olan dondurmacı, açık hava sineması, dönüşte uğranacak deniz kenarındaki kahvelerden en güzeli tartışılıp seçilse, küçük, gamsız fık fık fıklayan gülüşlerle gülüşülse.

"Eh! N'aparsın! Her güzellik birarada olmuyor. Yanlızlığı yaşamayı da bilmek gerek" diyor içinden.

Dün sabah otobüsten yarı uyur, yarı uyanık inmişti ama, oteldeki odasında, denize karşı küçük balkonun masasını, sandalyelerini sabunlu bezle silerken, lavabosunu vimleyip pırıl pırıl yaparken cin gibi olmuştu. İşte kendine ayırdığı bir aylık tatil başlıyordu. Bavulunu açacak, elbiselerini bir bir, seve okşaya dolaba asacak, başucundaki komodininin tozunu aldıktan sonra, getirdiği beyaz işlemeli örtüyü serip, üzerine krem kutusunu, aynasını, rujunu, göz kalemini, kolonyasını, kâğıt mendil paketini yerleştirecek...

Kocaman hasır şapkası elinde, hasır çantası omzunda, açık yakalı, işlemeli bürümcük gömleği ifil ifil, eteği tam ona göre. Ne süpür süpür, ne boyunu bosunu, şişkoluğunu bilmez o 'densiz karılar'ın giydikleri daracık pantolonlar gibi. Yaşma uygun bir güzel etek. Yıllardır gelir bu deniz kıyısındaki eski kentin, eski ama oturaklı oteline. Buranın bir parçasıdır o. Gecikti miydi telefon ederler:

"Nerelerdesiniz Nemide hanım. Gelmediniz. Merak ettik. Odanız hazır. Badana boya da yaptırdık bu yıl. Bekliyoruz. Patronun da çok selamı var."

Kapıdan çıkmadan, durur, odayı gözden geçirir. İçinden yükselen sevinçle gülümser. Yaşasın tatil.

"Ooooh!" der. "Aman çok şükür."

Geçen yıl, gene bu vakitler, sevinçli gidip gelmelerle, odasını kendine göre düzenlerken, bir ara içini bir kara gölgenin bastığını duymuştu. Onu "Nemide hanım" yapan biraz kalınca, vurguları, hemen belli olmayan cilveli, alaycı, şakacı gülümsemelerle dolu sesiyle "ne oluyor, ne var şimdi canım" demeye kalmadan yan odadan gelen kadın sesini algılamaya başladı. Bir kadın, durmadan konuşuyordu; dili zifir bir konuşma. Ara-

da sırada bir erkek sesi söze karışır gibi olurken hemen pusup kayboluyordu. Biraz dinledi. Sonra pek aldırmadı. Odasını yerleştirmiş, giyinmiş, hazırlanmış... Dışarısı desen:

Dışarda günlük güneşlik bir gün; gökyüzü masmavi, deniz soluk mavi, hava sıcak, zakkumlar pembe, iki taşın arasında bile yaşama gücü bulan rengârenk rozetler, ağaç olmuş zakkumlar, duvarlar senin deyip açmış mor bugenviller, çardaklar benim deyip açmış güneş kırmızısı bugenviller..

“Ah Akdeniz! Güzel Akdeniz! Nemide sana kurban olsun. Her şeyin güzel.”

Adım adım, o edalı yürüyüşüyle yürüyerek, tanıdıklarıyla günaydınlaşarak, selamlaşarak, ayaküstü iki çift sözle, hal hatır sorarak, gazetesini alıp gelir, o çok sevdiği, kış boyu hayalini kurduğu Kale Meydanı'ndaki kahvesine kurulur.

Gene öyle yaptı. Koltuğuna yerleşti. Kahvesini söyledi. Çevresini uzun uzun seyretti. Denize, teknelere, erkencilere, gökyüzüne baktı.

Kahvesini içerken, garsonla şakalaştı. Kahveyi övdü. Tam sevdiği gibi, okkalı, orta şekerli. Sonra gazetesini açtı.

“Ne oluyor, bu da ne?” diye başını gazetesinden kaldırdığında, meydanda şamatacı, genç bir grup, gülüşerek, bağırarak konuşarak bir mavi yolculuk teknesinden iniyorlardı. Onun çocukları gibi gencecik hepsi. Hemen gülümsedi. İçi aydınlandı. Hepsi marsığa dönmüş. Kapkara olmuşlar. Ateş fışkırıyor vücutlarından. Ha desen, atladıkları gibi denize, ufka kadar kulaç atar dönerler. Açıkça belli bu.

“Ah gençlik!”

Az sonra hepsi gelip yanındaki iki masaya sığıştılar. Gülüşmek, itişip kakışmak için bir neden daha işte. Gülmek bedava. Sonra, deniz, balıklar, uğranan koylar, köyler, yırtılan mayolar, kaptanın anlattıkları, aşçının yemekleriyle ilgili konuşmalar doldurdu gülüşmelerin arasını.

Yüzündeki gülümseme hiç solmadan dinlerken onları, bakışlar, gülüşler alıyordu bazılarından. Bir süre sonra, dondurmaları, şamataları –bu sözcük çok uyuyor bu delikanlı çocuklara– bırakıp, gazetesine döndü.

Burada bir eksiklik var. O gazetesine döndüğünde, don-

durmalar gelmişti ama, şamatakesilmişti. Şakalaşmalar vardı, gülüşmeler de; bir durulmuşluk içinde. Üste çıkan, belirginleşip, saklı bir kaygıyı da açığa vuran, ses indirmeler, fısıldaşmalar, “of be!”, “Allah kahretsin”, “aman be”, “hadi yau”lar arasında dayanamayıp kahkahaları patlatmalarla –bu patlatma da tam yerinde– birlikte. Biraz dikkat edince işi anlar gibi oldu. Bir olay vardı ortada, evet.

Evet evet ortada bir olay vardı. Tam yakınında oturan o ince yüzlü, ufak tefek, güzel gözlü, kara kız, annesine karşın, o izin vermediği, karşı çıktığı, kavga çıkardığı halde, başkaldırıp, onu dinlemeyip katılmıştı bu geziye. Adı Tuna’ydı. Bir saydı çocukları: On iki. Demek ki bunlar...

“Bunlar eş eş çıkmışlar. Bakar mısın işe” diye düşündü. “Şimdi gençler böyle. Devirler değişti. De... Yani gene de ne bileyim. Hepsi de ne güzel, ne temiz yüzlü çocuklar. Bak gördün mü şimdi!”

Tam böyle düşünürken, sonunu getiremeden, birden –ne çok şeyi açıklayıverir şu birden sözü– karşıdan gelenleri gördü. Boylu boslu, gür saçları güneşte parlayan, memeleri gömleğini germiş, güzel bir kadınla, atın yürüyüşüne uygun bir sallanışla iki yanında sallanan küfelere benzeyen bir adam, onlara doğru geliyorlardı. Meydanı geçip kahveye ulaşmalarına beş on adım kalmıştı.

Bir gelenlere baktı, bir sabahki dili zifir kadını anımsadı, “Bu o!” dedi. “Vallahi bu sabahki dırdırcı değilse eğer...”

Dönüp Tuna’ya baktı sonra.

Tuna kaygılı bir yüzle, kolunu boynuna atmış olan sarışın delikanlına bir şeyler anlatıyordu.

Kendini de şaşırtan bir davranışla,

“Tuna çabuk benim masama gel, çabuk. Annen geliyor” dedi.

Sonradan hep beraber, konuşup konuşup şaşmışlardır buna.

Nereden nereye!

Tuna hemen fırladı, onun masasındaki en yakın sandalyeye oturuverdi. “N’oldu yau, ne var?” demedi. Sağa sola bakınmadı.

“Yat çabuk” dedi.

Tuna hemen kollarını kavuşturup masaya yattı. Kocaman hasır şapka üzerini örttü.

Nemide hanım, sonra, yanındaki masayla hiç ilgisi yokmuşçasına bir kaş kaldırışla, gazetesini okumaya başladı.

Ne “ardizlik.”

Kış boyu konuşup tartıştılar bu konuyu çocuklarla. Gülüş-tüler.

Nereden nereye.

Hissikablelvuku denen bir şey var.

Bu hissikablelvuku, geldi meclis’in yanma yerleşti. İki sö-zün arasına, yerli yersiz, bir meclis, ya da bir hissikablelvuku. Gül Allah gül. Onların bu hallerine bakıp, “üniversite müniver-site. Çocuk ayol bunlar, çocuk işte ne olsa” der, dayanamayıp o da gülerdi.

Sözümüzü gevşetmeden sürdürmeliyiz. Bir öyküyü kotar-mak büyük incelikler ister. Çok dikkatli olmak gerekir. Örü-mcek ağı bağlantıları zedelemeyen geçmeli sözden söze.

O kadınla erkek masaya yaklaştıklarında, masada kendili-ğinden bir sessizlik, bir tutukluk oluşmuştu.

Kadın, sinirden gerilmiş bir yüzle, hepsine ayrı ayrı, dim-dik bakarak kırıp geçirdi ortalığı: Tuna’nın onlarla beraber ol-duğunu biliyordu. Nerede olduğunu ona söylemeleri gerekirdi. Yoksa çok fena olacaktı. Hepsinin ailelerini, okulu yakıp yıka-caktı başlarına. On beş gündür sinir krizi geçiriyordu.

“Söyleyin söyleyin diyorum. Bakın yoksa çok fena olacak. Başınıza çok işler açacağım” diye sesini yükselttiği zaman, ara-larından birkaçı dikilmek, karşılık vermek istedi ama, konuş-madan, el kol hareketleriyle onu bir acele yatıştırdılar. Gene de biri dayanamayıp terslendi:

“Efendim, lütfen bağırmayın. Tuna bizimle değildi diyoruz size. Herkes bize bakıyor. Lütfen gidin buradan. Ne yaparsanız yapın. Size hesap vermeye mecbur değiliz.”

Bu Tuna’nın erkek arkadaşıydı ve sapsarı kesilmişti. Sarışın bir çocuğun, yanmış bir çocuğun sararışı etkiledi galiba kadını, –artık Tuna’nın annesi diyelim. Babası öylece susuyordu. Siga-ra bile içmiyordu– hızla döndü, yüksek altlı yazlık ayakkabısı o

hızla, ayağından kaydı, bileği burkulabilirdi ama çabuk toparladı. Sinirden ve dili boğazına akıp tükürüğüne karıştığından, hışırtilı, öksürüklü bir sesle sinirini tozuttu. Tozutup güzel ağzını yüzünü eğrilterek çirkinleştirdi:

“Görüşeceğiz! Görüşeceğiz bakalım. Sonra çok pişman olacaksınız. Ama iş işten geçmiş olacak. Beni aldatamazsınız. Yürü Vecihi!”

Yürüyüp gitti; Vecihi de arkasında; önüne baktığı sanılırsa da, bir an, hepsine birdenmiş gibi, ortaya doğru, yorgun, umarsız, bıkkın özür dilemeye de benzeyen bir gözucu bakışıyla bakarak.

Arkalarından sesizce baktılar; çocuklar ve Nemide hanım. Kadın önde, tepesinde topladığı saçlarının çözölmüş olduğunun ayırında olmadan, hızlı hızlı, topuklarını vurarak, erkek peşi sıra, kısa adımlarla, yetişmeye çalışarak.

Tuna hâlâ yatıyordu. Dayanamayıp güldüler.

“Kalk Tuna kalk. Tehlike bitti.”

Tuna çabucak bastırılan bir ağlama krizi geçirdi. Bu kadarını, annesinin böyle peşine düşecek kadar “azacağını” düşünmemişti. Ondan yılıyordu. Onu kendinden uzak tutuşu, duygularını ondan gizleyişi hep bu yüzdendi. O “faşist” biriydi. Kendince çok doğru ama Tuna’ya göre, çağdışı ve aptal yargıları vardı. Çok bilirmiş gibi görünse de, çağını, çağdaş insanı, insan haklarını anlaması olanaksızdı. Eninde sonunda o, uzun yıllar arabuluculuk yaparak geçimini sağlayan, Samatyalı Nazike hanımın kızıydı. Dış görünüşü, kılığı kıyafeti sayılmazsa, bu Nazike hanımı aştığı pek söylenemezdi. Liseyi bitirmiş olmasına karşın.

O akşam çocuklardan biri onları otobüse binerken görmüş. Ertesi gün de onlar gideceklerdi zaten.

Peki ya Tuna?

Bu öykü burada biter.

Gene de, kapı ağzında laflamanın tadında iki söz daha eklemek ister gönül.

Önce Tuna.

Tuna Bora’ya âşık/mış. – Bora, maddi durumu çok bozuk olduğu için, gece yarısı Hal’de yük taşıyormuş. Tuna buna ba-

yılıyor. Ona saygı duyuyor/muş. Annesi bunu anlayamaz/muş. Tuna bu yüzden annesiyle zıt gidiyor/muş.

Peki Tuna, aşkın ne olduğunu biliyor mu?

Evet. Elbette biliyor.

Nasıl? Biraz anlat bakalım.

Tuna Bora'yı görünce çok seviniyor/muş.

Ona sarılmaya, boynunu koklamaya bayılıyor/muş. –Bunları ne zaman, nasıl öğrendi bu Nemide hanım?–

Bora yanında olmayınca, havada asılı kalıyor/muş.

Bora'yla olunca, yaşamak çok hoşuna gidiyormuş. Beraber olmak. Ondan hiç ayrılmamak. O nerede olursa olsun, onun yanında olduğunu "hissetmek" –Nemide hanım anlıyor da, burasını tam anlatamıyor Tuna.–

O akşam, onları kebabçıya davet etti Nemide hanım. Başka türlü içine sinmez ki!

Üstüne de yalamaca dondurma.

Sonra geç saatlara dek, rıhtım boyunda oturma.

Çocuklardan gelen, patlamış mısır, kabak çekirdeği ikramı.

Geç saatlarda otele dönerken gene Nemide hanımdan,

"Genç bunlar. Kurt gibi acıkıyórlar" diye düşündüğünden, dönerli durum.

Hep konuştular. Küçük küçük tartıştılar. Bol bol bol güldüler. Tuna da. Onunkinin içinde biraz kırgınlık, biraz ikircim, biraz da korku vardı. Çok yere çekilebilecek, çok derinde olduğu için yoğunluğu pek belli olmayan, yokmuş gibi görünen bir korku. Aslında, Nemide hanımın söyledikleri biçimlendirmişti korkusunu; sorduğu sorularla, esirgemediği kınamalarla...

Peki sen anneni dinlemedin evden çıktın. Diyelim iyi ettin. Peki sonrasını düşündün mü?

Kime güvendin?

Bora'ya mı? O daha kendini kurtaramamış.

Dönüşü düşündün mü?

Sinirleri sıfır bir annen varsa, onun kurduğu evde, onun sana sağladığı maddi imkânlarla yaşıyorsan, onun sinirleriyle oynamak hakkını nerden buluyorsun?

Kendine –Nemide hanım kışına der– güveniyorsan, artık o eve dönmezsin.

Bak Bora'ya, gece yarıları Hal'de sırt hamallığı yapıyor-
muş.

Sen?

Yoo, çarem kesik deyip döneceksen gene de, o evin, o evi
kuran kadının koşullarına uymaya zorunlusun.

Beğenmiyorsan işte yol.

Ayaklarının üzerinde duramıyorsan, susar oturursun. –Ne-
mide hanım burada da, “kırar kışını oturursun” der.–

Ne kadın şu Nemide hanım. Tüm bunları, kebabların, gü-
lüşmelerin, dondurmaların arasına çekirdek çitlermiş gibi ka-
rıştırıp söylemişti. Hiç batmadı çocuklara.

Tuna da, öbürleri de, yüreklerinde hafif bir ağırlıkla, dur-
madan konuşarak, susup kaldılar, uyumadan önce.

Balıklar da Acı Çeker

Sevgili Füreya'ya

Daha o zamanlar, bunu yazmak bana önerildiğinde,
"Ben yanlış seçilmiş biriyim" diye düşünmüştüm.

Hâlâ öyle düşünüyorum. Da... -öykü beni bırakmıyor-

İstanbul'un, bir zamanlar pek "mutena" olan, seçkin ailelerin oturduğu bir semtinde, bugüne değin gelebilmiş, yaşamını hâlâ sürdürebilen, eski taş binalarından birinin ağırbaşlı salonunda oturuyorduk.

Ben, ev sahibimiz hanımefendi, ressam arkadaşımız Gün.

Bir saltanat zamanını yaşayıp bitirmiş, taşları, demirleri, saçakları, çerçeveleri kararmış da olsa, çevresindeki, gökyüzüne "ihtişamla" yükselen ulu ağaçlarla birlikte, toprağa kök salı-
şındaki görkemiyle, gene de insanı çarpan bu binalarda, hep o yaşanılıp geçilmiş zamanı duyuyordu insan.

Demir kapıdan geçerek girdiğimiz yaşlı bahçe, girişteki, artık kullanılmayan, sadece bu eski yapılarda bulunan, kapısı camlı, kırmızı kadife ya da deri kaplı oturma yeri olan asansör, mozaikler, karanlık, geniş basamaklı, yayvan merdiveni belli belirsiz aydınlatan renkli tepe camları, geçmiş bir zamanın tüm gizlerini duyuyormuşuz gibi bir sessizcelikle, "Vitraylara bak. Bu eski binalar!" deyişimizden gelen, saygı göstermeye benzeyen hava çevremizdeydi.

Ev sahibimizin sanatına, -onun unutulmaz seramik kapıla-

rı! Açık, kapalı, yarı açık... Hangi durumda olurlarsa olsunlar, bakmayı bilene, değişik yaşamlar çağrıştıran, düş kurmalara açık kapılardır bunlar- ince uzun güzelliğine, beyaz saçlarına karşı, yumuşak, yavaş seslerle konuşuyorduk. Onun kalın, genizden gelen, etkileyici, biraz buğulu sesi ona çok yakışıyor diye düşünüyorduk. Bacaklarımızı bitıştirmiş, koltuklara rahat ama yayılmadan, derli toplu oturmuştuk. Üstümüz başımız özenli, ütülü, ayakkabılarımız tozsuz, saçlarımız iyi taranmış, tırnaklarımız bakımlıydı.

Onun yanında kabarık saçlar, dizleri ağarmış kot pantolon, rengi atmış gömleklerle rahat edilemez demek değildi bu. Neydi? Başka bir şeydi. Ona sunmak için aldığımız çiçekleri hazırlarken çiçekçi, arkadaşımın kurdelenin rengi için gösterdiği titizlikle eşdeğer bir şey.

Tavanla, pencerelerin yüksekliğinden, perdelerle halıların renk uyumundan gelen rahatlığı, duvarlardaki resimlerin, köşelere yerleştirilmiş baha biçilmez vazoların, seramiklerin, gümüş çay takımlarının getirdiği duyguyu, kadifenin, insanı derinliklerine çeken koyuluklarının üzerinde pırıldayıp geçen sırmayı, dalgalanmadığı halde dalgalanmayı, uçuşmayı düşündüren bürümcüğü, onlardan gelen hoş titreşimleri de gözardı etmemek gerekir.

Gözucu bakışlarımızla görüyorduk onları.

Bizi, nice günler görmüş geçirmiş suskun duruşuyla bastır-
dığı sanılan bu havanın içinde şen şakraktık; umulduğunun tersine. Gülüşmelere, küçük sevinçlere, zararsız dedikodulara açık dost sofralarının, içki masalarının "fikrî serüven"lerinden geçip gelmiş, incelmış bir sevgi anlayışıyla biçimlendirilmiş kişiliklerimiz vardı.

Yaşamın getirdiği tüm ayrıntılara, "nüktedan" bir açıdan, üstün bir beğeni, olgun bir anlayış, günlük bir "gırgır" içinden bakabiliyorduk.

Üç kişiydik demiştim.

Ev sahibimizden sonra beni alalım.

Ben yazarım. Yazacak olan.

Arkadaşımıza gelince, o bu öykü içindeki öykünün dinleyicisi.

O olmazsa olmaz.

Çünkü, bazı durumlarda, bazı sohbetlerde, ikiden fazla kişi gereklidir.

Öykünün kahramanına gelince –burası biraz karışık. Kim asıl öykü kahramanı?– Onu belirleyebilmek için, –onlar hakkın-da çok fazla bir şey bilmiyorum– yukarda ev sahibimiz için kurguladığım havayı, yabancı bir ülkeye taşıyın. Bir Arap ülkesi sıcağına. –Arabistan’ı görmedim. Okuduklarımla, sözcüklerden bana yansıyan düşsel duygularla hayal etmeye çalışıyorum.– Altın pırıltısı, mermerin serinliğini yitirip ılınmışlığı, fısıkiyelerden fışkıran suların sesi, ipekler düşleyin. Şu sözcükleri anımsayın: kırımı tartar, tarüfülfül, kral, Kral Naibi, İskenderiye, Nil kıyıları, Bağdat, Basra, Belkis Haberleri...

Bu havanın içinde, tanınmış geniş bir aileden gelme bir ressam var.

Kadın.

Büyük, zengin bir atölye. Tablolar, sergiler...

Bu ressam, bizim konuğu olduğumuz hanımefendinin çok yakını.

Zaten, ailenin neredeyse tüm bireyleri sanatçı.

Dünyanın dört bir yanma yayılmış yaşıyorlar. Paris... Amerika...

Bu yaşamın içinde, elbette yeryüzünün ünlü şairleri, resamları, yortucuları, rejisörleri var.

Sanat dünyasının en son haberleri, üst düzeyde espriler, Fransız edebiyatı, İngiliz edebiyatı, dünyayı karıştıran sanat akımları, çılgınlıklar, Amerika... Amerikan sanatı, Afrika... Sanat sanat sanat...

İyi hoş da, ya İstanbul! Böyle bir kent var yeryüzünde. İstanbul!

Eski İstanbul! Ona duyulan özlem.

Bir kenti özlemek!

Öykü burada başlayabilir. Başlangıçta neden “ben bunu yazamam” diye düşündüm ki? Ortada yanlış bir şeyler olduğu belli de, bunların nerede ve neler olduğu açık değil.

Öykü için elimizde, önce bir villa var.

Boğaziçinin en güzel tepelerinden birinde.

İmgelem, bu villa sözcüğü üzerinde çeşitlemeler yapadursun, biz biraz geçmişte gezinelim.

Bir zamanlar bu yeryüzünde krallar, padişahlar, prensler, sultanlar yaşamamış mı? Hani yaşamış ya, işte o zamanlarda da, gene aç gene sefil, gene kaba, gene yüreğindeki pırlantası yontulmamış, ama ışığını hiçbir gücün karartmadığı, binbir yıllık acı yaşam serüvenini sürüyüp getiren kalabalıklar varmış. Gene var. Dünya kurulduğundan beri masallar, buna benzeyen bir girişle başlamaz mı!

Bu duyguları bir yerinden tutturup başlattık diyelim öyküyü. Bunu kurgulayacak olan benim. Öyleyse ben kimim?

Bu ben'i kısaca açmak gerek.

Madem ki bir yanlıştan söz ettik, arayalım bakalım nerede bu yanlış.

Ben şuyum: Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda babam genç bir adam. Talihin bir cilvesi, tam o sırada, aklında fikrinde yokken mirasa konuyor.

Yirmi yıl sonra, kalkınan Türkiye'nin fabrikatörlerinden biri. Ne var ki ben, fabrikatör, fabrikatör çocuğu sözcüklerinin çağrıştıracığı hiçbir tanıma, hiçbir yaşam biçimine uymayan biriyim.

Ailemiz eşraftan olduğu halde, ben, kızkardeşim, çok sonra doğan erkek kardeşim, görgüsü, bilgisi, yaşama biçimi orta halli olan bir ailenin çocukları olarak büyüdük.

Taşralıydık.

Arka tarafında bahçeye bakan tahtaboşları olan geniş sofalarda koşarak, evcilik oynayarak, dut ağacına çıkarak, ceviz çırparak...

Derelerde çimdik, konu komşu toplaşıp büyük yer sofralarında mantılar yedik, kışın pekmez içtik, bayramlarda bayramlıklarımızı giyip el öptük. Geceleri ayaklarımızı yıkamadan yatağa giremedik.

Saçlarımızı, eve gelen berberin alagarson kesişi, eşraf çocuğu oluşumuzdan, asıl, kente uzak oturuşumuzdandı.

Yukarda, bağlara giden yolun başında, kale eteğinde dedem Hacı İbrahim Somuncu'dan kalma köşk yavrusu bir evde oturuyorduk; bahçe içinde.

Taşra yaşamı denilen bu yaşamdır bizi en ince ayrıntılarıyla belirleyen. İçimize işlemiştir bizim; biz üç kardeşin.

Diyelim ben ve ünlü yontuculardan olan kızkardeşim, Amerika'da okuyan erkek kardeşimi görmeye gitmişiz. New York'un orta yerinde, kalabalık bir caddenin bir yerinde duruyoruz. Birden, herhangi bir nedenle, bir benzetme, bir koku, bir çağrışımla, doğup büyüdüğümüz kentimizdeki bağ evimizi anmışsak, hemen gözlerimiz dolar.

Çocukluğumuzu, onunla birlikte bizi saran, bizimle yaşamış olan çevremizi, arkadaşlarımızı, komşularımızı, nenelerimizi, tez verem olup ölen sevdalı yengemizi, askere giden komşu abileri, bağ yollarının tozunu, ceviz çırpıma çıktığımız ağaçları "müddeiumumi"nin, o güzelliği dillere destan, pembe beyaz, etine dolgun güzel karısını, koca koca yüzyıllık ağaçların orta yerindeki okulumuzu, başöğretmenimiz kambur Abdülkadir beyi, yerlere dek uzun siyah paltosu, rengi atmış kurşuni fötr şapkası ve büyük şemsiyesiyle "menfi" Enver Altuğ'u hiç unutmadık. Çok sevdik. Keşke babam erken ölmeseydi. Bu sevgi ondan geçmedir bize. Biliyorum. Annem İstanbulluydu. Ne olsa el kızıldı.

Çok sonraları, kardeşimle ben, İstanbul'da liseyi bitirip de dönünce, ancak o zaman, dededen kalan bu büyük evi değiştirmeye başladık.

Modern kesimli koltuk kanape istedik. Sedirler yok edilmeliydi. Seyrettiğimiz Amerikan filmlerinden aklımızda kalan, çok hoşumuza giden, onların yaşama biçimlerine uyan eşyaları eve taşımaya başladık. Annem bir Amerikan bar'a şiddetle karşı çıktı elbette ama, artık o da yazları bağ evine gittiğimizde salça yaptırmaktan, erişte kestirmekten vazgeçmişti.

İkinci kattaki alaturka helayı bozdurup gömme banyoyla duş koyduruşumuz çok hoşuna gitti. Ama koşulları vardı. Diyelim ki alt kattaki büyük mutfağın arkasındaki hamam kalacaktı. Külhan kullanılmayabilirdi. Termisfon? Evet. Rahatlık.

Yıllar, bizim okul yıllarımız, yaz tatillerimiz, Avrupa görmelerimiz içinde yuvarlandı gitti.

İstanbul'a göçüldü sonunda.

Ev satılırken biraz burulduğunu anımsıyorum annemin. Gizli gizli ağlamıştı belki de.

Oysa sonradan,

“Aman iyi oldu. Çok bozuldu bizim buralar, seviye çok düştü” diye düşünüp, rahatlamıştı.

Bir yük kalkmıştı omuzlarından.

Ne olduğunu anlayamadığı/m bir yük.

Kalorifer, her sabah kapıya gelen kapıcı ona da rahat geldi sanırım.

Artık apartmanda yaşıyorduk ama, bu “Şişli’de bir apartu-man” değildi.

Böyle olmayışının altını çizmek isterim. Özellikle belirtmeliyim bunu.

Bayramlarda, kapıya gelecek olan kapıcı, bekçi, çöpçü ve çocuklar için lokumlar alındı. Bahşiş için bozuk para hazırlandı...

İşte bu öyküdeki ben için, kabaca çizilmiş bir iki çizgi. Çok yeterli olmasa da, yanlışlıkların benimle olan bölümü için bir ipucu sayılabilir.

Sonra... Burada üç noktaya sığınıp, imgelemelerin, villa sözcüğü çevresinde ürettiklerine dönmeden önce, bu konuyu kafamda geliştirirken, aldığım notlardan bazılarını bir gözden geçirmekte büyük fayda var diye düşünüyorum.

Biri şu: 1980 yılında gazetenin birinde bir haber çıkmıştır. Şöyle:

Ankara Belediye müstahdemleri, efendi değil, bey diye çağırılmalarını istedi. *Ankara Anka*.

Ankara Belediyesi’nde çalışan müstahdemler, belediye memur ve yöneticilerine bir genelge yayınlayarak, en tabii hakları olan süpürge ve paspasların yenilenmesini, her müstahdeme bir kova verilmesini, idare tarafından sabun ve çamaşır tozlarına konan ambargonun derhal kaldırılmasını istemişlerdir. Müs-Der imzasını taşıyan ve belediye idarecileri ile memurlarına dağıtılan genelgede şöyle denilmektedir: “Her koridorda üyeleri-miz için bir masa, ve eskimiş, yıpranmış sandalyelerimiz derhal değiştirilip, üyelerimize layık hale getirilsin. Koridordaki çağırılma zilleri derhal değiştirilerek, modern hale getirilsin. Kapı önlerinde oturmak yerine, şoförlerle birlikte, üyelerimize, her katta veya koridorda bir oda verilsin. Memurlar tarafından çağırılırken, örneğin, “Ahmet efendi bakar mısın?” diye çağırıl-

maktayız. Efendi diye değil, Ahmet bey olarak çağırılmak istiyoruz.” Buraya yeniden döneceğim. Eğer gerekirse.

O büyük ailenin, bu öykü içi öyküyü üzerine kurduğumuz üyesi –ki, daha önce belirtildiği gibi, evlenip gittiği ve uzun yıllardır yaşamakta olduğu Arap ülkelerinden birinde, varlıklı, ünlü bir yaşam sürdürmektedir– İstanbul hasreti içinde yanıp tutuşmaktadır.

Ah İstanbul! Ah Boğaziçi!

İstanbul bir masal kentidir.

O masalın içinde yaşanmış bir gençlik vardır. Zaman zaman o anlı şanlı, varlıklı yaşamının anılarından, tuvallerinin üzerinden İstanbul’a bakar, gözleri dolar.

Artık, villaya gelebiliriz. Şöyle düşünülmüştür: Boğaz sırtlarında bir yer edinmek, bu hasreti biraz çözümlemez mi?

Ev! İstanbulda bir mekân!

Evet, bu yapılmalıdır.

Uzun aramaların, araştırmaların sonunda karar verilir, çok beğenilen bir villa satın alınır.

Bu kadardır bu iş. Şarkısı bile kalmıştır akılda. “Bu hasretlik canım, gün olur biter.”

Peki bir de bakıcı tutulması gerekmez mi? Elbette gerekir.

Gene çıkıp gidecek uzak diyarlara. Mısır, Avrupa, Amerika... Eve bakaçak, kollayacak biri olmalı. Elbette güvenilir biri bulunmalı.

Arnavut İsmail efendi gibi.

Hani bir zamanlar, onlar daha çocukken, hani odalarında, sofalarında denizin ışıkları gezinen yalılarında yaşayan sadık, vefakâr kahyaları gibi.

Kışın Beyazıt’taki konağı, yazın Çengelköy’deki yalıyı, Kozyatağı’ndaki köşkü çekip çeviren. O –Allah rahmet eylesin– İsmail efendi.

Kırmızı burnunda iri bir et beni. Upuzun boyuyla, çatık kaşlarıyla, içi çocuksu bir sevgi ve “itaat”la dolu İsmail efendi.

Oysa şimdi tutulan bu yeni bakıcı, Sivas’ın köylerinden gelme, köyden kente göç olayının kahramanlarından biri olan Mustafa Bulut’un, o Osmanlı İsmail efendiye benzeyen en ufak bir yanı yok.

Bu durumu kahramanımızın anlaması olanaksız. Anlatıyorlar ama pek kavrayamıyor. Şaşıyor, şaşıp kalıyor.

Bunu, Fransızca, Türkçe, Arapça, İngilizce düşünerek, Arapça, Fransızca, İngilizce, Türkçe konuşarak ortalara seriyor: "Bir de kalkmışlar, efendi demeyin bize, bey deyin diyerek. (diyerekten...) Mon Dieu!"

Boğaziçi!

Gündelik, akla hemen geliveren bir tanımlamayla, dünyada eşi benzeri olmayan, gizemli, kıtalararası büyük su. Güneşin yedi bin rengini, yedi bin kez ayırıştırıp, ayırışan her renge yedi bin giz saklayarak ışıqlanan su. Karadeniz'le, Akdeniz'in yedi bin kat dipten akıp kavuşan büyük, dile gelmez, akıl almaz aşkını yansıtarak, ona bakanlara, onu görenlere büyü yapıp "eb-kem" bırakan...

Bir villa ki, hangi odasına girsen, hangi penceresinden bak-san Boğaziçi.

Ön bahçesi, arka bahçesi, ortancaları, gülleri anlatılmalara sığmaz çiçek cenneti.

Demir parmaklıkları, Kırccallı Süreyya Paşa köşkünün kilitlerini kapatan antikacıdan, panjurlarının tahtası ta Karadeniz köylerinden bulunup getirtilerek yaptırıldı. Neye dokunsan ayrı bir baha, ayrı bir antika. Antika antika... Antikanın sonundaki "a"yı düşürün: Antik. Antik sözcüğünün çağrışımlarına bırakın kendinizi. Bırakın, gevşeyin. Şimdi bu havanın içinde, başlayın eşyaları yerleştirmeye. Görün bakın nasıl nasıl dayanıp döşeniyor bu güzelim villa.

Merdivenlerden aşağı su gibi inen nakışlı merdiven halıları, salonlara boydan boya yayılıp taban halısı oluveriyor, oraya buraya serilivermiş kilimlere dönüşüyor. Malatya'nın sekiz türlü yeşili, Konya'nın on iki siyahı, Sivas'ın on üç turuncusu burada.

Öyle olacak elbette. Bir ressam seçti çünkü bu halıları, kilimleri, içindeki yoğunlaşmış özleminden, geçmişin anılarından geçirerek.

Yazı masalarının, yatak odası takımlarının ceviz ağacından gelen parlatılmış koyu kahverengisi perdelere vurup, tanımlanması zor, içinde kahverengiden solmuş pembeler taşıyan, Fransız ketenlerine dönüşerek; elde işlenmiş.

Odalar, girişler, salon, ön balkon, arka balkon, bahçedeki kameriye, hep bu tanımlamaların süzgecinden geçirilerek getirilmelidir göz önüne. Hep pahalı, hep antika ama, çok ince bir zevkle, çağdaş, günlük yaşama yerleştirilmiş. Şu tanımlama çok iyi: tanımlamalara sığmayan bir zevk, incelik, görgü, güzellik!

Ne var ki zaman, Boğaziçi'nin Çengelköy akıntısı gibi geçip gidiyor.

Böyle bir villası olan, bunu çok istemiş olan, onunla başbaşa yaşayabilmelidir.

Sabahın erken saatlerini, gecenin, ancak bir ressamın imgeleminde renklenebilecek olan karanlığını, uzun uzun bakılan, bakmalara doyulamayan Boğaziçi'ni, yamaçları, korulukları –ah! Bozuluşu, çirkin betonlaşmayı görmemeye çalışarak. Ah! inleyerek. İmgelemde eski Boğaziçi'ni canlandırmaya uğraşarak...– yaşamak... Günün her “an”ını dinlemek. Salondaki, Mısırdan getirilmiş, divanın üzerine atılmış, yazın serin tutan ipek şalın üzerine uzanarak, sessizliğin içinde, villanın çevresini saran güzelim doğayı, kurdu kuşu, börtü böceği esintiyi duyarak, Mustafa Bulut'un güzel gözlü şirin karısı Cemile'nin –kaçırmış Mustafa Bulut bu Cemile'yi. Dağa taş yazılmış onların sevdası. Görülmemiş, duyulmamış bir sevdaymış– getirdiği buz gibi turuncu şerbetini –ki, formülü atalardan kalmadır. “Müstesna” bir lezzeti vardır; damak donduran tadına doyulmaz– yudumlayarak.

Ya kokusu! Uzun süre durur esintinin içinde. Dolanır insanın çevresinde. Misk-i amber mübarek.

Ah! Sevgili Boğaz'da böyle bir yapayalnızlığı, ruhu, böyle anılarla sarmaş dolaş, yunmuş yıkanmış bir dinginliğe bırakmayı gönül ne çok arzu etmiştir.

Bir memleket, bir yaşanmışlık, artık geçip gitmiş olan.

İnsan denen bilinmez!

Dünya edebiyatında bu duyguyu işleyen ozanların mısraları yinelenerek yapılmıştır tabloların çoğu.

Çevrede ünlü sanatçılar, onların bitmez tükenmez kaprisleri, tadına doyum olmaz sohbetleri, dedikoduları, esprileri arasında, durmadan etkilenerек, değişerek, etkileyip değiştirerek...

Tartışmalar sonra.

Sanat!

Paris! Ah Paris! Ah sevgil Paris!

Ve, ah o Fransız ozanları!

Ya çöl!

Ya çölün anlatılamaz, anlaması zor, anlaşıldığı zaman da insanı çekip çeviren kendine getiren şiiri!

Evet evet, böyle bir yaşam ve falan...

Ama, ah ah, Boğaziçi bambaşkadır. Kimse bilemez o hasret yangını. Pek dışa vurulmamıştır. Yıllarca içten içe hayali kurulmuştur. Erişilemeyeceği bilinerek. Asla ele geçirilemeyeceği de...

Zaman!

Geçip gitmiştir çünkü zaman.

Hayaldir bu. Düşte bile ele geçirilemez o bir başınalık.

Hayaldir evet.

Neden?

Çünkü İstanbul'a gelindiğinde, bir büyük karmaşanın içine girilir. Çevre çok geniştir. Bir aile gibidir. Öyledir.

Seçkin sanatçılar, dostlar, akrabalar vardır, hayranlar vardır...

Sergi kalabalıkları, kokteyller...

Yıllarca sonra karşılaşılan, geçmiş zamandan kalma anılar, yüzler, sesler.

Asıl davetler!

Hep beraber; eski dostlar, eski günlerle birarada.

Ne güzeldir geçmiş zamanda yaşanmış o Boğaz gezilerini, ada turlarını anımsayarak, onları yeniden yaşamaya çalışmak.

Zaman geçmiştir. O günler zamanla beraber yok olmuştur.

Ama, bir renk, bir koku, bir an kalmamış mıdır?

"Ne dersiniz çocuklar?"

"Olabilir! Harika!"

Öyleyse, hep beraber hep beraber gidilmelidir.

"Hep beraber gidelim çocuklar."

Çocuklar; yaşlanmış kahkahaları, sigara kalını sesleri, şaka-laşmaları, birbirlerine takılmaları, buluşmanın getirdiği sevince benzeyen çocuksu duygular, küçük şaşkınlıklarla birarada; biraz yorgun, biraz örselenmiş ama şendirler.

Tıpkı, "biz Heybeli'de..." Vapurun ta öbür ucundan seslenir biri:

"Şey de var, neydi yahu, hani bizim şeyin, Münir'indir değil mi, Kalamış'ta canım, mehtap uyanmasın, nasıldı o?"

Gene de böyle bir eve sahip olmanın hayali bile yeter insana. Ki, o elde edilmiştir. Vardır. Orada beklemektedir.

Aranan, özlenen her isteği karşılamaya hazır olduğu varsayılarak.

Eh, Mustafa Bulut da var. Denmiştir ki, o konuşmada:

"... Ay pek hoşsunuz vallahi. Yapmayın! Gariban bir oğlan-cık bu Mustafa. Karısı daha cimcime. Bilmiş bir şey ama, pek sevimli. Oğlan kıza nasıl âşık nasıl âşık! Pek hoş pek. Ne yani Allah aşkına? Ay hah! Sahi mi? Yani şimdi biz buna Mustafa bey mi diyeceğiz? Hadi canım. Hah! Vallahi hah!"

Sonunda tatil biter. Herkes dağılır İstanbul'dan. New York, Paris, Roma, Viyana, Mısır üzerine, bir esintidir eser geçer, "baki kalan..." denir, gülümseriz; kırık bükük; iç geçirerek...

Yoo, Mustafa Bulut, gülümsemiyor, gülüyor. Çünkü Mustafa Bulut mutlu bir delikanlı.

Sevdalı olduğu bir Cemilesi var, bir gecekondusu, bir de Allahın bir lütfu maaşı.

Yetiyor mu? Hayır.

Ama olsun. Her ay düzenli olarak bizim ev sahibimiz hanımefendiye geliyor, maaşını alıyor. Daha ne ister Allahtan!

Bir notum daha vardı, gazeteden kesilmiş bir fotoğraf. Altındaki yazısıyla birlikte. Dosyalarımın birinde dururdu. Üç gündür aramadığım yer kalmadı. Dosyalar, kitap araları, pek çok ıvır zıvır şeyi koyduğum çekmece, not defterlerim... Yok! Oysa ikide bir çıkar karşıma bir yerlerden. Her seferinde okurum. Resme bakarım. Bakar bakarım. Bakar bakar, dayanamaz gülümserim. Bu öyküyü okur mu acaba o resmi çeken? 1993'teyiz. Fotoğraf 89'da falan çekilmiş olacak.

O resim altını buraya öylece koymak isterdim. Mustafa Bulut'un Cemile'ye olan aşkını anlatabilmek için.

Onu bulamadığıma göre yazmalıyım.

Bir iskele. Denizi, martıları, balıkçı sandalları, çiçekçi çingeneleriyle, günlük güneşlik, aynası açık, şenlikli bir iskele.

Durmadan, küçük yolcu vapurları gelir, yolcu boşaltır, yolcu alır giderler.

Karşı kıyıya dolmuş yapan motorcular, çiçekçi çingeneler bağırarak müşteri çağırırlar.

“Gelin gelin sizi karşı kıyıya geçirelim. Düt düdüğü-müzü çalarak, denizi faşşudu fuşşudu yarararak, köpük köpük neşelenerek, istediğiniz yere götürelim...”

“Gelin gelin size çiçek satalım. Çiçek demek, insan ruhunun, adi adi be, Allahın nimetlerinin, yok yok be canım güzelliğin... Şu pembeler, şu morlar, sarılar biçim biçim, eflatun desen bir başka, kırmızı kan kırmızı, em de parlak, beyazlar nazlı gelin, gelin çiçekleri pür telaş, kıvrım kıvrım yaprak yaprak...”

İşte bu iskelede, bir yılın birinde, bir mevsim boyunca, her sabah, sandalların oradan, bir balıkçı delikanlının sesi yükselir ışığın içinden; aşk dolu. Boyun damarları şişerek, mavi gözleri çevresindekilere yan bakıp gülererek, sarı bıyıkları güneşte parlayarak bağırır:

“Balık bu balık! Denizin güzeli bu. Canlı bu. Benim canım bu. Benim güzelim buuuuu!”

Tam o sırada, denize diklemesine inen yokuşlardan birinden bir kız inmiştir iskeleye. Gökyüzünün önünde, kolunda çiçek dolu sepetiyle.

Kara kaşlı, kara gözlü, herkesin bildiği gibi bembeyaz dişleriyle, bir çiçekçi çingene kızıdır bu.

Oğlanın sesini duydu mu, ondan daha baskın, daha şen, daha çılgın bağırır o da:

“Aydeeeee çiçekçi. Levanta çiçeği, margereta, sevda çiçeği, çiçeklerim vaaaar!”

Sandalcılar güler, çiçekçiler güler. Sevda denilen o şey, neyse işte o, esintiye karışıp şenlendirir, güzellendirir yürekleri. Aşkla, sevdayla dolar iskelenin dünyası. Martılar hep birden uçuşa geçer, hep birden fırfırlanır vapurun çevresinde, sonra üçer beşer döner gelirler, karınları karanlık, kanat uçları güneşli.

Yaz sonunun, belli etmeden, ağırdan alarak, yüzünü sonbahara doğru çevirmeye hazırlandığı, o uzun günlerden birinin, hafiften esintili, petunya kokularıyla, karanfil kokularının

en çok benzeştiği bir sabahında, iskelede, gene balıkçı dekılanlı, çiçekçi kız, aşk ve sevdâ masalı başladığında, gönüller şen, çiçekler şen, deniz ıııklı, martılar telaşlı, balıklar diri diriyken, oğlan aşka gelir, tutamaz kendini, bir bağırır bir bağırır ki, kahkahalar çınlar sesinde, iskeledeki herkesin neşesinde.

“Gel kız Nazik! Atla sandala, kaçırayım seni. Geeeeeeeel!”

Nazik, gülerken susuverir. Gözlerinin karası koyulaşır. Sepetini koyar yere, tükürür çikletini, çevresinde kopan gülüşmelere “aydee atla be kız” “yürü Nazik! Ne düşünürsün be!” “yetti kız! Üzdün oğlancığı ayde!” diye bağıranlara, şöyle kaşlarının altından bir bakar. Başındaki menekşe pembesi yemenisini açar, çırpır, saçlarını savurup, tek eliyle ensesinde toplar, yemeniyi atar saçlarının üzerine, bağlar, iki ucundan çekerek sıkılar. Alnının üzerinde düğümler.

Kimseler anlamaz, o arada, uykusuz geceler boyunca yaşadığı sevdaları, düşleri, yüreğinde çırpınıp duran kara sevdâyı düşünüp, bir anda kararını veriverdiğini.

“Ayde kız!” diye gülüşseler de, “yürüüüü” deseler de gene de şakadır bu. Yarısı şakadır en azından. Bir şeyin olmayacağına inanmışların, iş olsun, eğlence olsun, laf olsun diye çıkardıkları bir şamata işte.

Onun için öylesine şaşırırlar olanlara.

Çünkü Nazik birden, fırladığı gibi yerinden, terliğinin biri iskelede kalmacasına, bir koşar, bir atlar sandala ki, neye uğradığına şaşırان delikanlı, zor yakalar kolundan.

Nazik’in gözlerinde, tanımlaması olanaksız aynı kuyu karanlıkları,

“Çek ayde bakalım. Geldim işte!” der.

Arkasından pembe terliğini fırlatırlar iskeledekiler, çığlıklı gülüşmeleri, alkış tutmaları, bağırışmaları arasında.

Delikanlı, yepyeni, belki kendinin bile tanımadığı bir güç, bir dirim, tüm vücudunun adalelerini çelikleştiren, şaşkın bir sevinçle, tüm engellemeleri, tüm şakalaşmaları aşarak, usta bir manevrayla çıkarır sandalı, öbür sandalların arasından.

Asılır küreklere; ver elini açık deniz.

Eh işte bu kadardır bu hikâye, bu aşk, bu sevdâ.

Delikanlılık, şairleri bilseydi, denizin tam ortasına geldik-

lerinde, kayık, bir dalgadan öbür dalgaya uçarken, Çingene kı-
zı Nazik, korkusunu belli etmemek için, bembeyaz dişleriyle
gülerken, o bağıırdı:

Hadi bir tanem gene söyle
Kim kimin dünya güzeli
Kim kime deli divane
Ne olursun gene söyle
Hadi benim dünya güzelim
Hadi canım
Hadi söyle.*

İnek sesini, kurgunun tam burasına yerleştirmeliyim. Mö-
öööööö!

Bu, benim şaşırtmaca yaparak, metin içinde bir renk elde
edebilir miyim diye niyetlenmemden ötürü değil, çünkü böyle
bir şey düşünmüyorum.

Bu, olayın kendisinden kaynaklanan bir durum.

Evet, Boğazın en güzel yerindeki, c, güzelim villanın içın-
den bir inek sesi geliyor: Möööööö!

Ev sahibimiz hanımefendi, bunu bize anlattığı zaman, tam
burada, önce, beklemediğimiz bir anda, bir tokat yemiş gibi şa-
şırmış, sonra basmıştı kahkahayı.

Çünkü, olayı dinlerken, sanatçı olmanın getirdiği bir imge-
lem zenginliği, düş gücüyle, Boğaziçi, villa, dayama, döşeme
derken, biz de kaptırıp gitmiştik kendimizi.

Sanki orda yaşıyorduk.

Panjurları yarı kapatarak, denizin ışığını, yan pencereler-
den, esintiyle birlikte alacak gibi düzenleyerek, alt kattan gelen
koyu kahve kokusunu içimize çekip, yumuşak, sırmalı terlikle-
rimizle, ya da yalınayak, sessizce dolanıyorduk onun içinde.
İpek bir şalın püskülleri, omuzumuzdan belimize doğru kayıp,
peşimizden geliyordu, halıların üzerinde yayılarak. Birbirine
karışan, yasemin, hanımeli, Arap fulu kokuları, üzerimize sin-
miş olan Guearlen'in Jardin du Bataille'ı onları bastırınca, gariç

* Melih Cevdet Anday, "Dünya Güzeli"

bir bozguna uğramışlardı. Çok şaşırıyorlardı. Gül değil, süm-
bül değil, karanfil desen hiç değil. Bu koku ne kokusu böyle!

Villanın alınıp yerleştirilişinden bir iki yıl sonra, günlerden
bir gün, ev sahibimiz hanımefendiye, bir haber gelir uzak di-
yarlardan. Birkaç yazdır gelemeyenler, sonunda, ne yapıp ya-
pıp geleceklerdir İstanbul'a.

"Aman!" derler "Lütfen!"

Bir iki yıldır kapalı kalan ev, ne olmuştur kimbilir.

Evet, Mustafa Bulut var, güzel yüzlü cime karısı Cemile
var. –Nerden bilecekler Cemile'nin iki kış üstüste ağır ateşle ya-
tıp, ölümlerden döndüğünü. Zaten, çok doğal olarak asgari üc-
reti, asgari ücretle yaşanamayacağı gibi meseleleri de bilmez-
ler– Ev bakılmıştır, silinip süpürülmüştür diye düşünürler. –Şu-
nu da bilmezler. Cemile, böyle bir evi, uzun zamandır arayıp
sormayışlarını da hiç anlayamamıştır. Eve hayran olduğu için,
ona hıyanetlik edenlere de inceden inceye bir kin büyütmüştür
içinde, kendi gecikondusunu silip süpürürken. Of! Of ki of! Ne
kadar temizlerse temizlesin, iki örtü, iki pırtı. Boğazlarına bile
yetmiyor aldıkları para.– Ne var ki, ev bir badana boya ister.
Güneş, yağmur rutubet bozmuştur, o ne emeklerle, ne masraf-
larla, zorluklarla yaptırılmış olan panjurları. Yenilenmesi gere-
kir. Halılar temizleyiciye gönderilse, mermerler de şöyle bir ci-
ladan geçse iyi olur.

Ev sahibimiz hanımefendi, yanına bir arkadaşını alarak,
güzel bir bahar sabahı kalkıp Boğaz'a villaya doğru yola çıkar.

Yolu şaşırıp, uzatmış olsalar da, güzel bir sabah gezisi yap-
mış olurlar.

Bahar, kır havası, açıklık, sohbet derken, arabayı epeyce
aşağıda bıraktıklarını, bayırı tırmanırken soluk soluğa kaldıkla-
rını anlamazlar bile.

Sonunda, işte villa karşılarında.

Ama ne olmuş bu villaya böyle?

Nerede o imgelemlerindeki, masal dünyasının, ışıktandırıl-
mış, çiçeklendirilmiş, masmavi, yemyeşil pırıl pırıl villası?

Panjurlar, sahiden pek fena olmuş,. Solmuş, kirlenmiş, yer
yer çatlamış.

Bahçeyi, –Allah Allah– ot bürümüş.

“Yahu burası ören yerine dönmüş” diyerek şaşarlar.

Şu Mustafa Bulut da, bulunamadı zaten. Onu sadece, aydan aya maaşını almak için geldikçe görüyorlar. Güleç yüzlü, cahil, temiz bir çocuk.

Villa alındığında bir arkadaş salık vermişti onu. Baba dostu, eski bir arkadaş. O da rahmetli oldu. Böylece izini kaybettirler Mustafa Bulut’un. Ancak aybaşıda geldiğinde soracaklardı adresini, “Seni nereden bulabiliriz gerekirse?” diye. “Ne diye gereksin ki’ yanıtını da içinde taşıyan bir soruşla.

Bu villanın dışı böyleyse, –vah vah vah– içi ne oldu kimbilir. O canım eşyalar, o kimbilir nerelerden getirilmiş antikalar, ipekler, halılar...

“Bari merdivenleri çıkaralım da, panjurları aralayarak –anah-tarlar Mustafa Bulut’da çünkü– içeri şöyle bir bakalım” diye düşünülerek, ağır ağır çıkılır merdivenlerden.

Kapının yanındaki küçük pencerenin panjuru, çevreden bulunan bir değnekle zorlanarak içeriye bir göz atılır. Aralarında şöyle bir konuşma geçer hızla, heyecanlı, şaşkın:

“Aa! Olmaz!”

“N’oldu?”

“Anlayamadım vallahi; göremiyorum ki! Yani görüyorum da... Gel bir de sen bak.”

“Aman tanrım! Bu da nesi? Aa! Evin içi yok.”

“Ne demek evin içi yok?”

“Vallahi! Ne kapı pencere, ne eşya ne bir şey... Dört duvar burası.”

“Yok canım! Olur mu öyle şey?”

“Vallahi ciddi söylüyorum. Gel bir kez daha bak?”

“Eveeeet. Evet haklısın. Hiçbir şey yok içerde. Her yeri de ot bürümüş.”

İnek ‘kendimi takdim etmeliyim’ diye düşünmüş olacak ki, tam o anda yerleştiği, yan gelip yattığı çimenlerin arasından davranıp kalkıyor. Sesinde bir sevinç, bir keyif, selamlıyor onları: Mööööööö!

Neye uğradıklarını şaşırان ziyaretçiler, kendilerini zor atıyorlar merdivenlerden aşağı.

İnekceğiz nereden girmişse girmiş içeri, bakmış ot bol. Yer

serin, gölgeli. "Ooooh yaşasın" demiş. Doyurmuş bir güzel kar-
nını, yan gelip yatmış sonra da.

Elimde bir gazete haberi daha var. Onu da sonuca yerleştiri-
rsem, bu öykü burada noktalanır bence.

17 Eylül 1993, *Cumhuriyet* gazetesi:

Balıklar da acı çeker

Londra (AA) Balıkların da aynı insanlar gibi acı çektikleri
öne sürüldü. Cambridge Üniversitesi yetkililerinden ve balıkçı-
lık konusunda hükümete danışmanlık görevini de yürüten
Prof. Donald Broom (bu açıklamayı) Hollanda'daki, Utrecht
Üniversitesi, bilim adamları tarafından gerçekleştirilen araştır-
ma sonucu... (na dayanarak yapmış).

Ünlemleri Kökertmek

*Unuttuğu okyanusa doğru
kanatsız kapkara martı**

Bu öyküde, iki “ah”, bir “eyvah” kullanmak istiyorum.

Bu iki ünlemi de, bu öykü içinde, derinlemesine, içiçe geçmiş, sonu olmayan mağaralar olarak duyumsuyorum. Öyle ki, herbiri, ayrı ayrı öykü demetleri olarak çoğalıyor, yoğunlaşıyor.

Yaşadığım zamanın acıyla dolu anıları, bellekte kalmış, anımsamak istemediğim zaman parçaları, yaşanırken kırmış geçirmiş, unutulmaz izler bırakmış anlar, giderek tek bir ünlem oluyor.

Hele aşklar! Aşk acıları, aşkın hüznüleri, kendiminkiler, benim de birlikte yaşadıklarım, sezdiklerim, bana anlatılmış olanlar.

Şimdi öykünün öyküsü:

Bir yokuş var.

Yokuş yukarı, genişçe bir yol. Asfaltlandı o güzelim eski zaman yokuşu. Taş döşeliydi bir zamanlar. Taşların arasında yemyeşil otlar biterdi. En güzeli de gene taşların arasından, bayır aşağı incecik suların akışıydı; belli belirsiz bir şırıltıyla.

Bir gün bu yokuşu bir ozan çıkıyordu. İçinden gelen bir ses,

“Git halana” demişti. “Evin şenlikli kalabalık ailesi seni sevinçle karşılasın. Sarılıp sarılıp öpsünler seni. Yeşil gözlü kavruk

* Nihat Ziyalan.

halan, sana ispanaklı börek yapsın. Sen de armağan olarak iskeledeki o şamatacı bağırsı çığırsı balıkçıların en şişkosundan balık al. Rokayla kırmızı turpu unutma, enişten emekli biliyorsun, bir şişe de rakı kat yanına. Sevindir onu. Beş parası olmasa bile, halanın dediği gibi, donunu satar rakısını alır gene. O torun civıltılarıyla dolu, balık kızartmalı patırtının içinden bir sına bakalım yalnızlığını. Görelim nasıl bir şey olacak. Belki iyi gelir sana.”

Gene o yokuşun ortalarına doğru, küçük bir yufkacı dükkanı var. Hala telefonda:

“İki kilo yufka aliver. Yolunun üzeri. Ispanağım var.” demişti.

Ozan yufkacıya girdi. Yufkacı,

“Beyefendi, bir iki dakika bekleteceğim sizi” dediği zaman, o kalın, o tok, tam bir İstanbul şivesiyle konuşan adama baktı ozan. “Bu da kim?” demek geldi içinden. Uzun boylu, kalın gözlüklü, ince ama yapılı bir beyefendiydi karşısındaki; semt kahvesine girdiği zaman, herkesin, “buyur Sabri ağabey” diye ayağa kalktığı.

Ozan akşam alacasında, yokuş yukarı çıkanlara bakarken, birden, dükkanın tam karşısındaki o evi gördü.

Set üstü bir ev. Çok eskiden kalma bir taş duvarın üzerinde. Taş duvar da kale duvarı sanki. Yanlarından, orasından burasından yıkılmış olsa da, taşlarının arasından otlar fışkırsa da, görkemi olduğu gibi duruyor.

Bir yanında kocamış bir çam, taptaze. Yeşilini hiç soldurmamış; ha desen çatıyı aşacak. Ona dolanmış bir hanımeli var. Hemen dibine dikilmiş vakti zamanında. Nazlı ince, ama coşkulu; her yanı sarmış, çiçeğini belli etmeden, bol çiçekli.

İki katlı bir ev. Bir de çekmece katı var.

Çamla hanımeli, aşağıda girişte, kapının yanında doğal bir çardak oluşturmuş.

Kuytu, sırdaş, koruyucu bir çardak bu.

Ozan oraya, hemen bir rakı sofrası kurdu. Kendi şarapçı olsa da, buraya yakışan rakı sofrasıdır diye düşündü. Yanı yöresi saksı çiçeğiyle donatılmıştı. Adını bilsin bilmesin, hep tanıdık aşına çiçekler. Halası, teyzesi, büyük yengesi, dayısının kızı, hamminesi... Bir de sözcük: Rayiha.–

Yokuşun başına ve sonuna yukardan bakan, yerine kurulu oturmuş bir evdi ev.

Kapısı ortadan. Eski bir kapı. İki kanatlı.

Kapıdan girince bir taşlık vardır. Ya da, küçük bir pabuçluktan, bir basamakla sofaya çıkılır. Bir yanda bir oda, öbür yanda bir oda. Arkada geniş bir mutfak, malta taşı döşeli. Gömme taş fırınlı. Giriş kapısının tam karşısında bir kapı daha vardır, bahçeye açılan. Bahçedeki kuyu, şeker şerbet suyuyla buz gibi durur. Ağaçlar, iki kayısı, bir karadut, bir malta eriği.

Soldan bir merdivenle yukarı çıkılır. Önde iki büyük oda, arkada, tahta balkona bitişik, bahçeye bakan, orta boy bir oda, ara yerde de bir sandık odası.

Evin içinde bir dolaşıverdi ozan.

Eşyaların tümüne aşınaydı ruhu.

İşlemeli beyaz perdeler olsun, sofaya boydan boya serilmiş yürüdümle olsun, havı iyice dökülmüş, solmuş İran halıları olsun, sofadaki sedir, öykülere, romanlara nostaljik renkler katacak giren aynalı konsol, kapakları bombeli, ceviz elbise dolabı...

Tüm bunların üzerinde, bin yıldır yaşanmışlıkların üstüörtmüş olan o soluk almayan sessizlik.

Evin kızını tanımıyordu ozan. Tanısaydı, onun yüzünü solduran şeyin bu evin nesinden kaynaklandığını düşünürdü.

Dönüp yufkacıya baktı ozan. İçi yorulmuştu.

Dedi ki yufkacıya:

"Bu yolun yabancısı değilim. Arada bir de olsa geçerim buradan. Yukarda halam oturur. Ama, şaşıtığım şu ki, bu evi hiç farketmemişim. Ne güzel, ama ne güzel bir ev!"

Yufkacıyla gözgöze geldiler ilk kez. Ozan, yufkacının, insana çok güzel bakan, derin derin düşünüyormuş gibi bir duygu uyandıran, kahverengi de, içine ela ışıklar düşmüş gözlerini gördü.

Yufkacı,

"O ev" dedi, " bir zamanlar, Beylerbeyi'nin en güzel evlerinden biriydi. Çöktü. Bakımsız kaldı." Sustu, Sigarasını tablaya koyarak ekledi:

"Bu zamanda kolay değil tabii. Kaç yufka istemiştiniz?"

Ozan -bunu açıklamak kolay değil- aşk duygusunu, o za-

man, yufkacı şöyle eve doğru baktığı zaman algıladı. Yüreğinden çok acı veren bir sızı, nedenini birden kavrayamadığı bir hüznün geçti. "Bu yufkacının adı, Sabri değil. Sadun bey olmalı" diye düşündü. Ya da...

Yokuş yukarı çıkarken hüznün, akşamın karanlığıyla birlikte, iyice çökmüştü üzerine. Sokak lambalarının yanıvermesi bile değiştirmediydi bunu. Bir an ikircimlendi, dönüp gitmek istedi. Yapamadı.

"Boşver yahu" dedi içindeki ses, "Nasıl olsa kendi kendine içeceksin o kalabalığın arasında. Ne farkedersin. Boşver."

Ozan yokuşu çıkmayı sürdürdü böylece.

Ozan yokuşu çıkadursun, onun geldiği vapurdan sonraki vapur da, Beylerbeyi'ne doğru yol alıyordu. Büyük bir yük gemisine yol vermek için duraksamıştı.

Kız, ozanın ilk kez gördüğünü söylediği, üzerine düşünceler üretip duygulandığı evin kızı da, bu akşam alacasının sureti gibi oturuyordu vapurda. Ortalıktaki konuşmalardan, gülüşmelerden oluşan, ıııklı, dumanlı uğultuda, iinin derin sessizliğine çekilmişti.

Saçlarını tarayıp, kulağının arkasına atıvermişti. Kumral, parlak gür saçlardı. Banyodan çıkınca, taranmış havluyla bastıra bastıra kurulanmış kabarmış, boyunda, kulak çevresinde, alında küçük bukleler yaparak çerçevelemişti yüzü.

O solgun yüzü.

Çok solgun bir kızdı. Yanaklarını, kaşlarını, gözlerini hiç ellememişti. Yanaklarını biraz renklendirebilirdi sözgelimi. Göz kenarlarına renkli kalem örneğın.

Hayır. Solgunluğunda, tırnaklarının dibinden kesilmişliğinde, basık ökçe ayakkabılarında, siyah kabanın üzerine, boyuna doladığı, mahzen kapağı rengindeki atkısında, evrak çantasına benzeyen kocaman çantasında, bir bakışta anlaşılmayan, ama baktıkça, insanın içine inceden inceye sızarak kendini algılatan bir şey vardı. Bir başkaldırı, bir karşı koyma...

Bir boşverme de olabilir.

Yüzünde donup kalmış, duygularından hiç açık vermeyen bir bakışla, yerinden kalktı, telaşsız, çok dikkat edilirse bıkkınlığa benzetilebilecek bir yürüyüşle dışarı çıktı.

Denizi yakından görme, vapurun hızından, suyun köpürüşünden, ayazdan gelen bir soluklanmayı yaşamak içinmiş gibi.

“Oh! Dışarısı bomboş! Bu akşam kalabalığına dayanamıyorum” diye düşündüğü sanılabilir. Küçük, belli belirsiz bir rahatlama kıpırtısı oldu çünkü kaşlarının arasında. Ama, hemen arkasından tikslenme, kızma, isteksizlik anlatan bir yüz buruşması geldi.

Vapurun simitçisi oradaydı. Mis gibi susam kokusuyla değil. Hayır. Buz gibi olmuştu simitler kuşkusuz, o belli de, asıl üzerine örtülen örtünün kirden, lekeden, beyazlığını kaybetmiş, paçavra rengi denebilecek bir renk almış olması, bu renkten gelen iğrenme duygusundan. Ondandır.

Yüzünü rüzgâra vererek, arkasını dönüp suya bakmaya başladı.

Çok kısa bir süre geçti.

Çok kısa. Tanımlaması zor.

Bunca yıldır yaşadığı, yaşayıp biriktirdiği duygularının tüm ayırtıları, kendisi, vücudu, soluğu, saç dipleri titredi. Vapurun çılgın bir gümbürtüyle köpürttüğü deniz suyuna mı dalıp çıkıp soluksuz kaldı, bir güç, yeni yeni menekşelenen akşamın gizlediği aydınlığı mı ısıttı onu beklenmedik bir zamanda, ansızın, hiç umulmayan bir ışıkla, vazgeçilmiş bir şeyin yakan yıkan, ortalığı toz duman edip birden duruluveren...

Ne bu bu ne? Bu neydi?

Orada biri vardı.

Kapının orada, karanlık köşede.

Akşam gamlanırken, tam ona uygun bir gamlanmayla, kara kabını, kara saçları, kara bıyıkları, kapkara gözleriyle.

Bir insan nasıl bu kadar gama batıp kararmış olabilir. Bu kararıp kalmışlık nasıl böyle ayan beyan dışarı vurabilir!

Hiçbir yere bakmıyordu. Dalmıştı. Belki çok içmişti, belki çok âşıktı, belki çok mutsuzdu, belki kaybetmişti, belki yaşamıyordu. O gün traş da olmamıştı. O yüzden daha da esmer görünüyordu.

Kara yergilere uğramıştı belki de.

Kız ürperen, tir tir titreyen “ben”i durulunca üç beş kez gözücuyla baktı ona.

"Ne güzel adam" diye düşündü.

Sonra hemen oracıkta ona âşık oldu. Bunu yüreğinin en çılgın titreşimleriyle algıladı.

"Ben âşık oldum" dedi.

"Bu 'O' " dedi.

Kim?

O!

Yıllardır bekleyip durduğu.

Yeniden baktı ona. Çenesini hafifçe yukarı doğru kaldırmış, kara gözlerinde nereye baktığı belli olmasa da, derin kaderler içinde olduğu besbelli bir bakış, elleri pantolonunun cebinde, yerde ayaklarının arasında bir çanta, öylece, orada, akşamın içinde, uzaklara/mı bakarak, baktığı yer belli olmayarak...

Kız dedi ki içindeki o çekingen kıza,

"Sakın eve gitmesin bu. Kıyamam ben ona. Deniz kenarında bir yere gitsin. Pencere kenarına otursun. Orada kendi kendine içsin içsin içsin... Yensin içindeki acıyı. Benimle bile olmasın."

Birinci "ah" buraya mı konmalı?

Emin değilim.

Şu, "benimle bile" ilginç.

Çünkü kız, artık onun kendisinin olduğunu biliyordu. Daha onun tarafından onaylanmamıştı ama, kız âşıkta. Onu kendinden sayıyordu. Bu kesindi.

O sırada bir şey oldu.

O genç adam, bir an kıza baktı. Kız hızla, başını ters yöne çevirdi.

Görmüş müydü onu?

Anlamış mıydı kızın kendisine âşık olduğunu.

Hiç bakmamıştı ki nasıl olur?

Hemen başka bir şey oldu.

Gene o genç adam, döndü simitçiye baktı, sonra ona doğru yürümeye başladı. Kız dümdüz karşıya bakıyordu ama, tüm benliğiyle görüyordu onu. O yürümesini sürdürürken, kız, denize, karanlığa karışan bir titreme geçirdi.

"Sakın" dedi içinden, "sakın simit almasın. Dayanamam buna. O buz kesilmiş, kayış gibi olmuş, o kirli örtünün altında-

ki simiti yiyemez o. Tanrım ben ona âşık oldum, ama o, sıcak gevrek simitin, demli çayın ne demek olduğunu bilen olmalı benim için."

İkinci "ah" buraya mı? Hadi koyalım buraya.

Çanta cepten çıktı, para verilip simit alındı. Kız, onun simit yiyişini görmemek için başını çevirdi. İğın ığın ağlamaya başladı içindeki çekingen kız. Dış yüzü taş gibi. Denize bakarak. Titreyerek. Dişlerini sıkıp, gözyaşını, göz pınarından akıtmamaya gayret ederek.

Hayır eve gitmek istemiyor. Annesiyle babasıyla sulu köfte ve zeytinyağlı kereviz yemek istemiyor. Hayır, onlarla oturup televizyon seyretmek de istemiyor. Çoraplarını sabunlayıp balkona asarak, erkenden yatarak...

Çok yinelendi bu. Uzun yıllar oldu.

Bu yazgıyı değiştirmek gerek. Nasıl?

Babanın emekli maaşı, ananın yıpranıp irileşmiş elleri.

Çalışıp para kazanmak gerek.

Bu bir kara yazgı mı?

Kim anlar bunu?

Kime anlatılabilir.

Bir ev istiyor. Kendi evini istiyor. Kapısını kendi anahtarıyla açıp gireceği, istemediği, usandığı, ona tekdüzeliğin boğuntularını getiren her şeyi dışarda bırakarak, kapısını örteceği bir ev.

Kendi seçtiği evinin ışıklarını yakarak, girdisini, çıktısını sevdiği, "oh evim, güzel evim" dediği evinin sofrasını kurarak, kendinin olan zamanı, istediği gibi kullanarak, dingin bir yaşam.

Bir erkek?

Hayır!

Eskidendi o.

O deli istek, o bekleyiş, o heveslenmeler, o düşünle karışık hayaller...

Eskidendi. Çok zaman önce. Yirmili yaşların başında.

Şimdi sonuna yaklaşılınca...

Bir aşk?

"Ah" buraya mı? İkincisi olacak bu. Dur bakalım. Şimdilik olabilir.

O da ne?

Tanrım!

Bu bir tansık!

Hızla inen bir kanat sesi, bir çırpınış.

"Aa! Martı nasıl da burnumun ucundan geçti!" demeye kalmadan bir kanat daha, bir martı, üç martı, üstüste martılar, kanatlar, gagalar çarpışarak, kanat sesleri ve çığlıkımsı takırtılar içinde martılar, koparılıp koparılıp atılan simit parçaları...

Bunların arasından bir bakış kıza doğru, kısa, biçip geçen, el ayak çözen. Anlaması, anlatması çok zor. Çünkü, dünyanın kuruluşundan bu yana, tüm âşıkların bakışını toplamış bir bakış sanki. Yakıcı, parlayıcı, sonra toplayıcı... –Yoksa buraya mı ikinci ah?–

Birden bir şenlik. Gülüşmeler, birer ikişer dışarı çıkanlar, vapur suları yara yara iskeleye dümen kırmışken, martılar koparılıp koparılıp atılan simit parçalarının üzerine üzerine...

Yoksa, tanrım yoksa, bu bir,

seni gördüm, seni bildim demek mi?

"Bu şenlik" –diye titriyor yüreği kızın–

"Bu şenlik benim için mi?"

Tutulmuş küçük kahkahalar, tutulmuş bağırışlar, şenlik şenlik, birden akşamın karanlığında, iskelelerin ışıklarına doğru vapurun ışıkları, yolcular, ünlemler, çocuksu, sevinçli gülüşmeler, küçük bağırışmalar, martılar...

Yolcular birer ikişer atlamaya başladığında, iskele atılsın diye bekleyenler üstüste, omuz omuza birikirken, o kara gözlerden kıza gelen bir bakış daha. –Yinelemek gerek, çok uzaklardan, çok derinlerden, yaşanıp geçmiş binlerce yıl öteden, susup kalmışlıklardan, çaresiz, yangın, "seni gördüm"ü yineleyen.–

İkinci "ah" tutuşmak üzere olan bir yangınla birlikte buraya daha mı uygun ne!

Yolcular çıkıyorlar.

O her akşam yinelenen koşturmaca. Herkes birbirine ne diyor:

"Koşturup duruyoruz..."

Evet. Akşamın gamlandığı bu vakitlerde, kent ışıkları, trafik karmaşası içinde bir koşturma.

Vaktin birinde anne ne demişti yufkacıya:

“Ah Halit bey bilirsiniz pırlanta gibidir yavrum. Evladım diye söylemiyorum. Ama nesi var bilmiyorum. Konuşmaz bilirsiniz. İçine kapanık. İsteyenlerin sözünü bile ettirmiyor. Ama zamanı da geldi geçiyor. Benimki de ana yüreği. Ben de vaktiyle...”

Yufkacı geçiştirmiştir konuşmayı. “İsteyenler”e takılmış, geri yanını duymamıştır bile. Evli barklı, çoluklu çocuklu, bunca yılın komşusudur ama, yüreğindeki delikanlı, Beylerbeyi’nin yakışıklı bıçkın delikanlısı...

Sigaranın birini söndürmeden öbürünü yakarak sormuştur:

“Kaç yufka Nadide hanım?”

Vapur yanaştı.

İşte eğiliyor genç adam, çantasını alıyor, kız adımını iskeleye attığı sırada, onun tam arkasında olduğunu biliyor.

Peki o ne o?

Gidiyor.

Dönüp bakmıyor.

Kızın ne yana gittiğine baksa ya!

Kim bu acaba?

Oysa o bakışları onaylamamış mıydı aşkı!

O da hemen orada, kıza yandığını, yangın bir aşkla, anlatılamaz bir tutkuyla, ona bağlandığını anlatmamış mıydı?

Kızın gideceği yolun tam ters yönüne doğru yürüyor. Dolmuşların kalktığı yana. –Hayır hayır hayır, dönüp bakmıyor.– Hayır, dolmuşa binmiyor, yürüyüp gidiyor.

Kızın, dikilip kalmış olarak arkasından baktığını bilmiyor/mu?

Kalabalığa karışıyor, gidiyor, hâlâ gidiyor.

İşte gözden kayboldu artık.

“Eyvah” buraya konur ve öykü biter.

Değil.

Bir kızın, âşık bir kızın öyküsü burada başlıyor.

O da yürümeye başlıyor eve doğru. Yokuş yukarı.

Yüzünde hiçbir değişiklik olmasa da, içindeki tenhalık şimdi yaşamın tüm renkleriyle, kokularıyla, güzel olan her bir şeyiyle doluyor.

Onu güldürüyor gizlice.

İçi şarkılarla, kentin ışıklarıyla, kalabalıkların telaşına katılma isteğiyle doluyor. Köşedeki tatlıcıdan babasına tahin helvası alsın, sade. Pilava katıp yer. Çok sever. Annesine de nohut leblebisi; Yeni kavrulmuş, sıcak sıcak. Nasıl da sevinirler.

Çoraplarını yıkayıp astıktan sonra, aşağı iner, oturur onlarla.

İçinde ta derinlere gömüp herkesten gizlediği, artık hep gizleyeceği, bir şey, o şey, o çolpan, onlarla, o sessiz, çaresizlikleri bakışlarına, üstlerine, başlarına, duruşlarına, konuşmalarına sinmiş o tatlı anneye, babayla televizyon seyrederek. O gün iş yerinde olanları anlatır. Annesinin komşular hakkında verdiği bilgileri alır, annesinin yorumlarına katılır. Onlarla birlikte güler; seyrettikleri filme, annesinin anlattıklarına.

Babasına da askerlik anılarından birini anlattırır. Yüzü aydınlık, gözleri pırıl pırıldır. İçinden dışarıya doğru yayılan, tüm vücudunu aydınlatan ışık, anneye babayı da sarar. Anneye baba bakışırlar. Anne, kız görmeden, kaşlarını ve sağ omzunu hafifçe kaldırarak bakar babaya.

Kız bir gülümseyiş olarak,
yanakları pembeleşmiş
elleri kucağında öylece
Bu öyküde "eyvah"ın yeri yok galiba.

“Beyaz kâğıda, önce, ‘yandırma’ yazıyorum. Egeli bahçıvanlardan bir deyim bu. Çapalanacak yerleri bir güzel çapalar, dört beş gün bırakırsın güneşe, yansın toprak. Sonra suyu bir boca eder, bir göllendirirsin. Uuf! Gör nasıl fışkırır haftaya varmadan yaprak çiçek.”

Nezihe Meriç, dokuz yıl aradan sonra, yeni çiçek açmış öyküleriyle Türkçenin tadını yeniden duyuruyor. Bakmayı, görmeyi, sezmeyi ve sezdirmeyi bilen yazar, okuruna, inceliklerle dolu, “göze görkem” bir öyküler demeti sunuyor.

TEMA

TÜRKİYE ÇÖL OLMASIN!
(0212) 281 10 27

ISBN 975-363-888-4

